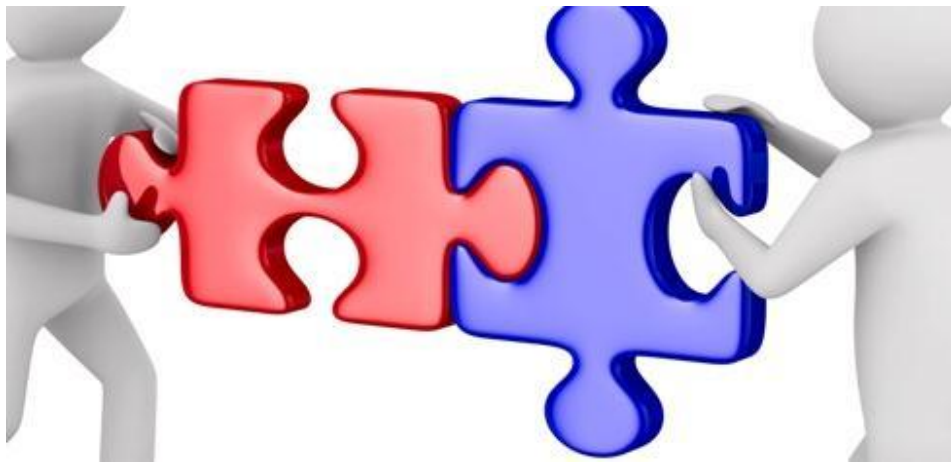

Når socialrådgivere samarbejder

*- Et interorganisatorisk studie af samarbejdet mellem kommunale socialrådgivere
og socialrådgivere fra sikrede institutioner*

Aalborg Universitet – København – Vinter 2012

Kandidatuddannelsen i Socialt Arbejde – Speciale

Gülüzar Koyoncu (GK) og Dea Nadja Thomsen (DNT)

Vejleder: Henning Olsen

Anslag: 239.774

Indholdsfortegnelse

Del 1. Introduktion (GK & DNT)	6
1.1 Indledning.....	7
1.2. Historisk og politisk udvikling	8
1.3. Et statistisk overblik.....	11
1.4 Eksisterende forskning	16
1.5 Problemfelt	20
1.6 Problemformulering	22
 Del 2. Metode og teori	23
2.0 Videnskabsteori (DNT).....	24
2.1 Filosofisk hermeneutik (DNT)	24
3.0 Teori (GK).....	29
3.1 Interorganisationsteori (GK).....	29
3.2 L. David Brown (GK)	31
4.0 Metode (GK)	36
4.1 Kvalitativ metode (GK).....	36
4.2 Indsamling af egen empiri (GK)	37
4.3 Ethiske overvejelser (DNT).....	44
4.4 Kvalitetsvurdering (DNT)	48
5.0 Analysestrategi (DNT).....	51
 Del 3. Grænseflade og interaktion (DNT)	54
6.0 Grænsefladen mellem kommuner og sikrede institutioner	55
6.1 Grænsefladens parter.....	55

6.2 Grænsefladen og dens formål	62
6.3 Formel afhængighed.....	64
6.4 Delkonklusion	66
7.0 Socialrådgivernes interaktion i grænsefladen	67
7.1 Kommunikation i grænsefladen	67
7.2 Handlinger i grænsefladen	72
7.3 Interaktionsmønstre i grænsefladen	76
7.4 Delkonklusion	78
 Del 4. Forståelses- og Forklaringsrammer	 79
8.0 Perceptioner og forventninger som forståelses- og forklaringsramme (GK)	81
8.1 Opfattelser af ansvars- og rollefordeling.....	81
8.2 Selvpfattelser.....	84
8.3 Opfattelser af den anden part	87
8.4 Forventninger	90
8.5 Delkonklusion	92
9.0 Afhængighed som forståelses- og forklaringsramme (DNT)	94
9.1 Prioritering og ressourcer	98
9.2 Afhængighedsproblematikkens betydning for grænsefladen	100
9.3 Delkonklusion	102
10.0 Organisering som forståelses- og forklaringsramme (DNT)	103
10.1 Grænsernes gennemtrængelighed og intern regulering.....	103
10.2 Delkonklusion	107
10.3 Afsluttende betragtninger	108

Del 5. Konklusion og perspektivering (GK & DNT)	109
11.0 Konklusion	110
12.0 Perspektivering	112
13.0 Litteraturliste	115
14.0 Bilagsliste	120

Abstract

This thesis is an inter-organizational study concerning cooperation between municipal caseworkers and caseworkers at institutions for juvenile offenders. The purpose of this thesis is to understand and explain how these parties interact and cooperate. By using L. David Browns theory concerning organization interfaces, we focus 1) the interface itself, 2) the parties, 3) the representatives and 4) the larger context. The main results of this thesis are following.

The formal foundation for cooperation is based on legal rules. Rules are determining the interdependence, as they cement the relationship as reciprocal, and constitute representatives appropriate behaviour within the interface. The interaction between municipal caseworkers and caseworkers at institutions for juvenile offenders is characterized by inadequate and lacking of communication and action. The dominant patterns of their interaction are characterized by producing a low level of conflict, where differences in interests and behaviour between the parties are neglected or ignored. This leads to a fundamental withdrawn behaviour of the municipalities, while the institutions for juvenile offenders are trying to establish a more proactive cooperation. This produces an interface with at level of too little conflict.

Browns suggest that a party's attitudes and feelings about itself and the other parties influence the interaction in the organization interface. We analyze how parties' perceptions are characterized by an unrealistic positive perception of itself and an unrealistic negative perception of the other party. This has a negative influence on the interaction and cooperation of the two parties.

Interdependency between municipalities and institutions for juvenile offender is, despite its reciprocal nature, characterized by asymmetry. Both parties have the ability and motivation to prioritize cooperation according to their relationship, but pragmatic considerations seem to prevail in practice, why cooperation is not given sufficient priority by the municipalities. This has a negative impact on cooperation.

The cooperation between municipal caseworkers and caseworkers at institutions for juvenile offenders can be characterized as underorganized, which has a negative impact on the cooperation and interaction between the two parties.

Del 1. Introduktion

1.1 Indledning

Når unge under atten år varetægtsfængsles eller idømmes straf i Danmark, placeres de som oftest på en af landets syv sikrede institutioner. De sikrede institutioner fungerer dermed som alternativ til almindelig (varetægts-)fængsling. Sikrede institutioner er børne- og ungeinstitutioner med en eller flere sikrede afdelinger. Ved en sikret afdeling forstås: *”En afdeling på en sikret døgninstitution, hvor det er tilladt at have yderdøre og vinduer konstant aflåst”* (Magtanvendelsesbekendtgørelsen § 19).

Når unge placeres på sikrede institutioner, sker det på baggrund af forskellige lovbestemmelser, men fælles for anbringelsesgrundlaget er, at placeringen betragtes som en anbringelse og derfor er underlagt *Serviceoven*. Det arbejde, som udføres i relation til denne gruppe, må derfor betragtes som socialt arbejde og de professionelle, som varetager dette arbejde, må betragtes som socialarbejdere. Gruppen af professionelle socialarbejdere er yderst mangfoldig og rummer politi, kriminalforsorgen, kommunale socialrådgivere, domstole, psykologer, psykiatere, pædagoger, institutionelle socialrådgivere, m.m. Denne struktur forudsætter og fordrer samarbejde. Temaet for nærværende speciale er socialt arbejde med kriminelle unge og vi vil i de følgende afsnit tydeliggøre, hvordan vi har indkredset vores genstandsfelt til samarbejdet mellem kommunale og institutionelle socialrådgivere.

1.2. Historisk og politisk udvikling

Vores præsentation af relevante politiske prioriteringer og regelændringer på områder dækker de seneste tolv år. Tilbage i 2001 skete en meget væsentligt ændring af området for anbringelse af kriminelle unge i sikret regi. Folketinget vedtog den såkaldte *Ungdomssanktion*. *Ungdomssanktion* er et alternativ til traditionel ubetinget fængselsstraf. Som det også fremgår af vores senere statistiske afsnit, udgør unge med dom til *Ungdomssanktion* en væsentlig del af de anbragte på sikrede institutioner, men anvendelsen af *Ungdomssanktion* har været voldsomt dalende gennem den periode, den har eksisteret.

Siden år 2000 har vi oplevet to større reformeringer af området for socialt arbejde med anbragte unge, hvilket også indbefatter unge placeret i sikret regi. Den første i 2006 med Anbringelsesreformen og den anden i 2011 med Barnets reform. Begge reformer sigter særligt på at forbedre og sikre børns rettigheder og sikre en bedre inddragelse af børn og unge i deres egen sag (Anbringelsesreformen, 2006 og Barnets Reform, 2011).

I 2010 vedtog den daværende regering at nedsætte den kriminelle lavalder til fjorten år. Lovændringen var et forsøg på at gøre op med kriminalitet blandt helt unge, og forventningerne var, at nedsættelsen af den kriminelle lavalder ville være med til at dæmme op for dette. Lovændringen fik dog ikke lov at eksistere længe og allerede d. 1. marts 2012 hævede den nye regering igen den kriminelle lavalder til femten år.

Med afsæt i denne korte beskrivelse af den retslige udvikling på området, vil vi nu redegøre for den aktuelt gældende lovgivning på området. Formålet med afsnittet er at vise, hvordan feltet reguleres af forskelligartede lovgrundlag, hvilket øger kompleksiteten af anvendelse af anbringelse i sikret regi og samtidigt påpeger fraværet af klare metodiske retningslinjer for socialt arbejde i sikrede institutioner.

Retsgrundlaget anno 2012

I dette speciale opfattes kriminelle unge som unge, der er i varetægt eller er blevet dømt for en kriminel handling i henhold til *Straffeloven*. Af denne lov fremgår det, at den er gældende for alle

personer, der er fyldt femten år: *"Handlinger foretagne af børn under 15 år straffes ikke"* (Straffeloven § 15). Det betyder, at den gruppe af unge, vi ønsker at beskæftige os med, er unge over femten, idet det kun er disse, der kan karakteriseres som kriminelle i henhold til gældende lov og dermed kun disse, der kan anbringes i sikret regi på baggrund af kriminalitet.

Af *Staffuldbyrdelseslovens* § 78, 3 stk. 2 fremgår det, at: *"Dømte, der er under 18 år, anbringes i institution m.v. som omhandlet i stk. 1, medmindre afgørende hensyn til retshåndhævelsen taler imod anbringelse uden for fængsel og arresthus"* (Straffuldbyrdelsesloven). Det er således heri, at der findes hjemmel til at placere kriminelle unge i sikrede institutioner frem for fængsler.

Af *Retsplejeloven* fremgår bl.a. bestemmelser omkring varetægtsfængsling. Af § 768a stk. 2 står: *"Medmindre retten finder, at der foreligger helt særlige omstændigheder, må varetægtsfængsling, når arrestanten er under 18 år, ikke finde sted i et sammenhængende tidsrum, der overstiger 1) 4 måneder, når sigtelsen angår en lovovertrædelse, som efter loven ikke kan medføre fængsel i 6 år, eller 2) 8 måneder, når sigtelsen angår en lovovertrædelse, som efter loven kan medføre fængsel i 6 år eller derover"* (Retsplejeloven). Når denne lovbestemmelse medtages her, begrundes det i, at størstedelen af de unge, som er placeret i sikret regi, netop sidder der i varetægtssurrogat. Der er lovhjemmel til at have en ung placeret i varetægtssurrogat i sikret regi i op til otte måneder, afhængigt af forbrydelses karakter.

Idet vi beskæftiger os med unge under 18, spiller *Service-loven* en væsentlig rolle i forhold til anbringelse af børn og unge – hvad enten det er i sikret eller åbent regi, hos plejefamilie, eller deslige. *Service-lovens* kapitel 11 omhandler de særlige forhold, der gør sig gældende, når kommunerne beskæftiger sig med børn og unge, herunder de unges rettigheder og krav. Kapitel 11 *Særlig støtte til børn og unge* omhandler primært socialrådgiverens rolle og forpligtigelser i forhold til sagsbehandlingen, herunder hvilke undersøgelses- og dokumentationskrav denne skal opfylde, samt den unges rettigheder i forhold til inddragelse, bisidderordning, mv. Derudover indeholder kapitlet en oversigt over de sanktionsmuligheder og tilbud, som kommunen kan tage i anvendelse. Slutteligt omhandler kapitlet indgående alle aspekter vedrørende anbringelse af børn og unge. Særlig relevant er § 57c, som er henvendt kriminalitetstruede børn og unge. Heri beskrives kommunens rolle og ansvar i forhold til udarbejdelse af handleplaner, tilbud om

psykiatrisk screening til unge placeret i sikret regi og tilbud om udslusning til unge, som har været placeret i sikret regi (Serviceloven).

Opholdet i sikret regi reguleres på baggrund af *Magtanvendelsesbekendtgørelsen*. Bekendtgørelsen er gældende for opholdssteder, åbne døgninstitutioner, delvist lukkede døgninstitutioner, sikrede afdelinger i døgninstitutioner og særligt sikrede afdelinger i døgninstitutioner og indeholder rammerne for institutionernes virke og medarbejdernes råderum og redskaber. Som titlen antyder, rummer lovteksten reglerne for magtanvendelse overfor børn og unge, eksempelvis fastholdelse af den unge eller kontrol med dennes brevveksling eller besøg. Bekendtgørelsen rummer også anbringelseskriterier for at placere en ung i sikret eller særlig sikret regi, regler for varighed af anbringelse i sikret regi, den unges rettighed, anvendelse af isolation, mv. (Magtanvendelsesbekendtgørelsen).

Endeligt vil vi fremhæve *FNs Børnekonvention*, der i 1991 blev ratificeret af Danmark. Konventionen beskriver børns og unges særlige rettigheder og vi vil fremhæve artikel 37, der omhandler børn og unge, som frihedsberøves. Heri står bl.a. anført, at frihedsberøvelse kun må anvendes som en sidste udvej, at børn og unge under atten år ikke må idømmes dødsstraf eller livstidsstraf¹, at frihedsberøvelse af børn og unges skal være kortest muligt, at der tages hensyn til barnet/den unges alder og behov under frihedsberøvelse, at børn og unge skal holdes adskilt fra voksne, og at børn og unge har krav på at opretholde kontakten med sin familie gennem besøg og brevveksling. Derudover vil vi fremhæve artikel 40, der fordrer, at: *"Forskellige forholdsregler, såsom omsorg, vejledning og tilsynsføring, rådgivning, prøveløsladelse, plejeaftaler, undervisning og erhvervsorienterende uddannelsesprogrammer og andre alternativer til anbringelse i institution skal være til rådighed for at sikre, at børn behandles på en måde, der tjener deres tarv og står i passende forhold til både deres personlige forhold og til forbrydelsen"* (Børnekonventionen). Børnekonventionens ratificering betyder, at alle danske love bør leve op til bestemmelserne heri.

Samlet set er den retslige regulering på området baseret på flere love, en bekendtgørelse og en konvention. De kriminelle unges anbringelse på sikrede institutioner bestemmes, udføres og kontrolleres af flere instanser, idet der er tale om love, som forvaltes af retssystemet, landets kommuner og de sikrede institutioner.

¹ i Danmark kan personer under atten år, maksimalt få otte års straf – uanset kriminalitetens karakter

1.3. Et statistisk overblik

Formålet med nærværende afsnit er at belyse udviklingstendenser på området vedrørende unge anbragt i sikret regi. Vi fokuserer på antallet af sikrede pladser, anbringelsesgrundlag og –varighed, samt tal og tendenser i forhold til recidiv (tilbagefald). Disse parametre er relevante for vores tema, idet de er med til at afklare gruppen af unge på sikrede institutioner. Samtidigt giver de statistiske data indblik i udviklingstendenser på området, som har betydning for projektets relevans, herunder eksempelvis institutionspladser, recidiv m.m. De anvendte statistiske data er hentet fra Danske Regioner, Zobbe & Hansen (2006) og Danmark Statistik og omfatter perioden fra 2000 til 2012.

Institutioner og anbringelser

Antallet af sikrede institutioner og institutionspladser er øget de senere år. Efter vedtagelse af Ungdomssanktionen tilbage i 2001 oplevede man et stigende pres på de eksisterende fire institutioner; Egely, Sølager, Sønderbro og Koglen. For at imødekomme de voksende ventelister, etablerede man flere pladser på de allerede eksisterende institutioner, men man opførte også tre nye sikrede institutioner; Grenen, Stevnstortet og Bakkegården. Derudover begyndte man fra 1998 at etablere særligt sikrede pladser/afdelinger på flere af de eksisterende institutioner (Zobbe & Hansen, 2006: 26ff). Tal fra Danske Regioner viser, at der i perioden fra 2000 til 2010 er sket en stigning i antallet af sikrede institutionspladser fra 49 pladser i 2000 til 145 pladser i 2010. I 2011 var der i alt 155 pladser og en planlagt øgning til 177 pladser i løbet af 2012. Men allerede i midten af 2011 henvendte Danske Regioner sig til daværende socialminister Benedikte Kiær med henblik på at revurdere denne øgning af pladser, idet belægningsprocenten på de eksisterende institutioner har været under de ønskede 85 % gennem en periode. Der er ikke truffet afgørelse herom, og det eksakte antal sikrede institutionspladser vil først fremgå, når Danske Regioner laver deres årlige statistiske opgørelse på området for 2012 (Danske Regioner, 2011). Alt i alt har vi været vidne til mere end en tredobling af sikrede institutionspladser gennem de seneste tolv år.

Antallet af anbringelser hænger sammen med antallet af institutionspladser, idet man ikke kan anbringe flere, end der er plads til. Af tal fra Danske Regioner ser vi en stigning i antallet af

anbringelser fra 350 i 2000 til 740 i 2010. Herunder toppe antallet af anbringelser i 2006 med 898 anbringelser². Tallene viser, at der siden 2006 er et faldende antal anbringelser. Nyeste tal viser, at vi i 2010 havde 740 anbringelser i sikret regi, hvilket vil sige, at niveauet er tilbage til det, vi så i 2003 og 2004 (Danske Regioner, 2011). Endeligt viser tallene, at den gennemsnitlige anbringelsestid i sikret regi er stedet markant fra 37 dage i 2000 til 59 dage i 2010, herunder toppede den i 2009 med en gennemsnitlig anbringelsestid på 61 dage.

De sikrede institutioner modtager børn og unge af forskellige årsager. Det betyder, at den gruppe, der placeres i sikret regi, bliver anbragt på forskellige grundlag. Nærværende afsnit giver et overblik over anbringelsesgrundlagene for de unge, som har siddet på sikrede institutioner i perioden 2006 til 2010. Tal fra Danske Regioner viser med al tydelighed, at størstedelen af de unge, der placeres i sikret regi, anbringes i varetægtssurrogat³. Det vil sige, at de er mistænkt/anklaget for kriminalitet, men endnu ikke har været stillet for en dommer. Gennem hele perioden har denne gruppe udgjort mellem 71 % og 85 % af de samlede anbringelser. Altså er tre ud af fire anbringelser på sikrede institutioner varetægtssurrogater. Den næststørste gruppe er ungdomssanktionsdømte, der afsoner fase 1. Disse udgør mellem 6 % og 11,5 % i perioden, men har været væsentligt dalende gennem årene, og ligger i 2010 på det laveste. Den tredjestørste gruppe udgøres af ungdomssanktionsdømte, der afsoner fase 2, hvilket kan virke lidt paradoksalt, i og med fase 2, ifølge loven, skal afsones i åbent regi. De øvrige anbringelsesgrundlag udgør tilsammen knap 10 % af de samlede anbringelser. Der er dermed god grund til at betegne de sikrede institutioner, som havende kriminelle unge som primær målgruppe. Relevansen af anbringelsesgrundlaget for vores problemstilling er åbenbar, idet vi netop ønsker at beskæftige os med socialt arbejde i forhold til kriminelle unge i sikret regi.

Der er dog en del vanskeligheder knyttet til opgørelser vedrørende anbragte børn og unge i sikret regi. Denne usikkerhed knytter sig primært til opgørelsesmetoder. Zobbe og Hansen har i deres rapport *Fokus* (2006) påpeget problematikker heromkring. Ifølge Fokusrapporten registrerer bl.a. Danske Regioner lidt flere anbringelser, end der reelt er, dvs. opgørelsens resultat vedrørende anbringelser er lidt for høj end den faktiske. Dette skyldes bl.a., at tidsmæssigt sammenhængende anbringelser i nogle tilfælde bliver registreret som flere og separate anbringelser. I

² Bilag 1 tabel 1.

³ Bilag 2 tabel 2.

Fokusrapporten er der taget højde for dette ved, at en ung, der anbringes på flere institutioner i et sammenhængende forløb, kun optræder i opgørelsen en enkelt gang. Som eksempel på variationer i forhold til antallet af anbringelse vil vi fremhæve, at Danske Regioner i år 2002 havde opgjort antallet af anbringelser til 730, mens man i Projekt Fokus i samme periode havde opgjort antallet af anbringelser til 393. Danske Regioner har dermed registreret næsten dobbelt så mange anbringelser, som man havde i Projekt fokus⁴. Ved at inddrage tallene fra Fokusrapporten, kan det anføres, at antallet af "nye" unge, som anbringes på sikrede institutioner, ikke er ligeså stigende, som det fremstår i tallene fra Danske Regioner. Til gengæld viser ovenstående sammenligning, at de unge, som optræder i undersøgelsen af Danske Regioner, anbringes flere gange, men registreres som en ny anbringelse for hver gang. Eftersom registreringen af anbringelser varierer alt efter de udvalgte kriterier, kan de gennemsnitlige opholdsdage også variere. Jo flere anbringelser man kan fordele det samlede antal opholdsdage på, jo kortere bliver den gennemsnitlige anbringelses varighed. Som med antallet af anbringelser er der også signifikant forskel på den gennemsnitlige anbringelses varighed, afhængigt af om man anvender Danske Regioners eller Projekt Fokus' opgørelser. Danske Regioner oplyser, at den gennemsnitlige anbringelsestid er steget fra 37 dage i 2000 til 39 dage i 2003 – altså ikke en markant stigning. Derimod oplyser Projekt Fokus, at anbringelsestiden er steget fra 44 dage i 2000 til 62 dage i 2003 – altså en markant stigning og næsten en fordobling af anbringelsestiden i forhold til Danske Regioners opgørelser⁵.

Ovenstående opgørelser er medtaget for at vise vanskeligheden ved og usikkerheden omkring eksisterende statistisk materiale på området. Som et nyere eksempel på dette ses politiets fejlagtige opgørelsesmetoder over antallet af unge, der overflyttes fra fængsler og arresthuse til sikrede institutioner, som bevirkede, at Justitsministeriets Forskningsenhed opererede med procentsatser, der var helt ude af trit med virkeligheden (Ritzau, april 2012). Dette gør det vanskeligt at danne sig et samlet overblik over området, dets omfang og udvikling, og vanskeliggør også en diskussion af, om det man gør, virker. Alene opgørelsesmetoderne kan derfor være medvirkende til at skabe usikkerhed omkring det sociale arbejde med kriminelle unge i sikret regi.

⁴ Bilag 3 tabel 3.

⁵ Bilag 4 tabel 4.

Tilbagefald til ny kriminalitet

Slutteligt ønsker vi at præsentere den statistiske udvikling inden for kriminelles unges recidiv, idet vi ser dette som en stærk indikator på, hvor effektiv en indsats, der ydes på området i dag. Viden om tilbagefald fungerer dermed som en problematisering af det aktuelle sociale arbejde med unge placeret i sikret regi og dermed som et argument for relevansen af nærværende speciale.

Ifølge Danmarks Statistik begår halvdelen af de 15-19-årige unge efter endt afsoning i 2007 ny kriminalitet i perioden fra 2007 til 2009, og dermed har denne gruppe den højeste tilbagefaldsprocent i forhold til andre aldersgrupper (Danmark Statistik, 2011). Fokusrapporten viser samme tendens ved at lave opgørelser over begået kriminalitet før, under og efter anbringelse i sikret regi⁶. Ifølge opgørelsen fra Fokusrapporten begås flere kriminelle handlinger efter endt ophold i sikret afdeling, og det kan derfor ikke siges, at anbringelse i sikrede afdelinger har en positiv indflydelse på de unges recidiv. Det kan ikke konkluderes, at anbringelse i sikret regi fremmer kriminel adfærd, men det synes ikke at være i stand til at reducere det.

Nærværende tal og opgørelser giver ikke svar på, hvorfor tilbagefaldprocenten blandt unge placeret i sikret regi er så høj. Samtidigt peger de heller ikke på, hvor i anbringelsen problemerne er størst. Tallene kan udelukkende bruges til at konkludere, at den indsats, der ydes overfor kriminelle unge på sikrede institutioner, langt fra har den tilsigtede effekt (at afhjælpe kriminel adfærd), hvorfor man med tydelighed kan konkludere, at den indsats og det sociale arbejde, som udføres i sikret regi, ikke har den ønskede og tilsigtede virkning. Afsnittet er dermed legitimerende i forhold til specialets relevans.

Dette afsnit har udstyret os med viden om anbragte børn og unge som helhed, men også mere specifikke informationer om målgruppen for det sociale arbejde. De seneste år anbringes der lidt færre, til gengæld anbringes de i længere perioder. Langt hovedparten er placeret i varetægtssurrogat eller som led i dom til Ungdomssanktion. Godt 90 % af de børn og unge, som anbringes i sikret regi, er placeret der som følge af kriminel adfærd. Endelig viser tal vedrørende de unges recidiv, at netop de 15-19årige, som har været placeret i sikrede institutioner, har den

⁶ Bilag 5 tabel 5.

højeste tilbagefaldprocent, hvilket påpeger, at den sociale indsats på området ikke er tilstrækkelig til at afhjælpe kriminel adfærd.

Et statistisk overblik over området er med til at tydeliggøre flere dilemmaer på området. Dels har vi fremhævet en generel usikkerhed omkring de forskellige officielle opgørelsesmetoder, der i sidste ende bevirker, at der er tvivl om omfanget og anvendelse af sikrede institutioner i Danmark. Dette har eller kan have konsekvenser for det fremadrettede sociale arbejde på området, og ikke mindst den politisk prioritering af feltet. Viden om antallet af anbringelser og dermed målgruppens størrelse bør danne grundlag for myndighedernes planlægning af områdets fremtidige kapacitet. Den gennemsnitlig anbringelsestid er relevant i forhold til tilrettelæggelsen af indholdet i de unges anbringelse i sikret regi, herunder hvilke uddannelses- og beskæftigelsesmuligheder, som unge bør tilbydes i sikret regi og hvilke socialpædagogiske metoder, som må anses for relevante i forhold til den periode, en ung typisk er placeret på en sikret institution (Zobbe & Hansen, 2006: 42).

1.4 Eksisterende forskning

Nærværende afsnit er udarbejdet på baggrund af en omfattende litteratursøgning på området, hvor vi har afsøgt og læst eksisterende forskningslitteratur med relevans for vores tema socialt arbejde med kriminelle unge i sikret regi⁷.

Hvor forskningen i slutningen af 1980'erne og starten af 1990'erne centrerede sig om, hvorvidt man overhovedet kunne ændre kriminel adfærd og i så fald hvordan⁸, har senere års forskning taget udgangspunkt i, at behandling af kriminelle lader sig gøre. I nærværende afsnit vil vi forsøge at opsummere, hvad nyere rapporter konkluderer, i forsøget på at give et samlet billede af den eksisterende viden, der har relevans for netop vores tema og problemstilling. Vi har opdelt rapporterne i forskellige kategorier⁹ afhængigt af deres undersøgelsesfelt, målgruppe og formål: 1) formålet med de sikrede institutioner, 2) fakta om de anbragte unge og institutionerne, 3) det socialpædagogiske arbejde på sikrede institutioner, 4) udslusning og efterværn, 5) kommunernes rolle og samarbejdet mellem institutioner og kommuner, 6) Ungdomssanktion, 7) overgangen fra lukket regi til selvstændigt liv og 8) de gode historier og anbefalinger på området. Vi vil kort præsentere de enkelte kategoriers konklusioner og give et billede af området som helhed.

Et kerneområde indenfor moderne forskning er at undersøge, hvorvidt de retslige bevæggrunde og socialpolitiske intentioner bag de sikrede institutioners eksistens, gør sig gældende i praksis, dvs., hvorvidt det arbejde, der udføres i sikret regi, har en socialpædagogisk og behandlingsorienteret funktion (Zobbe & Hansen, 2006). Konklusionerne på området er, at der er store vanskeligheder i forhold til det sociale arbejde på landets sikrede institutioner. Det påpeges gentagne gange, at praksis er yderst varierende, både institutionerne imellem, men også internt mellem de forskellige afdelinger. Alt i alt tegnes et billede af et område med store metodiske

⁷ For uddybning af vores litteratursøgning se bilag 6.

⁸ Tilbage i 1989 udkom en rapport af Whitehead & Lab, der i det store hele pegede på nogle nedslående konklusioner i forhold til rehabilitering af kriminelle. Konklusionerne lød at "Nothing works" (se Whitehead & Lab, 1989). Året efter, i 1990 udgav Andrews et al. en rapport der inkluderede resultaterne fra Whitehead og Labs undersøgelse suppleret med yderligere studier. Denne rapport gav noget mere opløftende resultater og pegede på at den rigtige indsats kunne reducere recidivprocenten med op til 50 %. Konklusionerne i denne rapport blev derfor at indsatser rettet mod kriminelle ikke har en universel karakter, men at effektiviteten af behandling afhænger af *hvilken* behandling der gives til *hvem* i *hvilken kontekst* (Andrews et al., 1990).

⁹ De fleste rapporter behandler flere af temaerne, og kategoriseringen er udarbejdet som redskab til os selv i forhold til systematisering af det fundne data.

uligheder og uklarheder i forhold til, hvad socialpædagogisk arbejde er og bør være i sikret regi. Det efterlader et stort råderum for den enkelte institution i forhold til valg af metoder, redskaber, tilgange, mv. og vanskeliggør en sammenhængende indsats på området (Nissen, 2007, Center for Kvalitetsudvikling, 2010). I forlængelse af dette fremhæves det desuden, at det pædagogiske personale ofte mangler pædagogisk uddannelse, og at fagligheden på institutionerne i visse tilfælde fremstår svagt. Det påpeges, at institutionerne har vidt forskellige måder at udføre den socialpædagogiske indsats på, men at den konkrete dagligdags indhold ikke tager udgangspunkt i en behovsorienteret tilgang i forhold til de unges kompetencer, vilkår, behov og ønsker (Zobbe & Hansen, 2006).

Mange rapporter har fokus på de unge og deres baggrunde og karakteristika. Der er således gentagne forsøg på at definere den gruppe børn og unge, som placeres i sikret regi (Center for Kvalitetsudvikling, 2010, Zobbe & Hansen, 2006, Christoffersen et al., 2011). Dette skyldes en opfattelse af, at disse unge på mange måder deler baggrunde og problematikker, der kan være medvirkende til at forklare, hvorfor netop disse ender med at blive kriminelle. Indenfor forskningsverdenen taler man om risikofaktorer og beskyttelsesfaktorer. De førstnævnte opfattes som parametre, der tilskynder kriminel adfærd, mens de sidstnævnte er faktorer, der afholder kriminel adfærd (Christoffersen et al., 2011). Fokuseringen på disse faktorer udspringer af ønsket om at udvikle bedre redskaber til at iværksætte forebyggende indsatser, inden den unge bliver kriminel ved at afhjælpe risikofaktorerne og styrke beskyttelsesfaktorerne.

Der har de seneste par år været stort fokus på efterværn, en indsat, der kan tilbydes alle tidligere anbragte børn og unge, når de fylder 18 år (Serviceloven kap. 12). Et storstilet review *Independent Living Programmes for Improving Outcomes for Young People Leaving the Care System* udarbejdet af SFI Campbell i 2006 pegede på, at der manglede systematisk viden om effekten af forskellige former for efterværn (Donkoh et al., 2006). I forlængelse heraf har SFI og interesseorganisationen SPUK udarbejdet undersøgelser omkring emnet, både i forhold til studier af eksisterende efterværnsindsatser og deres effekt, men også undersøgelser, der inkluderer et ungeperspektiv, hvor positive fortællinger danner grundlag for formulering af anbefalinger på området (Jakobsen et al., 2010, Mølholt et al., 2012, Andersen et al., 2011). Undersøgelseernes hovedkonklusioner går på, at efterværn er et effektivt tilbud til tidligere anbragte unge, men at efterværnsarbejdet ikke

fungerer optimalt. Rapporterne peger på store uligheder blandt landets kommuner i forhold til udbuddet og omfanget af efterværn. Undersøgelserne peger samstemmigt på, at det væsentligste succeskriterium i forhold til efterværnsindsatsen er relationsdannelsen mellem socialarbejderen og den unge. En stabil, tillids- og betydningsfuld voksenrelation er kimen til en vellykket efterværnsindsats (Espersen, 2004, Andersen et al., 2011 og Jakobsen et al., 2012).

Der er tillige udarbejdet en del forskningsprojekter knyttet til evaluering af Ungdomssanktionen. Rapporterne giver samlet et billede af, at denne type foranstaltning ikke fungerer efter hensigten, og at der er store problemer med forvaltningen af denne, både fra institutionernes og kommunernes side (Socialministeriet, 2005, Hansen & Zobbe, 2005). I kontrast hertil har Center for Kvalitetsudvikling, Region Midtjylland, udarbejdet en undersøgelse af ungdomssanktionsdømte placeret på institutionen Grenen, der viser, at unge, som har haft et længerevarende og sammenhængende ungdomssanktionsforløb på Grenen, har lavere recidiv end landsgennemsnittet. Endvidere tyder undersøgelsen på, at de unge, som recidivere efter et sådant forløb, begår mindre alvorlig kriminalitet (Center for Kvalitetsudvikling, 2010: 1).

Et andet spor indenfor forskningslitteraturen knytter sig til kommunernes og de kommunale socialrådgiveres rolle i forhold til anbringelsen af unge i sikret regi. Ankestyrelsens praksisundersøgelser på anbringelsesområdet peger bl.a. på vanskeligheder i forhold til udarbejdelsen af § 50 undersøgelser (Børnefaglig undersøgelse) og inddragelse af barnet/den unge og dennes familie i sagsbehandlingen (Ankestyrelsen, 2006, 2008, 2009, 2009, 2011). Andre undersøgelser peger på samarbejdsvanskeligheder mellem kommuner og sikrede institutioner i forhold til ansvarsfordeling, udarbejdelse af handleplaner for de unge, samt tilrettelæggelsen af det samlede anbringelsesforløb (Zobbe & Hansen, 2006, Nissen, 2007). Dette afstedkommer, at handleplaner ikke udgør det styringsredskab, som det burde og vidner desuden om manglende færdigheder blandt socialrådgivere (Nissen, 2007). Derudover er der generel en utilfredshed mellem kommuner og sikrede institutioner i forhold til den indsats, der leveres af begge parter. Nogle kommuner oplever, at institutionerne blander sig for meget i kommunens arbejde og omvendt (Zobbe & Hansen, 2006).

Slutteligt vil vi fremhæve en omfattende norsk undersøgelse, der har haft stor betydning for og indflydelse på forskningslandskabet gennem de seneste ti år¹⁰. I 2003 udgav norsk programudvikler Tore Andreassen rapporten *Behandling av ungdom i institusjoner: hva sier forskningen?* Målgruppen i studierne var unge med alvorlige adfærdsproblemer. Studiet var en omfattende vidensopsamling på området, og hovedkonklusionerne pegede på, at der var store forskelle på hvilke behandlingsmetoder, der havde en effekt på unges adfærd og recidiv, og at det var umuligt at pege på institutioner eller metoder, der havde en konsistent og kontinuerlig effekt. Alligevel var det muligt for Andreassen at pege på metoder/institutioner, der havde en bedre effekt end andre. Denne rapport anses som en af grundstenene indenfor den forskningstradition, der blev taget op tilbage i firserne og halvfemserne omkring virkningen af behandling af kriminelle unge. Den påpeger det vedvarende fokus på effektmåling af sociale indsatser for gruppen og udgør fundamentet for meget af det metodeudviklingsarbejde, der foregår på dette område.

Forskningslandskabet indenfor området socialt arbejde med kriminelle unge i sikret regi er meget omfattende og bevæger sig ud af mange forskellige stier. Moderne forskning fokuserer særligt på metodeudvikling og en stigende interesse for evidensbaseret forskning og metodeafprøvning. Det er et felt, hvor der er genereret utrolig meget viden, men som alligevel halter. Vi ser en tendens til, at der gentagne gange laves studier, der påviser problematikker med den indsats, der udføres overfor denne gruppe, men vi savner studier, der fokuserer mere på konkret udvikling af området og kombinationen af teoretisk og praktisk viden. Størstedelen af studierne har en evaluerende karakter, hvor der fokuseres på det eksisterende. Vi efterlyser studier med et mere udviklingsorienteret og eksplorativt sigte, der kan være med til at ændre det eksisterende. Projekter af mere praktisk karakter; om og med de praktikere, der udfører det sociale arbejde på området, og som besidder en særlig indsigt og viden. Vi savner, at man forsøger at kombinere den efterhånden solide akademiske viden, der eksisterer på området med den praktiske know-how, som de professionelle socialarbejdere besidder. Med afsæt heri bliver fokus at udvikle området i samarbejde med de praktikere, der skal forvalte arbejdet, og herigennem øges sandsynligheden for en egentlig anvendelse og implementering af den viden, som genereres på baggrund af analyser af det eksisterende.

¹⁰ Det er ofte denne rapport, det henvises til i nyere socialpolitiske sammenhænge på området og dens gennemslagskraft og anseelse er stor. Vi har derfor valgt at afvige fra vores kriterier om dansk litteratur, idet vi mener, at rapportens relevans for området legitimerer dens inddragelse.

1.5 Problemfelt

Vi har gennem de seneste tre afsnit tegnet konturerne for området socialt arbejde med kriminelle unge i sikret regi. På baggrund af den politiske udvikling, det retslige grundlag, statistiske tendenser og afdækning af eksisterende forskningslitteratur er det muligt for os at pege på mange og væsentlige udfordringer og problematikker i forhold til vores undersøgelsesfelt.

Feltet har stor politisk og social bevågenhed. Gældende lovgrundlag er omfangsrigt og lader meget tilbage at ønske i forhold til et fælles teoretisk og metodisk fundament for socialt arbejde i sikret regi. Det forekommer os, at retsgrundlaget på området er meget kompleks, idet mange lovgivninger indeholder bestemmelser på området, hvorfor det kan være vanskeligt at navigere i det retslige landskab. Samtidig er det et område, hvor der til stadighed sker reformeringer, hvilket betyder, at landets forvaltninger konstant skal holde sig ajour med de nyeste bestemmelser og varetage forskellige og til tider modsatrettet interesser og behov.

Det statistiske overblik gav os indsigt i flere væsentlige dilemmaer. Gængse officielle opgørelsesmetoder giver ikke et entydigt billede af området og anvendelsen af sikrede institutioner, hvilket ikke blot afføder en generel usikkerhed på området, men også har konsekvenser for den politiske prioritering af området, herunder udformningen af det sociale arbejde, som udføres og de ressourcer området tildeles. Opgørelsesmetoder og resultaterne har en direkte indflydelse på kvaliteten af den sociale og politiske indsats, der udføres, og derfor må de officielle opgørelsesmetoder styrkes, hvis den sociale indsats på området skal styrkes.

Adskillige rapporter har vist, at den eksisterende håndtering af kriminelle unge i sikret regi ikke har den tilsigtede effekt og hverken formår at forebygge eller afhjælpe kriminel adfærd blandt unge. Der er forskelligartede forklaringer herpå, men vi har erfaret, at de gennemgående problematikker, der peges på, er følgende: 1) den uensartede socialpædagogiske indsats på de sikrede institutioner, der hæmmer en sammenhængende indsats på området, 2) det pædagogiske personale på de sikrede institutioner er ofte ufaglærte og mangler pædagogisk uddannelse, 3) anbringelsesforløbene på de sikrede institutioner er baseret på de enkelte sikrede institutioners givne rammer, hvorfor indsatsen ikke har en behovsorienteret tilgang i forhold til den unges problemer, vilkår, behov og ønsker, 4) store uligheder blandt landets kommuner i forhold til

udbuddet og omfanget af efterværn, 5) store problemer med forvaltningen af Ungdomssanktionsforløb, både fra institutionernes og kommunernes side og 6) samarbejdsvanskeligheder mellem kommunerne og de sikrede institutioner.

Flere rapporter påpeger, at samarbejdet mellem institutioner og kommuner ikke fungerer hensigtsmæssigt, og at dette påvirker de enkelte anbringelsesforløb negativt. Det manglende eller problematiske samarbejde har dermed en væsentligt indflydelse på både indholdet og effekten af selve anbringelsen. De eksisterende undersøgelser på området konkluderer, at der lades meget tilbage at ønske i forhold til dette samarbejde, men ingen af dem tager diskussionen videre og fokuserer på hvad og hvordan man kan styrke dette samarbejde.

Det er ikke kun i forskningsregi, at bekymringer omkring samarbejdet lader sig udfolde. Ved gennemlæsning af adskillige artikler, udtrykker flere medarbejdere og ledere på landets institutioner, at netop samarbejdet vanskeliggør planlægning og gennemførelse af sammenhængende og hensigtsmæssige anbringelser (Socialpædagogen, 2004). Ved en landsdækkende temadag for socialarbejdere på feltet, afholdt i efteråret 2011, var selvsamme problematik et hovedpunkt for én ud af syv workshops. Her blev det tydeligt, at frustrationerne over dette samarbejde og dets konsekvenser for håndteringen af unge kriminelle i sikret regi fylder meget, både hos institutionernes personale og kommunernes socialrådgivere. Trods denne gensidige frustration er der, os bekendt, ikke iværksat tiltag med fokus på at optimere dette samarbejde.

At samarbejdet ikke fungerer optimalt, synes at gøre sig gældende gennem hele sagsbehandlings- og anbringelsesforløbet. Dette har samlet set en negativ indflydelse på de unges oplevelse af selve anbringelsesperioden, men også på deres udbytte efter endt anbringelse. Med udgangspunkt i dette ønsker vi i dette speciale at rette fokus mod dette samarbejde.

Ifølge flere undersøgelser er samarbejdet mellem kommunerne og de sikrede institutioner præget af en usikkerhed om ansvarsfordeling (Nissen, 2007, Zobbe & Hansen, 2006). Nogle kommuner oplever, at de sikrede institutioner blander sig i sagsbehandlingen, hvorfor disse kommuner vælger ikke at inddrage de sikrede institutioners anbefalinger. Andre kommuner overlader stort set hele den socialfaglige sagsbehandling til de sikrede institutioner. De sikrede institutioner

udtrykker stor utilfredshed med kommunernes indsats og fremhæver, at det ofte er svært for de sikrede institutioner at komme i kontakt med de kommunale socialrådgivere (Zobbe & Hansen, 2006). Dette giver indtryk af, at samarbejdet mellem de sikrede institutioner og kommunerne i forhold til planlægningen og gennemførelse af sikrede institutionsophold ikke er ensartet og giver udslag i forskellige opfattelser af de involveredes ansvarsfordeling.

Vi har erfaret, at flere tidligere undersøgelser og rapporter berører vanskelighederne ved samarbejdet mellem kommuner og sikrede institutioner, men de formår ikke at afdække forholdene nærmere og fokuserer heller ikke på virkningsgivende forslag i forhold til den fremadrettede indsats. På baggrund af dette finder vi det interessant at se nærmere på samarbejdet mellem sikrede institutioner og kommuner. Med afsæt i institutionernes og kommunernes syn på og erfaring med sådanne forløb, vil det fremadrettede fokus i specialet være at undersøge samarbejdet ved at inddrage socialrådgivernes egne beskrivelser og forståelser af samarbejdet med henblik på at give mulige forklaringer på hvorfor der opstår samarbejdsvanskeligheder imellem organisationerne.

1.6 Problemformulering

Hvordan oplever kommunale socialrådgivere og socialrådgivere fra sikrede institutioner deres samarbejde i forhold til planlægning og gennemførelse af sikrede institutionsophold for kriminelle unge og hvordan kan dette samarbejde forstås og forklares?

Del 2. Metode og teori

2.0 Videnskabsteori

Vores problemformulering fordrer ikke entydigt en bestemt videnskabsteoretisk retning eller paradigme, men åbner muligheden for at anvende forskellige videnskabelige optikker. Dette stiller særlige krav til vores formulering af specialets videnskabsteoretiske positionering og gør vores argumenter for til- og fravalg særligt centrale. Vi har valgt at studere genstandsfeltet ud fra en bestemt videnskabsteoretisk optik, hvilket betyder, at vi godtager og anvender de fordringer om verdens beskaffenhed og vidensdannelse, som den valgte retning definerer. Hver videnskabsteoretisk retning fordrer bestemte foki og influerer på, hvilke metodiske redskaber man anvender til at generere viden på feltet. Derfor spiller positioneringen en afgørende rolle i forhold til, hvad det er, vi undersøger, hvordan vi undersøge det og hvilken optik, hvori vores konklusioner skal læses. Dermed fungerer videnskabsteorien som både udgangspunkt og rettesnor gennem hele projektforløbet (Olsen & Pedersen, 2006: 144ff). Nærværende afsnit vil indeholde de videnskabsteoretiske refleksioner og valg, vi har truffet gennem hele processen, samt løbende overvejelser omkring hvad det betyder for den viden, vi akkumulerer.

2.1 Filosofisk hermeneutik

Vi ønsker at undersøge, hvorledes de professionelle socialarbejdere oplever samarbejdet mellem sikrede institutioner og kommuner i forhold til planlægning og gennemførsel af sikrede institutionsforløb for kriminelle unge. Dermed ønsker vi at forstå, hvordan disse socialarbejdere oplever deres eget virke og rolle, samt hvordan de oplever interaktionen, kommunikationen og samarbejdet med den anden aktørgruppe.

Idet vi ønsker at rette fokus mod socialarbejdernes meninger, oplevelser og holdninger, er vi interesseret i at placere os indenfor en optik, der muliggør og fordrer dette fokus. Den filosofiske hermeneutik tilbyder en sådan videnskabelig tilgang. Af hensyn til opgavens tilladte omfang, har vi valgt at vedlægge vores præsentation af den filosofiske hermeneutik som bilag¹¹ og i stedet fokusere på den positive begrundelse for optikken; dens anvendelig og relevans, i forhold til vores

¹¹ Bilag 6

undersøgelsesfelt. Endeligt vil vi slutte af med en kritik af retningen for at vise dens mangler og svagheder i forhold til genstandsfeltet.

Anvendelighed og relevans

Den tyske filolog og filosof Hans-Georg Gadamer (1900-2002) har udviklet den filosofiske hermeneutik. En nærmere begrundelse for Gadamers relevans i forhold til nærværende speciale har været vanskeligt, idet en sådan proces netop indebærer, at vi tydeliggør hans særlige styrker i relation til netop vores undersøgelsesfelt.

Den filosofiske hermeneutik må opfattes som mere end videnskabelige og metodiske retningslinjer for vidensbedrivelse. Optikken tager afsæt i betragtninger om menneskets væsen og dets væren i verden og på baggrund heraf udvikles metodologiske fordringer for studiet af mennesker og menneskelig handlen. Optikken afgrænses ikke til særlige områder, men har al menneskelig handlen som muligt genstandsfelt. At tydeliggøre hvorfor netop denne retning er særlig relevant for nærværende speciale, må derfor i udgangspunktet tage afsæt i den betingelse, at optikken er anvendelig i studier, der retter sig mod menneskelig handling. For at tydeliggøre hvorfor vi finder den brugbar, vil vi derfor sætte den filosofiske hermeneutiks fordringer op imod vores problemstilling.

Vores problemformulering bygger på den forudsætning, at menneskelig handlen skal forstås og forklares i relation til den kontekst, hvori den udfolder sig og i relation til den forståelse, som de pågældende mennesker tillægger konteksten og deres egne handlinger. Den grundlæggende ontologiske antagelse er derfor, at mennesker handler på bestemte måder, afhængigt af deres kontekst og afhængigt af den relation de indgår i. At forstå handlinger er derfor forbundet med at forstå de meninger og forståelser som de mennesker, der udfører handlingerne besidder. Handlingerne mellem socialarbejdere fra kommuner og sikrede institutioner må derfor studeres ud fra disse forudsætninger. At forstå og forklare socialarbejdernes handlen, indebærer derfor både at forstå den kontekst, hvori de befinder sig og at forstå socialarbejdernes egne opfattelser og meninger omkring deres ageren. Handlen skal derfor ses som influeret af både strukturer og aktører (Gadamer, 2004: 254ff).

Gadamer har fokus på mening og forståelse. Mening kan opstå i mødet mellem forskellige forståelseshorisonter og for at forstå meningen i et givent felt, må man indgå i dialog med feltet. Den filosofiske hermeneutik er derfor anvendelig i analyser af meningsdannelse og forståelse i forskellige sociale sammenhænge. Idet vi har fokus på socialarbejdernes meningsdannelse, oplevelser og forståelse af samarbejdet mellem kommuner og sikrede institutioner, ser vi, at Gadamer er berigende for netop vores analytiske fokus. Gadamer siger noget vigtigt i forhold til det, vi vil undersøge, nemlig at mening kun kan skabes i sammensmeltningen mellem horisonter. En epistemologisk fordring er derfor, at vi, for at forstå feltet og for at kunne besvare vores problemformulering, må indgå i en samtale med feltet (Gadamer, 2004: 359).

Tydeliggørelsen af Gadamers relevans for nærværende speciale kan styrkes ved at knytte an til to af Gadamers mest centrale fordringer, nemlig forforståelsens rolle og dialektikken mellem del og helhed. Vi har gennem vores indledende afsnit forsøgt at kontekstualisere undersøgelsesfeltet ved at vise, hvordan det sociale arbejde er en kontekstafhængig praksis. Heri ligger en forståelse af og tilgang til feltet, som fordrer, at problemstillingen ikke kan belyses løst fra sine omgivelser. Gadamers syn på fordommes produktive funktion indeholder samme fordring (Gadamer, 2004: 254ff). Endeligt er han frugtbar i forhold til den dialektiske dimension, hvor vi ser, at delene, forstået som henholdsvis vores forståelseshorisont og socialarbejdernes forståelseshorisonter, tilsammen vil kunne bidrage med en dybere og mere nuanceret besvarelse af problemformuleringen, end delene vil kunne separat. En horisontsammensmeltning mellem de forskellige horisonter vil derfor sætte os i stand til at besvare problemformuleringen på et mere dybdegående niveau.

Ved anvendelse af en filosofisk hermeneutisk optik vil fokus ligge på samtale og dialog, som afsættet for ny erkendelse. Denne metateoretiske optik udstikker ikke specifikke metodologiske fordringer og har ikke et givent genstandsfelt, men kan anvendes i studier, der søger at: *"Udlægge meningsfulde handlinger"* (Fuglsang & Olsen, 2007: 339ff). Dette er netop omdrejningspunktet i nærværende undersøgelse, hvor vi ønsker at forstå socialarbejdernes handlinger, interaktion og samarbejde. Derfor mener vi, at den filosofiske hermeneutik er den mest anvendelige i forhold til at besvare vores problemformulering. Til sammenligning rummer andre videnskabsteoretiske optikker ofte snævrere opfattelser af, hvad der er determinerende for menneskelig handlen og

interaktion, og fastlægger dermed en bestemt tematisering for en kommende analyse. Det har hele tiden været vores intention at undgå en sådan determinisme eller afgrænsning af genstandsfeltet. I vores speciale har vi derfor brug for en mere åben tilgang til studiet af feltet. Den filosofiske hermeneutik fordrer en sådan tilgang.

Kritik

Alle videnskabsteoretiske positioneringer har styrker og svagheder, og det er med afsæt i disse, at man kan argumentere for forskellige retningers relevans i forhold til forskellige problemstillinger. For at tydeliggøre at en videnskabsteoretisk optik beror på et konkret valg, frem for en ideologisk overbevisning, ønsker vi at fremhæve og diskutere relevante kritikker af den filosofiske hermeneutik, for på den måde at sætte optikken op imod andre metateoretiske retninger. Formålet er derfor både at vise den filosofiske hermeneutiks begrænsninger og svagheder, men også at tydeliggøre, hvilken indflydelse det har for specialets udvikling og fokus, at vi anlægger netop denne optik.

Gadamers filosofiske hermeneutik har været genstand for kritik fra særligt to fronter; den tyske filosof og sociolog Jürgen Habermas (1929-) og den franske filosof Paul Ricoeur (1913-2005). Begge tænkere indskrives i den hermeneutiske tradition, men adskiller sig fra Gadamer ved at anlægge et mere kritisk perspektiv og deres tænkning placeres derfor ofte under betegnelsen kritisk hermeneutik (Fuglsang & Olsen, 2007: 333). I hovedtræk kritiserer de Gadamer og den filosofiske hermeneutik for at overse magts og ideologiens undertrykkende funktion i samfundet og for at ende i relativisme på grund af et manglende kritisk perspektiv på det studerede (Fuglsang & Olsen, 2007: 333ff).

Habermas anfægter Gadamers teori ved at påpege, at magt indgår som et centralt element i alle mellemmenneskelige relationer og interaktioner. Han påpeger, at Gadamers optik om dialog og horisontsammensmeltninger beror på en opfattelse af, at mennesker indgår i dialog som ligeværdige samtalepartnere. Dette mener Habermas ikke er tilfældet. Habermas kritiserer Gadamer for at være fuldstændig blind for magt og magtudøvelse i relationen og interaktionen mellem mennesker. At forestille sig, at mennesker indgår i ligeværdige dialoger er en utopisk

forestilling, der udelukkende kan og bør opfattes som et normativt ideal for den menneskelige interaktion¹² – ikke som en model for den faktiske interaktion, som den udspiller sig i samfundet (Fuglsang og Olsen, 2007: 333ff). I forlængelse heraf anfægter Habermas desuden Gadamer's sandhedskriterier eller mangel på samme. Idet Gadamer opfatter mennesker som ligeværdige i dialogen, må menneskers meninger og ytringer også have samme værdi og samme grad af sandhed. Dette er Habermas meget uenig i. Habermas ser, at der må eksistere og formuleres kriterier for ytringers gyldighed og sandhed og formulerer selv sin formalpragmatik og diskursetik som svar herpå (Andersen & Kaspersen, 2005: 380ff). Habermas anfægter derfor Gadamer's naive syn på samtale som en magtfri praksis, hvor man i samtalen, gennem horisontsammensmeltninger, (nødvendigvis) når til et højere erkendelsesniveau.

Ricoeur retter en lignende kritik imod Gadamer, nemlig om videnskabelig viden ikke bør have overvejelser omkring objektivitet og distance. Han oplever, at Gadamer har tendens til at opstille sandhed og metode som to modsætninger, hvor forskeren må prioritere det ene frem for det andet. Ricoeur ser ikke denne dikotomi som frugtbar, men mener, at objektivisering og distance kan bidrage til en dybere forståelse og forklaring (Fuglsang & Olsen, 2007: 335ff).

Habermas' og Ricoeurs kritik sætter os i stand til at pege på områder indenfor videnskabelige studier, hvor en filosofisk hermeneutik ikke ville være egnet og på dimensioner, som optikken ville være blind for, eksempelvis magt. Samlet set kan denne videnskabsteoretiske kritik være med til at belyse nogle af de områder af Gadamer's optik, som kan fremstå svage eller uklare. Det er væsentligt at tydeliggøre, at Gadamer har nogle svagheder i forhold til vores undersøgelsesområde, som er helt afgørende, og som påvirker vores undersøgelse af genstandsfeltet. Vi har valgt at fremhæve det manglende magtperspektiv, fordi dette ellers er oplagt at inddrage, særligt med tanke på vores valg af teoretiske optik. Vi har truffet et bevidst valg om, at magt ikke vil indgå som et analytisk perspektiv i nærværende undersøgelse, velvidende, at magt og struktur oftest spiller en væsentlig rolle i studiet af organisationer. Idet vi ikke ønsker at anvende magt som perspektiv, ser vi det ikke som problematisk, at Gadamer kritiseres for sit manglende magtperspektiv. At vi fravælger magtperspektivet er nærmere legitimerende i forhold til anvendelsen af den filosofiske hermeneutik.

¹² Habermas opstiller et ideal om den herredømmefri dialog (Andersen & Kaspersen, 2005: 383f).

3.0 Teori

Dette kapitel vil være en præsentation af og begrundelse for specialets teoretiske ramme og en tydeliggørelse af, hvorfor netop denne ramme er særlig anvendelig i forhold til at besvare vores problemformulering. Slutteligt vil vi forholde os til teoriens svagheder i forhold til nærværende speciale ved at diskutere de mangler eller uklarheder, som har betydning for det område, vi ønsker at belyse, samt hvordan vi har forholdt os til disse udfordringer.

3.1 Interorganisationsteori

Gennem en litteratursøgning af potentielle teoretiske optikker, har vi erfaret, at en interorganisationsteoretisk optik vil give os mulighed for at forstå og forklare det genstandsfelt, vi gerne vil undersøge. Når vi ønsker at undersøge, hvordan samarbejdet mellem kommuner og sikrede institutioner fungerer, ser vi det som frugtbart at anvende en interorganisationsteoretisk optik, der netop beskæftiger sig med organisationsadfærd og samspil mellem organisationer. Som vist i problemfeltet, har flere forskningsrapporter påpeget, at samarbejdet er præget af interorganisatoriske problematikker. Vi finder det derfor relevant at anvende et interorganisatorisk begrebsapparat, fordi det kan give os mulighed for at undersøge, hvordan vores informanter opfatter og oplever deres ansvarsfordeling, prioritering af opgaver, kommunikationsmidler og samarbejde, for herigennem at få et nuanceret billede af interaktionen mellem organisationerne.

I forhold til vores positionering indenfor den filosofiske hermeneutik ser vi en klar sammenhæng mellem det, vi fordrer at undersøge, og det man indenfor interorganisationsteori vil sætte fokus på. I relation til vores videnskabsteoretiske positionering giver det derfor mening at rette blikket mod menneskelig adfærd og interageren, idet det netop er heri, at mennesket udvikler sig og udfordres.

Anvendelighed og relevans

Organisationsteoretiker Torben Beck Jørgensen fremhæver, at det interorganisatoriske perspektiv er blevet stadig mere relevant, idet samfundet, som helhed, er blevet et organisationssamfund. Med dette mener han, at samfundsudviklingen hen imod et samfund, præget af dynamik, kompleksitet og store organisationer/enheder har medført en ændring i organisationsformer og forholdet mellem organisationer. Forholdet er i stigende grad præget af dominans og afhængighed og organisationer er i dag langt mere afhængige af hinanden og samfundet som hele, for at kunne fungere og opretholde sig selv (Jørgensen, 1977: 11). Dette skaber et øget behov for regulering, idet den enkelte organisation har mindre autonomi og kontrol. Samfundet bliver mere uforudsigeligt, og det bliver sværere for den enkelte organisation at regulere sig selv, men også sine relationer og omgivelser. Dette skaber usikkerhed og kan skabe utilsigtede konsekvenser for organisationerne (Jørgensen, 1977: 13f). Den øgede tendens til afhængighed mellem organisationer fordrer en styrkelse af den indbyrdes regulering og samarbejdet, hvilket stiller nye krav til organisationerne. Udviklingen hen imod større gensidig afhængighed gør dermed den interorganisatoriske sfære uhyre interessant og relevant (Jørgensen, 1977: 1).

Begrundelse for valg

Jørgensen skriver, at: *"Jo mere følt afhængigheden er mellem organisationer, i jo højere grad kan der iagttages tendenser til 'samordnet regelbundet adfærd'"* (Jørgensen, 1977: 32). Den form for afhængighed, der er mellem kommuner og institutioner i forhold til socialt arbejde med kriminelle i sikret regi, må siges at være særdeles udtalt, idet samspil og samarbejde i forhold til løsningen af denne opgave er formuleret ved lov. Netop denne type afhængighed gør det interessant at studere, hvordan organisationerne forholder sig til og praktiserer samarbejdet (Jørgensen, 1977: 32ff). I forlængelse heraf ser Jørgensen, at: *"Netop organisationssamfundets større gensidige afhængighed kan føre til, at samspilsrelationer mellem organisationer kan blive relativt bureaukratiserede og rutinerede"* (Jørgensen, 1977: 15). Rammerne for samarbejdet mellem kommuner og institutioner formodes derfor at have bureaukratisk karakter med vedtagne normer, procedurer, mv. for løsningen af deres fælles opgave. Det er netop denne formodede fælles forståelse og praktisering af samarbejdet, vi ønsker at undersøge i dette speciale, og det

interorganisatoriske perspektiv er derfor særdeles relevant for besvarelsen af vores problemformulering.

Vi har hidtil behandlet det interorganisatoriske perspektiv som en samlet teoretisk optik. Det er dog, ikke overraskende, et perspektiv med forskelligartede teoretikere og teorier. I forbindelse med vores teoretiske litteratursøgning er vi stødt på både amerikanske, engelske og danske teoretikere/forskere, der har fokus på samspil og konflikt mellem organisationer. Vi har dog ikke kunnet finde interorganisatoriske teorier fra nyere tid, hvorfor vi har set os nødsaget til at anvende teorier af ældre dato¹³. Overordnet opererer disse teoretikere/forskere med de samme elementer; elementer, der er med til at beskrive og forklare samarbejdet mellem to eller flere organisationer. De enkelte forfattere har valgt at begrebsliggøre elementerne på sin egen måde, men de fleste ser afhængighed, koordinering og forhandling som afgørende elementer, der er med til at influere samarbejdet mellem organisationer.

Vi søger en teori, der kan beskrive, hvilke elementer man bør have fokus på, når man ønsker at forstå og forklare interaktionen mellem organisationer. Teorien er valgt, fordi den sætter os i stand til at forstå og forklare samarbejdet på flere analytiske niveauer, der tilsammen giver et nuanceret billede af interaktionen mellem socialarbejderne. Vi vil i det nedenstående afsnit præsentere vores valg af teoriapparat og argumentere for, hvorfor netop denne teori er særlig anvendelig i forhold til vores undersøgelsesfelt.

3.2 L. David Brown

Analysens teoretiske begrebsapparat tager afsæt i den amerikanske organisationsteoretiker L. David Brown og hans teori om organisatoriske grænseflader (Organizational Interfaces) fra hans værk "*Managing Conflict at Organizational Interfaces*" fra 1983. Brown beskæftiger sig med fire forskellige former for organisatoriske grænseflader, men vi har valgt kun at have fokus på én type: interorganisatoriske grænseflader. Idet vi har fokus på samarbejdet mellem kommuner og sikrede institutioner, finder vi denne form for grænseflade relevant og brugbar i forhold til at forstå,

¹³ Bl.a. Alter & Hage (1993), Brown (1983), Jørgensen (1977) og Seemann (1996).

hvordan de to organisationer samarbejder i forbindelse med kriminelle unges ophold på sikrede institutioner.

Interorganisatoriske grænseflader

En grænseflade er det felt, hvori repræsentanter fra sociale enheder interagerer. Brown beskriver grænsefladens opståen således: *"Continued interactions between interdependent social units produce interfaces that are social units themselves. Continued contact encourages the development of boundaries and shared expectations that regulate the interaction of interface participants - the interface itself becomes an organized entity"* (Brown, 1983: 19). Ifølge Brown er grænseflader en organiseret enhed, der skabes løbende på baggrund af indbyrdes afhængighed mellem sociale organisationer. Dette betyder, at grænsefladen mellem kommuner og sikrede institutioner er opstået, idet de sikrede institutioner varetager en central opgave for kommunerne ved at modtage kriminelle unge i forbindelse med varetægtssurrogat og afsoning. Denne opgave kræver deltagelse fra begge organisationer, hvorfor de er indbyrdes afhængige. Grænseflader kan opretholdes ved kontinuerlig kontakt mellem organisationerne og denne kontakt er med til at definere grænserne og de fælles forventninger i samspillet mellem organisationerne.

I interorganisatoriske grænseflader indgår forskellige elementer, der influerer resultatet af arbejdet i en grænseflade. Elementerne i interorganisatoriske grænseflader er ofte mere indviklede end elementerne i intraorganisatoriske grænseflader: *"Organization interfaces exist at a different level of analysis from the department, level and cultural interfaces (...) Organization interfaces bring together organizations, not subunits, and the issues are correspondingly more complex"* (Brown, 1983: 262). Elementerne i en interorganisatorisk grænseflade er; grænsefladeparter, grænsefladerepræsentanter og grænsefladens kontekstuelle forhold. Disse elementer har forskellige niveauer i en analyse; repræsentanter er individuelle, parter er sociale enheder såsom grupper og organisationer, kontekstuelle forhold kan være andre organisationer eller det ydre samfund. Disse elementer påvirker gensidig hinanden og fungerer dermed som en vekselvirkning, der er med til at definere grænsefladen på en bestemt måde (Brown, 1983: 20).

Interorganisatoriske grænseflader defineres ud fra de fælles mål og det indbyrdes afhængighedsforhold, som fx presser kommuner og sikrede institutioner til at interagere. Målene i

en grænseflade er med til at definere forskellige begrænsninger og sammensætninger for selve grænsefladen. Fælles opgaver er med til at definere begrænsninger i forhold til de personer og ressourcer, der er relevante for opgavens realisering (Brown, 1983: 22ff).

Grænsefladekonflikter

Brown har hovedfokus på konflikt og konflikthåndtering i grænseflader. Konflikter i en interorganisatorisk grænseflade skal ses som et resultat af manglende konsensus omkring interesser og adfærd: *"Conflict is incompatible behavior between parties whose interest differ"* (Brown, 1983: 4). I interorganisatoriske grænseflader vil der altid være en grad af sammenfald i interesser, idet et fælles mål er selve baggrunden for indgåelsen af samarbejde og dermed fundamentet for grænsefladens eksistensberettigelse. Adfærd er udtryk for den kommunikation og handlen, der udgør den samlede interaktion i grænsefladen.

Interaktionsdynamikken i en grænseflade bestemmes ud fra repræsentanternes ageren. Ifølge Brown findes der fem interaktionsmønstre: 1) forhandling (*Bargaining*), 2) problemløsning (*Problem-Solving*), 3) eskalering (*Escalation*), 4) tilbagetrækning (*Withdrawal*) eller 5) undertrykkelse (*Suppression*) (Brown, 1983: 40ff). Disse interaktionsmønstre resulterer i forskellige grader af konflikt; for lidt konflikt (*Too Little Conflict*), produktiv konflikt (*Productive Conflict*) eller for meget konflikt (*Too Much Conflict*) (Brown, 1983: 40ff). Ved at fokusere på repræsentanternes interaktionsmønstre bliver det derfor muligt at pege på, hvilken grad af konflikt, der eksisterer i grænsefladen.

Anvendelighed og relevans

Vi vil anvende Browns teori om interorganisatoriske grænseflader som ramme for besvarelsen af vores problemformulering. Browns begrebsapparat vil sætte os i stand til at fokusere på bestemte aspekter af interaktionen og beskrive de forhold, som er rammesættende for det samarbejde, som foregår mellem kommuner og sikrede institutioner.

Begrebet grænseflade er en teoretisk ramme, vi anvender for at studere samarbejdet mellem kommune og sikrede institutioner. Begreberne grænsefladeparter, grænsefladerepræsentanter og

grænsefladens kontekstuelle forhold er teoretiske begreber, som er rammesættende i forhold til, hvilke analytiske niveauer man kan bevæge sig på. Begreberne gør det muligt for os at lave relevante nedslag i empirien ved at fokusere på og fremhæve de data, som er relevante i forhold til at besvare vores problemformulering.

Browns teoretiske begreber om grænseflader er omfangsrige og kan belyse mange aspekter af grænsefladen mellem organisationer. Idet vi er interesseret i at forstå, hvordan de kommunale socialrådgivere og institutionens socialrådgivere interagerer i en grænseflade, har vi valgt grænsefladerepræsentanternes interaktion som vores primære analytiske fokus. Grænsefladeparterne og grænsefladens kontekstuelle forhold vil dog løbende inddrages i analysen, da de har en afgørende betydning i forhold til at forstå forskellige fænomener i interaktionen.

Endelig er grænsefladekonflikter et teoretisk begreb der, på baggrund af de foregående, sættes os i stand til at diskutere grænsefladens konfliktpotentiale og repræsentanternes interaktionsmønstre med henblik på en undersøgelse af graden af konflikt i grænsefladen. Idet konflikt hos Brown er produktiv, finder vi tilgangen frugtbar i henhold til vores videnskabsteoretiske positionering og intentionen med et konfliktperspektiv er at rette fokus mod fremadrettede indsatser på baggrund af en undersøgelse af konfliktniveauet i grænsefladen. Perspektivet er dermed ikke kritisk i kritisk teoretisk eller kritisk hermeneutisk forstand, men kritisk i den forstand, at det har ambitioner om at: *"At forstå og forklare hvad der foregår i formelle organisationer, og mod at anvende denne viden til at forbedre dem"* (Jacobsen & Thorsvik, 2008: 12). Anvendelsen af Browns teori sætter os dermed i stand til at belyse den eksisterende grænseflade mellem kommuner og sikrede institutioner ved at udstyre os med relevante analyseredskaber i form af anvendelige teoretiske begreber.

Kritik

Kapitlet har indtil videre været en beskrivelse af, hvorfor og hvordan vores teoretiske ramme er relevant og anvendelig i forhold til at forstå og forklare interaktionen mellem kommunerne og de

sikrede institutioner. Afslutningsvis vil vi tydeliggøre teoriens svage sider, idet vi har erfaret, at dele af teorien har været vanskeligt at anvende i analysen.

Browns teori er omfattende og rummer mange elementer og analytiske niveauer. Dette stiller store krav til anvendelsen af hans teoriapparat. En slavisk anvendelse af Brown ville indbefatte en fuldstændig analyse af alle hans analytiske niveauer og en inddragelse af alle elementer i hans teori. Det ville betyde, at fokus ikke kunne placeres indenfor en enkelt sfære, men måtte omfatte alle dele af grænsefladen, grænsefladeparterne, grænsefladerepræsentanterne og de kontekstuelle forhold. En udtømmende anvendelse af Brown er derfor uladsiggørlig i forhold til specialets tilladte omfang. Vores anvendelse af Brown har derfor haft pragmatisk karakter, idet vi har anvendt de dele af teorien, som vi mener, har særlig relevans for netop besvarelsen af vores problemformulering. Teoriens omfang bør derfor ikke i sig selv give anledning til kritik, men kan virke hæmmende for den praktiske anvendelse af teorien.

I forlængelse heraf er det vores oplevelse, at teorien, måske netop på grund af dens bredde, har visse mangler i forhold til en udtømmende og nuanceret beskrivelse af de anvendte begreber og elementer. Vi har til tider fundet det vanskeligt at finde klare og tydelige definitioner af nogle af de begreber, han anvender. I de tilfælde har vi søgt begreberne defineret andetsteds.

4.0 Metode

Vi interesserer os for samarbejdet mellem kommunale og institutionelle socialrådgivere. Disse aktørers viden, udsagn, oplevelser, beskrivelser, mv. er afgørende for besvarelsen af specialets problemstilling. Projektets problemformulering fordrer dermed en tilgang, der giver os mulighed for at opnå viden om disse aktørers erfaringer og oplevelser og en kvalitativ metode kan bidrage til dette. Specialets problemformulering er båret af en interesse for og nysgerrighed omkring, hvordan socialarbejdere samarbejder. Vi ser, at en kvalitativ metodetilgang vil fremme den bedst mulige indgang til socialarbejdernes praksis ved at have særligt fokus på socialarbejdernes beskrivelser af det indbyrdes samarbejde.

4.1 Kvalitativ metode

En kvalitativ metodetilgang leder frem til kvalitative data i form af ord, interviewudskrifter, dokumenter, billeder, lyd og film og man anvender forskellige metodikker varierende fra tekstanalyser over observationer til samtaler og (Kvale & Brinkmann, 2009: 35f). Denne tilgang har fokus på udsagn, meninger, fortolkninger, mv. og tager udgangspunkt i interviewpersonernes egne udsagn og fortællinger om bestemte temaer, problemstillinger, mv. Formålet med en sådan tilgang er at skabe dybdegående, nuancerede og beskrivende data om det genstandsfelt, man ønsker at undersøge (Olsen, 2002: 39ff).

Det kvalitative forskningsinterview har til formål at: *"At forstå temaer i den oplevede dagligdag ud fra interviewpersonernes egne perspektiver"* (Kvale & Brinkmann, 2009: 41). Kristensen uddyber, at formålet er, at: *"Indhente og fortolke information om en given problemstilling hos personer, der forventes at have viden herom"* (Kristensen, 2007: 284). Da vi ønsker at forstå, hvorledes socialarbejderne oplever samarbejdet mellem kommune og institution, er denne metodik oplagt.

Kvale & Brinkmann taler i deres bog om tolv aspekter af et kvalitativt forskningsinterview (Kvale & Brinkmann, 2009: 46ff). Vi medtager dem som har særlig relevans for besvarelsen af vores problemformulering. Et kvalitativt forskningsinterview har til formål at indhente **deskriptive** og **kvalitative** data, der giver en nuanceret beskrivelse af informantens oplevelser og erfaringer.

Interviewet er **specifikt** og **fokuseret**, hvilket betyder, at strukturen og indholdet af interviewet er delvist planlagt på forhånd, idet særligt centrale temaer er udvalgt af forskeren. Idet vi har ønsket at få så beskrivende data som muligt om det sociale arbejde, der udføres af kommunens og institutionens socialrådgivere, har det kvalitative forskningsinterview vist sig som det mest anvendelige. Valget af denne metodik beror derfor på, at det er vores oplevelse, at netop denne fremgangsmåde er den bedst anvendelig i forhold til at genere viden om vores genstandsområde og dermed den bedst anvendelige metode til at opnå viden, der kan anvendes i besvarelsen af vores problemformulering.

Enkeltinterviews med professionelle

Vi vil i dette afsnit fokusere på det særlige ved at interviewe professionelle, samt hvilke interviewformer, der er relevante. Kristensen opererer med to typer forskningsinterview med professionelle enkeltpersoner: det sonderende og det dybdegående interview. Førstnævnte har til formål at indhente viden om et emne, som der eksisterer begrænset data om, mens det sidstnævnte har til formål at producere detaljeret data om et specifikt emne (Kristensen, 2007: 282). I praksis kan man med fordel kombinere de to interviewformer, hvilket vi har valgt. Viden om socialarbejdernes konkrete handlemåder og praksis i forhold til socialt arbejde med kriminelle unge i sikret regi er sparsom, hvorfor det er en nødvendighed for os at interviewe de relevante aktører herom. Samtidigt er vi interesserede i nuancerede og deskriptive beskrivelser af det konkrete (sam)arbejde, hvorfor det dybdegående perspektiv også har relevans. Både sonderende og dybdegående interviews er semistrukturerede, dvs. at de er baseret på: *"Forudbestemte, men fleksible temaer"* (Kristensen, 2007: 282). Denne struktur gør det muligt at efterleve det hermeneutiske krav om at sætte sine forforståelser i spil, og herigennem opnå nye erkendelser og horisontsammensmeltninger.

4.2 Indsamling af egen empiri

Nærværende afsnit vil være en præsentation af vores refleksioner, fremgangsmåde og proces i forhold til indsamlingen af empiri.

Informanter

Vi har valgt at fokusere på samarbejdet mellem kommunale socialrådgivere, der varetager de unges sagsbehandling og socialrådgivere, der er ansat på institutionen, som i samarbejde med det pædagogiske personale varetager den unges ophold i sikret regi. Vores informantgruppe udgøres derfor af socialrådgivere fra Ungeafsnittet i Roskilde Kommune og socialrådgivere fra den sikrede institution Bakkegården. Valget af to organisationer, har sat sin naturlige begrænsning på antallet af potentielle informanter. Den ideelle informantgruppe havde bestået af fire repræsentanter fra hver organisation, da vi anser dette for et passende antal i forhold til at få området nuanceret belyst, men med respekt for undersøgelsens tilladte omfang. Idet institutionen kun har tre socialrådgivere ansat, hvoraf den ene var sygemeldt, kunne dette ikke lade sig gøre. Vores informantgrupper består derfor af to socialrådgivere fra Bakkegården og fire socialrådgivere fra Roskilde Kommune.

Valget af Roskilde Kommune beror på et allerede etableret kendskab til afdelingen og dens medarbejdere. Vi kontaktede lederen af afsnittet og informerede om specialets problemstilling. Lederen informerede personalegruppen om projektet, og de udtrykte interesse. Vi valgte at møde personligt frem på afdelingen for at tale og indgå aftale med de ansatte. Vi lagde vægt på at få indgået aftaler med dem, som havde mest erfaring med kriminelle unge i sikret regi og valget af informanter beror derfor på deres erfaringer med sagsbehandling i forhold til unge i sikret regi som eneste relevanskriterium. Der blev indgået aftaler med de fire mest relevante socialrådgivere og interviewene blev alle afholdt den følgende uge.

Valget af Bakkegården udsprang af erfaring med, at de på institutionen er optaget af netop den problemstilling, vi ønsker at undersøge. Gennem deltagelse i en temadag for personer med tilknytning til socialt arbejde med kriminelle unge var det vores erfaring, at dette emne optager både ledelse og personalegruppen på Bakkegården, og at man aktivt forsøger at udvikle metoder og redskaber til at forbedre samarbejdet mellem kommuner og institutioner. Vi kontaktede institutionen og lederen pr. mail med forespørgsel om interesse i at medvirke. Efter kontinuerlig telefonisk kontakt blev der indgået aftale om at afholde interviews med to af deres socialrådgivere, og disse blev gennemført den følgende uge.

Interviewenes struktur

Interviewets struktur hænger uløseligt sammen med typen af interview. Forskellige typer af interviews stiller forskellige krav til struktur og indhold. Dernæst har det indflydelse på, hvilken fremgangsmåde man anvender i interviewet, hvilken spørgeteknik man benytter sig af og ikke mindst hvilken rolle vi, som interviewere, spiller i interviewsituationen.

Interviewene er semistrukturerede, hvilket implicerer, at de har været relativt struktureret. Det betyder, at vi på forhånd har udvalgt specifikke temaer og forskningsspørgsmål, som vi ønsker at berøre. De på forhånd udvalgte temaer udspringer af vores teoretiske forforståelser og teoriapparat, og gennem operationalisering af de teoretiske begreber er der udviklet konkrete interviewspørgsmål. Dette uddybes senere i afsnittet om operationalisering. Når interviewene betegnes som relativt strukturerede, henviser det til, at vi undervejs forholder os åbne overfor nye perspektiver og temaer, som måtte dukke op undervejs. Herigennem efterlever vi også det hermeneutiske princip om at sætte vores forforståelser i spil som forudsætning for generering af ny viden. At anvende en semistruktureret tilgang har konsekvenser for den senere kodning af vores data, hvilket vil uddybes nærmere i vores analysestrategi (jf. kapitel 5).

De semistrukturerede interviews har til formål at indhente oplysninger omkring socialarbejdernes oplevelser af og erfaringer med socialt arbejde i forhold til kriminelle unge i sikret regi. Vi er interesseret i deres tanker, følelser og handlinger i henhold til dette emne, og dermed er der også hentet inspiration fra en ellers mere fænomenologisk interviewform (Kvale & Brinkmann, 2009: 143ff). Det betyder konkret, at vi på forhånd har udarbejdet temaer og spørgsmål indenfor områder, vi ønsker afdækket, men samtidigt forholder vi os åbne i forhold til rækkefølgen af spørgsmål, ekskurser i interviewet, mv. Dette gøres af hensyn til samtalens flow, uden at gå på kompromis med interviewets primære fokus.

Alle interviews er afholdt på informanternes respektive arbejdspladser og har haft en varighed af femogtyve til enogtres minutter. Vi har valgt, at de professionelle medarbejdere optræder anonymt, fordi kendskab til deres identitet ikke er væsentligt. Dette valg beror derfor udelukkende på vores ønske om ikke at udstille nogle, og alle informanter er gjort bevidste herom ved starten af interviewet. Alle interviews er blevet optaget digitalt således, at der i situationen ikke skulle bruges tid og opmærksomhed på at afrapportere indholdet.

Interviewenes indhold

Med inspiration fra Kvale & Brinkmann har vi valgt at udarbejde interviewguides til vores to grupper af informanter¹⁴. Formål, indhold og fremgangsmåde i guiderne har været sammenfaldende, men enkelte områder har haft særlig relevans i forhold til den ene gruppe, mens det har haft ringe eller ingen relevans for den anden gruppe. Derfor er der udarbejdet to interviewguider; en til kommunerne og en til institutionerne. Guiderne har to overordnede, men forskelligartede formål/funktioner.

I den indledende fase er guiderne et værktøj, vi har udarbejdet med henblik på at styrke kvaliteten i undersøgelsen. Guiderne er udarbejdet som et værktøj til at operationalisere vores problemformulering, og dermed har guiderne en tematisk funktion (Kvale & Brinkmann, 2009: 151). Den tematiske funktion består i at producere ny viden om den problemstilling, vi ønsker at undersøge. Guidens tematiske dimension er derfor udarbejdet i direkte relation til vores problemstilling og sikrer sammenhæng mellem vores intenderede og faktiske undersøgelsesfelt. Den tematiske dimension spiller en særlig stor rolle i den forberedende fase, idet den er et redskab til at sikre kongruens mellem undersøgelsens formål og de formulerede interviewspørgsmål. Derudover spiller den en væsentlig rolle i den senere analytiske fase, idet den sikrer, at vi får empirisk materiale indenfor temaer, der skal behandles i analysen. Idet vi arbejder ud fra en filosofisk hermeneutisk optik, er guidernes overordnede funktion at sikre en teoretisk fundering af det empiriske materiale. Det betyder at vi, på baggrund af vores teorivalg, udvælger relevante temaer, som vi ønsker at berøre i interviewene og senere i analysen. Vores teoretiske forforståelser er dermed rammesættende for formuleringen af relevante interviewspørgsmål. De specifikke temaer i guiderne er derfor formuleret på baggrund af vores teoriapparat.

Den anden dimension, som guiderne rummer, er dynamisk (Kvale & Brinkmann, 2009:151ff). Den dynamiske dimension knytter sig til formuleringen og rækkefølgen af spørgsmålene og er særlig central i selve interviewsituationen. Vi har lagt vægt på, at spørgsmålene er formuleret kort, præcist og så vidt muligt i et ikke-akademisk sprog for at minimere risici for, at den interviewede ikke er bekendt med begreberne/teorierne og for at undgå misforståelser. Vi har derudover stræbt efter at formulere spørgsmålene på en stimulerende måde, således at vi har kunnet føre en

¹⁴ Se bilag 8 og 9.

positiv samtale med den interviewede og denne har oplevet en oprigtig interesse fra vores side (Kvale & Brinkmann, 2009: 152).

I formuleringen af spørgsmålene har vi lagt stor vægt på at formulere spørgsmål, som åbner samtalen op og som ikke er ledende. Vi har lagt stor vægt på at stille spørgsmål med et eksplorativt og beskrivende sigte; "hvad" og "hvordan" spørgsmål, for at opnå så deskriptive data som muligt. Intentionen med dette er at indsamle så pålidelige og relevante data som muligt, som vi kan fortolke i analysen (Kvale & Brinkmann, 2009: 151ff). Derudover fordrer den filosofisk hermeneutiske optik, at vi forholder os spørgende og åbne, idet det kun er gennem en sådan samtale, at ny vidensproduktion får sine mulighedsbetingelser. Kun herigennem er det muligt at sætte vores forforståelser i spil og lade os udfordre af informanterne og deres forståelseshorisont. Åbenhed er forudsætningen for horisontudvidelse og dermed ny erkendelse. Vi har i mindre grad anvendt "hvorfor"-spørgsmål og har så vidt muligt gemt dem til den sidste del af interviewene. Baggrunden herfor er, at vores undersøgelsesfelt i høj grad knytter sig til en analyse af socialarbejdernes tanker og adfærd, og vi ser det som vores opgave at besvare "hvorfor"-spørgsmålene gennem vores analyse. Analysen vil dermed gå ud over informanternes selvforståelse. Vi har løbende forsøgt at stille meningsafklarende spørgsmål, således at vi allerede i interviewsituationen får valideret vores data. På den måde søger vi at undgå misforståelser eller fejltolkninger af informanternes udsagn, som fx kan udspringe af forskellige begrebsforståelser (Kvale & Brinkmann, 2009: 154ff).

Hvert interview er indledt med en kort præsentation af interviewets formål struktur og indhold (temaer), interviewets forventede længde, vores valg omkring anonymitet, og at interviewet optages på bånd, transskriberes og fremsendes til informanten med henblik på dennes godkendelse af materialet. Endelig har vi, for at afklare eventuelle usikkerheder eller tvivl hos informanten, spurgt personen, om denne har nogle spørgsmål inden interviewets start. Ved interviewenes afslutning har vi adspurgt informanten om, denne har yderligere ting at tilføje, eller mener, at der er relevante områder, vi ikke har fået berørt i interviewet. På den måde tilskynder vi, at informanten føler sig hørt og vi giver denne mulighed for at påpege eventuelle mangler i vores interviewguide, hvilket kan inspirere til revurdering af guiden (Kvale, 2009: 149ff).

Vores rolle

Vi har valgt, at vi begge ville deltage i alle interviews, fordi vi, af erfaring, har oplevet det som lærerigt at deltage i konkrete interviewsituationer. Samtidig opfatter vi det som givende at kunne være to personer tilstede, således at den ene kan agere interviewer og den anden observatør. Interviewerens rolle har været at stille spørgsmålene, holde samtalen kørende og også have fokus på de dynamiske aspekter af situationen, mens observatøren udelukkende har fokuseret på det indholdsmæssige i samtalen og sikret, at intervieweren når omkring alle relevante spørgsmål/temaer (Olsen & Pedersen, 2006: 247ff).

Fordi den ene af os havde et forhåndskendskab til flere af vores interviewpersoner, diskuterede vi fordele og ulemper ved, at denne interviewede. Vores bekymringer gik på, hvorvidt samtalen ville være præget af en indforståethed og de nuancer og deskriptive beskrivelser, vi gerne ville have af det sociale arbejde, ikke ville blive uddybet tilstrækkeligt. Omvendt havde vi en forestilling om, at netop forhåndskendskabet kunne være med til at skabe et rum, hvori interviewpersonen følte sig tryk og dermed fortælle mere indgående, end hvis personen ikke kendte os. Derfor gennemførte vi hver et interview som henholdsvis interviewer og observatør for at undersøge om dette havde indflydelse på indholdet af interviewene. Samtidigt gjorde vi ved interviewenes start opmærksom på faren for, at der kunne opstå indforståethed, hvorfor vi gerne ville appellere til, at interviewpersonen opfattede os som udenforstående og derfor gav så detaljerede beskrivelser som muligt. Vi oplevede ikke, at det havde indflydelse på de producerede data, hvem af os der havde interviewrollen, særligt fordi vi begge var til stede og kunne supplere hinanden.

Forskerens rolle i dataproduktionen er central i kvalitativ forskning. Den hermeneutiske forståelse af forforståelsernes betydning for kommunikation og interaktion mellem mennesker må derfor også gøre sig gældende i interviewsituationen. Vi har defineret rammerne for interviewet gennem udarbejdelsen af en interviewguide, der afspejler de teoretiske forforståelser, vi går til feltet med. Vi har derfor i større eller mindre grad allerede begrænset interviewrummet gennem vores guider og gennem de spørgsmål, vi stiller interviewpersonen. Løbende i interviewet er vi medskabere af dialogen og dermed den empiri, som produceres. Denne hermeneutiske antagelse gør det endnu mere relevant at være bevidste om de forforståelser, vi bringer med ind i situationen og hvordan

de påvirker interviewet, hvorfor vi løbende har gjort os overvejelser om forforståelsernes betydning for det studerede og de konklusioner vi drager (Højbjerg, 2007: 338ff).

Bearbejdelse af data

Efter hvert interview har vi i fællesskab diskuteret vores oplevelser af interviewsituationen og samt indholdet af interviewet. Formålet med dette har dels været at diskutere anvendeligheden af den brugte spørgeteknik og spørgsmålsformulering med henblik på korrektion af de kommende interviews form og struktur og dels et forsøg på at tage hul på den analytiske del af dataene ved at reflektere over og diskutere de kommunikerede meninger i den umiddelbare kontekst (Kvale & Brinkmann, 2009: 150f, Kristensen, 2007: 228).

Vi har transskriberet alle interviews i deres fulde længde, fordi vi derved ikke til- eller fravælger bestemte passager eller temaer på baggrund af vores umiddelbare tolkning af interviewet. Transskriberingen er foretaget af samme person for at sikre en ensartet fremgangsmåde (Kvale & Brinkmann, 2009: 202ff). Kvale & Brinkmann argumenterer i deres bog for nødvendigheden af at gøre sig grundige overvejelser om transformationen af de mundtlige data til skriftligt. Transskribering er ikke en objektiv gengivelse af det sagte, men en fortolkningsproces i sig selv. Fremgangsmåden må derfor begrundes i empiriens senere anvendelse og undersøgelsens formål (Kvale & Brinkmann, 2009: 202ff). Vi har i nærværende speciale fokus på forståelser, holdninger og meninger, og derfor er selve indholdet det væsentligste i vores data, til forskel fra studier, der fokuserer på eksempelvis sprog. Vi har derfor valgt at transskribere vores lydfiler i skriftsprog, men med stor respekt for det sagte. Derfor har vi forsøgt så vidt muligt at bruge informanternes direkte formuleringer. Valget beror på et ønske om at skabe så loyale gengivelser af vores informanternes udsagn som muligt, men med blik for materialets indholdsmæssige værdi – transskriberingerne skal give mening.

Transskriberingen er første led i bearbejdningen af data. Den videre bearbejdning af empirien vil præsenteres i vores analysestrategi (jf. kapitel 5), hvor vi redegør for, hvordan materialet er kodet og systematiseret.

4.3 Etiske overvejelser

Vi har ikke, som Kvale og Brinkmann foreslår, lavet en egentlig etisk protokol for nærværende speciale, men vi har kontinuerligt haft diskussioner om etiske dilemmaer både under planlægning af de forskellige undersøgelsesfaser og i de konkrete faser i forløbet (Kvale & Brinkmann, 2009: 82f). Etiske overvejelser bør aldrig foregå mekanisk, men altid i tilknytning til den kontekst, hvori de opstår. Konteksten bestemmer, hvad der er etisk relevant og korrekt (Kvale & Brinkmann, 2009: 89ff). Vi benytter os dermed af en partikularistisk tilgang til forskningsetik. Overordnet kan man tale om makroetiske og mikroetiske refleksioner (Brinkmann & Tanggaard, 2010: 439ff).

Et makroetisk perspektiv rummer refleksioner over undersøgelsens formål og dens berettigelse, set i forhold til potentielle konsekvenser for den gruppe man beskæftiger sig med, på et samfundsmæssigt og politisk plan (Brinkmann & Tanggaard, 2010: 441f). De bagvedliggende drivkræfter i projektet er et ønske om at styrke den indsats, der ydes på området ved at trække på den viden og erfaring, som socialarbejderne besidder. På kort sigt håber vi at være med til at igangsætte eller, som minimum, at skabe en debat om udvikling af området, der kan være med til at forbedre socialarbejdernes oplevelse af samarbejdet og relationen mellem kommuner og institutioner. På lang sigt håber vi, at et bedre samarbejde vil bidrage til en bedre social indsats, som i sidste ende vil komme særligt de unge, men også hele samfundet til gode.

Et mikroetiske perspektiv rummer refleksioner over etiske dilemmaer i tilknytning til de deltagende informanter, herunder overvejelser i forhold til *informeret samtykke*, *fortrolighed*, *konsekvenser* og *forskerens rolle*. Fordringer om *informeret samtykke* er efterlevet gennem grundig præsentation af projektets indhold og formål, både ved indgåelse af aftale om interviews og i selve interviewsituationen. Informanterne har fået at vide, hvordan deres udtalelser bliver gengivet (transskriberet) og de har alle fået tilbudt en kopi af transskriberingen med henblik på godkendelse af indholdet. To informanter ønskede dette, og de godkendte begge udskrifterne. De fire andre informanter takkede nej, og gav derfor deres godkendelse til, at vi må anvende deres udtalelser uden at have gennemlæst transskriberingerne (Brinkmann & Tanggaard, 2010 Alle: 442f). Vores informanter er alle professionelle socialarbejdere, hvorfor det formodes, at de er bekendte med kvalitativ forskning, og hvad deltagelse i et interview indebærer (Brinkmann & Tanggaard, 2010: 443f). Idet vi beskæftiger os med organisationer og vores informanter optræder

i deres professionelle virke og dermed som repræsentanter for organisationen, har vi begge steder været i kontakt med ledelsen i den indledende fase og indhentet samtykke til at kontakte personalet (Kvale & Brinkmann, 2009: 90). Indgåelse af aftaler er sket med den enkelte informant uden indblanding fra ledelsen, hvilket betyder, at informanterne medvirker på frivilligt grundlag (Kvale & Brinkmann, 2009: 89f).

Fortroligheden er søgt varetaget ved, at vi anonymiserer de deltagende informanter. Vi er bevidste om, at vi beskæftiger os med en snæver informantgruppe, idet vi har afgrænset os til en specifik kommune og en specifik institution. Det kan derfor ikke udelukkes, at andre personer, der arbejder i disse organisationer, eller i relation hertil, vil kunne genkende eller gennemskue de medvirkendes identitet. Vi har diskuteret dette dilemma med vores informanter, og de har alle givet tilladelse til, at vi refererer til dem som socialrådgiver fra henholdsvis Roskilde Kommune og Bakkegården, indforstået med ovenstående dilemma om fuldstændig anonymitet (Kvale, 2010: 91f). Vi har dog valgt at henvise til dem som henholdsvis socialrådgivere fra kommunen og socialrådgivere fra institutionen. Idet vi netop fordrer at undersøge socialarbejdernes holdninger til og oplevelser af samarbejdet, ser vi det væsentligt, at vi netop henviser til dem som "socialrådgivere", idet det tydeliggør, at vores informantgruppe har en væsentlig stemme i projektet som helhed. Kvale tydeliggør denne problematik ved referering til Ian Parker (2005): *"Anonymitet kan beskytte deltagerne, men kan også fratage dem 'netop den stemme i forskningen, der oprindeligt er blevet påberåbt som dens formål'"* (Kvale & Brinkmann, 2009: 91).

Konsekvenser er positive og negative følger for informanterne i tilknytning til deres deltagelse i projektet. Idet vi har interviewet vores informanter om deres professionelle virke, har samtalerne ikke været præget af intim eller terapeutisk karakter, og derfor føler vi det ikke relevant at reflektere over de konsekvenser sådanne interviews kan have for de medvirkende. Vi kan ikke udelukke, at deltagernes medvirken i projektet har rykket ved deres egen professionelle selvforståelse eller forståelse af den anden informantgruppe og at deres deltagelse i projektet derfor har haft en direkte indflydelse på deres praksis (Brinkmann & Tanggaard, 2010: 441f). I et større perspektiv håber vi, at projektet kan bidrage positivt til at forbedre relationerne og samarbejdet mellem kommuner og sikrede institutioner generelt. Samlet set ser vi, at de potentielle positive konsekvenser for de deltagende socialarbejdere langt overskrider de negative,

hvorfor vi mener, at projektet i den forstand har en høj etisk standard (Kvale & Brinkmann, 2009: 92f).

Et grundlæggende etisk dilemma i forhold til *forskerens rolle* i generering af viden, knytter sig til magtforholdet mellem forsker og informant. Både i interviewsituationen og i den senere kodning og analyse er det forskeren, der står som den relativt stærkeste part (Brinkmann & Tanggaard, 2010: 436, Kvale & Brinkmann, 2009: 95). Selvom vores informanter medvirker frivilligt og har godkendt transskriberingerne, har informanterne ikke haft indflydelse på analysen af de indsamlede data, og dermed ikke nogen direkte indflydelse på, hvordan og i hvilken sammenhæng deres udsagn anvendes og analyseres. Der foreligger derfor altid en risiko for, at vi, som forskere, overfortolker, fejlfortolker eller anvender udsagn løsrevet fra deres kontekst (Brinkmann & Tanggaard, 2010: 43f). Der er også risiko for, at vi, bevidst eller ubevidst, anvender udsagn i direkte kontrast til, hvad informanten egentlig mente. Vi har dog forsøgt at imødekomme dette ved løbende at stille afklarende spørgsmål i interviewsituationen.

Dette leder frem til sidste omdrejningspunkt; etikken som element i kvalitetsvurderingen af projektet. Det kan sommetider være vanskeligt at afgøre, hvorvidt sådanne dilemmaer har etisk eller epistemisk karakter, hvorfor vi her vil anlægge et etisk perspektiv på disse dilemmaer og i næste afsnit kvalitetsvurdere projektet ud fra et metodisk perspektiv (Kvale & Brinkmann, 2009: 93ff). Det kan anføres, at et studie med høj etisk standard er et studie, som stiller krav til forskeren om: *"En streng overholdelse af den videnskabelige kvalitet af den viden, der fremlægges* (Kvale & Brinkmann, 2009: 93). Altså ses her en direkte sammenhæng mellem etik og kvalitet. Jo bedre kan man redegøre for og validere sine resultater, jo mere etisk korrekt er studiet. Vi mener, at vores projekts etiske standard er styrket ved, at vi har sikret en høj grad af transparens i alle projektets enkeltdele.

Endeligt kan det anføres, at den etiske kvalitet hænger sammen med forskerens evne til selvindsigt og selvkritik: *"Man har ansvar for at kende til sine egne værdimæssige holdninger og fordomme, og man bør prøve at gøre sig klart, hvordan disse påvirker ens handlinger som forsker"* (Brinkmann & Tanggaard, 2010: 444f). Qua vores videnskabsteoretiske positionering har denne dimension spillet en central og tilbagevendende rolle i hele undersøgelsen. Vi har fra start forsøgt at tydeliggøre vores positionering, dels gennem kontekstualiseringen af vores problemstilling

gennem specialets indledende afsnit og dels gennem vores teoretiske forforståelser, som danner rammen for empiriindsamlingen og den endelige analyse af vores data. Vi har løbende reflekteret over, hvordan vores metateoretiske, teoretiske og metodiske valg påvirker vores analyse og de konklusioner, vi drager.

4.4 Kvalitetsvurdering

Når man skal kvalitetsvurdere en undersøgelse, findes der en bred vifte af forskellige modeller og fremgangsmåder. Vi vil forholde os til de kvalitetsstandarder og refleksioner, som vi mener, at en hermeneutisk analyse bør forholde sig til.

Ifølge Gadamer og andre metodeforfattere er et af de væsentligste kriterier for undersøgelsers kvalitet graden af metodologisk refleksion i alle undersøgelsens faser (Brinkmann & Tanggaard, 2010: 491¹⁵). Den første dimension vi vil behandle her, omhandler projektets transparens, hvor det fordres at: *"Grundantagelser og fremgangsmåder bør være så gennemsigtige som muligt"* (Brinkmann & Tanggaard, 2010: 491). Vores grundantagelser, hvad Gadamer betegner fordomme, har spillet en central og gennemgående rolle i hele projektet. Vi har gennem de indledende kapitler kontekstualiseret vores problemstilling og tydeliggjort, hvordan vores metateoretiske og teoretiske positionering har påvirket alle faser af processen i indsamlingen af empiri og i selve analysen og afrapporteringen af vores fund (Brinkmann & Tanggaard, 2010: 491). Vi har tydeliggjort, hvordan teorien har været styrende i forhold til det felt, vi undersøger, og hvordan vores teoretiske forforståelser fordrer bestemte foki i analysen (Brinkmann & Tanggaard, 2010: 497f). Dermed har vi søgt at skabe en rød tråd gennem hele opgaven, hvor der er en klar sammenhæng mellem specialets forskellige dele og en grundig og tydelig argumentation for de valg vi har truffet gennem hele forløbet, og hvordan det påvirker analysen og konklusionerne.

Vi har redegjort for vores fremgangsmåder i henhold til vores udvælgelse af og kontakt til informanter, forberedelsen af interviewes og deres forløb og vi har detaljeret beskrevet, hvordan vores data er blevet bearbejdet. Endeligt vil vi senere i vores analysestrategi tydeliggøre, hvordan den indsamlede empiri er kodet og systematiseret og hvordan empiri og teorien analyseres og sættes i spil i analysen (Brinkmann & Tanggaard, 2010: 492ff). Vi mener derfor at have praktiseret et højt niveau af metodologiske refleksion og specialets gennemsigtighed styrker troværdigheden af vores fund (Thaagaard, 2004: 176ff, Kristensen, 2007: 293f).

Både i de indledende betragtninger til genstandsfeltet og i forhold til analysen, har vi haft fokus på at styrke specialets bekræftbarhed (Thaagaard, 2004: 176ff) eller gyldighed (Brinkmann &

¹⁵ Der henvises i bogen til Olsen (2002) og (2003).

Tanggaard, 2010: 490). Vores litteratursøgning af eksisterende forskning på området har givet os et videnskabeligt overblik over feltet, og med udgangspunkt i eksisterende viden har vi argumenteret for relevansen af nærværende undersøgelse. Vi har dermed forankret specialet og den viden vi producerer i det eksisterende forskningslandskab og argumenteret for, hvorfor vi mener, at vores undersøgelse bidrager med ny viden på området (Brinkmann & Tanggaard, 2010: 498f).

I forhold til den indsamlede empiri har vi søgt at højne gyldigheden på flere måder. Vi deltog begge i alle interviews og indtog forskellige roller (interviewer og observatør) for på den måde at supplere hinanden i forhold til interviewets tematiske og dynamiske dimensioner og dermed styrke udbyttet af interviewene (Kristensen, 2007: 287ff). Vi har i interviewsituationerne tilstræbt at stille opklarende eller afklarende spørgsmål og flere af vores informanter har læst og godkendt vores transskriberinger. Vi har dermed forsøgt at gennemgå forståelsen af informanternes udsagn, med informanterne selv, for at undgå mis- eller fejltolkninger af deres udsagn. Derudover valgte vi at kode interviewene separat og diskutere vores kodning op imod hinandens. Dette bevirkede, at vi fik en nuanceret kodning, hvor eventuelle forskelligheder i opfattelsen af empirien blev tydeliggjort. Det gjorde vores kodning mere reflektiv og kritisk, hvilket vi ser, styrker kvaliteten og mindsker risikoen for fejltolkninger (Brinkmann & Tanggaard, 2010: 493). Det skal her tydeliggøres, at enighed ikke nødvendigvis er lig med kvalitet. Vi mener dog at kunne argumentere for, at den fremgangsmåde, vi har anvendt, øger sandsynligheden for, at vores kodning af empirien er foretaget på et videnskabeligt grundlag, hvilket styrker undersøgelsens og konklusionernes gyldighed.

Det har ikke været intentionen at lave en undersøgelse med et generaliserende sigte. Vi har taget udgangspunkt i to adskilte organisationer og fokuserer udelukkende på de oplevelser, som vores seks informanter giver udtryk for. Informanterne er udelukkende udvalgt på baggrund af deres erfaringsmæssige ballast i forhold til socialt arbejde med kriminelle unge i sikret regi, og vi kan derfor ikke udtale os om informanternes repræsentativitet i forhold til kommunale og institutionelle socialrådgivere generelt. Inddragelsen af seks perspektiver, ser vi dog rummer et højt nuanceringsniveau, og deres erfaringer har tilsammen bidraget med mange og forskelligartede oplevelser af samarbejdet i grænsefladen. At tale om specialets overførbarhed

(Thaagaard, 2004: 176ff) eller generalisering (Kvale & Brinkmann, 2009: 287ff) lader sig derfor vanskeligt gøre, idet det ikke har været intentionen at stræbe efter sådanne parametre. Når vi alligevel medtager nogle overvejelser omkring dette, skyldes det en opfattelse af, at vores analytiske fokus og konklusioner i høj grad korresponderer med eksisterende forskning både på området for socialt arbejde med kriminelle unge, men også i forhold til mere generelle studier af forvaltningspraksis. Således er flere af de problemstillinger, vi beskæftiger os med, også problemstillinger som andre rapporter har påpeget, dog uden at analysere dem nærmere. De forklaringsrammer, vi anvender i analysen, synes også at ville være relevante i forhold til studier af andre former for socialt arbejde og interorganisatorisk samarbejde.

Som afsluttende kommentarer vil vi fremhæve vores underliggende motivationer for specialet, da disse i sig selv kan anvendes som argumenter for undersøgelsens legitimitet og kvalitet. Professor Yvonna Lincoln udtrykker, at kvalitativ forskning er relationelt, og at det bør stå i andre menneskers tjeneste. Hun taler dermed om forskningen nytteværdi som argument for et studies kvalitet (Brinkmann & Tanggaard, 2010: 494). Allerede i afsnittet om eksisterende forskning efterlyste vi undersøgelser af feltet, som havde mere udviklingsorienteret sigte – studier af og med relevante praktikere med fokus på fremadrettede indsatser, som kunne være med til at forandre det eksisterende, frem for blot at beskrive og kritisere. Vi har i denne undersøgelse lagt vægt på at inddrage de praktikere, som forvalter det sociale arbejde med kriminelle unge, fordi vi ser dem som de centrale aktører i udviklingen af praksis. Dermed placerer vi os også indenfor en retning, der ser social forandring som et væsentligt element i socialforskning og som et relevant kriterium for en undersøgelses kvalitet (Brinkmann & Tanggaard, 2010: 499). For at tydeliggøre dette element i vores speciale tager vi derfor i vores perspektivering afsæt i analysens konklusioner, for på baggrund af disse at kunne komme med relevante henstillinger til, hvordan samarbejdet mellem kommuner og sikrede institutioner kan styrkes.

5.0 Analysestrategi

I dette kapitel vil vi redegøre for, hvordan vi videnskabeligt har tilrettelagt og gennemført indsamlingen, kodningen og analysen af data. Nedenfor vil vi vise, hvordan vi anvender kombinationen af Gadammers filosofisk hermeneutik, Browns interorganisatoriske begrebsapparat og det kvalitative forskningsinterview som et analyseredskab til at forstå og forklare vores genstandsfelt og besvare vores problemformulering.

Vores videnskabelige positionering har afgørende betydning i forhold til valg af analysestrategi. Vi har tilstræbt at gennemføre et projekt, der efterlever kravene til et filosofisk hermeneutisk studie. Retningen fordrer, at vores teoretiske begreber er med til at definere og sætte rammerne for de forskellige faser i undersøgelsen, herunder udarbejdelse af interviewguides, gennemførelse af interviews, kodning og analyse af den indsamlede empiri (Olsen & Pedersen, 2006: 160ff).

Kodning og systematisering af empiri

Opstillingen af begreber/temaer til kodning har taget udgangspunkt i vores interviewguides (jf. bilag 7 og 8) og de teoretiske begreber, som har været rammesættende for formuleringen af vores interviewtemaer og spørgsmål. På den måde har interviewguiderne fungeret som startkodelister (jf. bilag 9), hvor vi har kodet de enkelte passager i hvert interview, i henhold til hvilke teoretiske begreber/forståelser de knytter sig til. Såfremt der i empirien har optrådt temaer, som ikke kunnet rummes i vores teoriapparat, har vi opstillet nye empirisk funderede kategorier. Som det også ses i bilag 17 (Kodning, kodetræ, og analysestruktur) har vi benyttet os af en kombination af begrebsstyret (teoristytet) og datastyret (empiristytet) kodning – en fremgangsmåde, der er i overensstemmelse med den filosofiske hermeneutiks fordringer om forforståelser og horisontsammensmeltninger (Kvale & Brinkmann, 2009: 224ff). Den begrebsstyrede kodning tager udgangspunkt i på forhånd opstillede teoretiske begrebsrammer og temaer, og er inspireret af meningskodning, mens den datastyrede kodning er kodet ved, at lange passager blev udtrykt i kortere formuleringer eller stikord, og er inspireret af meningskondensering (Kvale & Brinkmann, 2009: 223ff).

Analyse af data

Til analyse af den indsamlede empiri har vi valgt at opstille en række analysespørgsmål, som er styret af de teoretiske begreber og forståelsesrammer. Denne fremgangsmåde sikrer en konsekvent anvendelse af teorien som styringsredskab i analysen, og det sætter os i stand til at bringe de empiriske data i spil i relation til vores teoriapparat. Vores analysespørgsmål, og de tilhørende arbejdsspørgsmål, er udarbejdet som redskab til at systematisere den indsamlede empiri i henhold til vores teoretiske analyse- og forståelsesramme.

Kapitel	Analysespørgsmål	Arbejdsspørgsmål
Kapitel 6	Hvordan kan grænsefladen mellem kommuner og sikrede institutioner defineres?	Hvilke parter indgår i grænsefladen? Hvori består grænsefladen og hvad er formålet med grænsefladen? Hvori består den indbyrdes afhængighed mellem grænsefladens parter?
Kapitel 7	Hvordan interagerer socialrådgiverne i grænsefladen?	Hvordan kommunikerer socialrådgiverne i grænsefladen? Hvordan handler socialrådgiverne i grænsefladen? Hvilke typer af interaktionsmønstre kan lokaliseres i grænsefladen?
Kapitel 8	Hvordan kan socialrådgivernes interaktion forstås og forklares ud fra et perceptions- og forventningsperspektiv?	Hvordan påvirker følgende elementer samarbejdet? - Socialrådgivernes opfattelser af deres ansvars- og rollefordeling. - Socialrådgivernes forventninger til hinanden. - Socialrådgivernes selvopfattelse. - Socialrådgivernes opfattelser af den anden part.
Kapitel 9	Hvordan kan socialrådgivernes interaktion forstås og forklares ud fra et afhængighedsperspektiv?	Hvordan påvirker afhængighedsforholdet samarbejdet? Hvilken betydning har afhængighedsproblematikker for grænsefladen og dens udvikling?
Kapitel 10	Hvordan kan socialrådgivernes interaktion forstås og forklares ud fra et organiseringsperspektiv?	Hvordan påvirker grænsefladens organisering samarbejdet?

Teorien har været styrende i både udformningen af interviewguides og i forhold til kodningen af den indsamlede empiri. Teorien har dermed tilbudt en overordnet forståelses- og

Side 52 af 120

forklaringsramme i forhold til det genstandsfelt, vi undersøger. Teorien har dog ikke været determinerende i forhold til analysens indhold. Analysens temaer er udvalgt med afsæt i både vores teoretiske ramme og de empiriske data, vi har indsamlet. Således er udvælgelsen af relevante analyseområder sket på baggrund af både teoretiske og empiriske overvejelser. Teorien har været den overordnede ramme, der har tilbudt forskellige forståelses- og forklaringsrammer, mens empirien har fungeret som udvælgelsesværktøj i forhold til hvilke temaer, som kunne være relevant at analysere i forhold til at forstå og forklare samarbejdet. Analysen er dermed struktureret ud fra teoretiske hensyn, men udvælgelsen af relevante analysetemaer beror i lige så høj grad på indholdet af vores indsamlede data. Vores metodologi er derfor hverken induktiv eller hypotetisk deduktiv, men abduktiv.

Den abduktive tilgang er kendetegnet ved at være både teori- og empiristytet. Ved anvendelse af denne metodologi vil man oftest tage udgangspunkt i empirien, og dermed have induktivistiske tendenser, men arbejder man abduktivt, er empirien alene ikke fyldestgørende i forhold til at belyse en given problemstilling. Formålet med den abduktive analyse er at komme bag om de fænomener, man ønsker at belyse for ikke blot at beskrive disse, men også kunne forklare fænomenerne (Olsen & Pedersen, 2006: 151ff). I vores analyse beskriver vi interaktionen mellem de kommunale og de institutionelle socialrådgivere med udgangspunkt i vores informanternes empiriske beskrivelser af deres oplevelser og erfaringer med samarbejdet (jf. kapitel 7). Med afsæt i dette, har vi udvalgt tre relevante teoretiske forståelses- og forklaringsrammer (jf. kapitel 8, 9 og 10), der kan hjælpe os til at analysere og diskutere det oplevede samarbejde. På den måde tager vi afsæt i de empiriske data, men anvender kontinuerligt teorien som analyseredskab i forhold til at besvare vores analysespørgsmål.

De enkelte informanternes udsagn (empiri) udgør dermed én horisont, de anvendte teorier udgør en anden, og det er vores intention at bringe disse horisonter sammen, fordi en sammensmeltning mellem de to typer af viden giver et mere nuanceret billede af genstandsfeltet. Dermed bidrager en kombination af disse til en dybere og komplementerende analyse af problemstillingen.

Del 3. Grænseflade og interaktion

6.0 Grænsefladen mellem kommuner og sikrede institutioner

Intentionen med dette indledende analytiske kapitel er dels at vise grænsefladeperspektivets anvendelighed og relevans i forhold til vores problemstilling og tydeliggøre analysens teoretiske fokus og dels at give et indblik i de rammer, der er konstituerende for samarbejdet i den interorganisatoriske grænseflade mellem kommuner og sikrede institutioner. Vi har indledningsvist i specialet berørt nogle af de væsentligste kontekstuelle forhold, der er med til at definere grænsefladen mellem kommuner og sikrede institutioner i forhold til planlægning og gennemførsel af sikrede institutionsforløb for kriminelle unge. I nærværende analysekapitel vil vi give en mere nuanceret redegørelse for de lovgivningsmæssige bestemmelser på området, idet de er rammesættende for det sociale arbejde, der udføres organisationer imellem og arbejdets mulighedsbetingelser.

Indledningsvist vil vi præsentere de organisationer, der udgør grænsefladens parter; deres rolle og arbejdsfordeling i samarbejdet, deres konkrete arbejdsopgaver og deres interne regulering og arbejdsgange, herunder organisationernes værdimæssige orientering og interesser. Afsnittet vil ikke være en udtømmende beskrivelse, men en præsentation af kommunernes og institutionernes arbejdsopgaver, roller, ansvar og myndighed og afsnittets formål er at danne ramme for en nærmere indkredsning af grænsefladen mellem kommuner og sikrede institutioner. Præsentationen lægger op til en diskussion af grænsefladens rammer og funktion, hvorfor vi i forlængelse heraf vil diskutere grænsefladens formål og samfundsmæssige funktion og relevans, idet vi anser dette som grundlæggende i forståelsen af, hvordan grænsefladen reguleres, og hvorfor dette gør sig gældende. Endeligt vil en diskussion af parternes afhængighedsforhold tydeliggøre relevansen af at studere samarbejdet mellem de to organisationer.

6.1 Grænsefladens parter

Nærværende speciale omhandler grænsefladen mellem sikrede institutioner og kommuner. Med afsæt i erfaringer fra socialrådgivere i Roskilde Kommune og socialrådgivere fra institutionen Bakkegården, vil vi studere, hvordan disse parter arbejder og samarbejder i grænsefladen. Intentionen er at bruge disse to organisationer som udgangspunkt for en undersøgelse af

samarbejdet mellem landets kommuner og sikrede institutioner. Vi undersøger derfor ikke det konkrete samarbejde mellem Roskilde Kommune og Bakkegården, men har spurgt ind til deres generelle erfaringer med og kendskab til samarbejde med henholdsvis kommuner og institutioner. Empirien er derfor ikke et udtryk for Roskilde Kommunes specifikke samarbejde med Bakkegården, men med landets syv sikrede institutioner som hele. Omvendt er Bakkegårdens erfaringer og udsagn et udtryk for deres samlede erfaringsgrundlag i forhold til at samarbejde med landets kommuner. Roskilde Kommune og Institutionen Bakkegården fremstår derfor som eksemplariske organisationer i forhold til at studere samarbejdet mellem kommunale og institutionelle socialrådgivere.

Kommuner og sikrede institutioner varetager mange andre opgaver end dem, der knytter sig til håndteringen af kriminelle unge. I nærværende speciale forholder vi os dog udelukkende til den rolle de to organisationer har i forhold til denne specifikke målgruppe. For kommunernes vedkommende betyder det, at vi primært fokuserer på Servicelovens kapitel 11 og for institutionernes vedkommende fokuserer vi på Serviceloven og Magtanvendelsesbekendtgørelsen, da disse bestemmelser er de primære i forhold til reguleringen af det sociale arbejde med kriminelle unge.

Kommunens arbejdsopgaver, rolle, ansvar og myndighed

Når en ung skal afsone en frihedsstraf eller i forbindelse med varetægtssurrogat skal opholde sig på en sikret institution, skal den pågældende kommune og institutionen indgå i et samarbejde med henblik på yde en indsats, der tager hensyn til den unges behov under og efter opholdet. Rammerne for indsatsen er beskrevet i bestemmelserne i Lov om Social Service (SL), herunder kapitel 11 *Særlig støtte til børn og unge* og Kapitel 12 *Tilbud til unge fra 18 til 22 år*.

Formålet med kapitel 11 er at yde støtte til børn og unge, der har et særligt behov, således at de kan få samme muligheder for personlig udvikling, sundhed og et selvstændigt voksenliv som deres jævnaldrende (SL § 46). Disse bestemmelser er gældende for alle børn og unge under 18 år, som har behov for særlig støtte. Kriminelle unge omfattes af dette, og Servicelovens bestemmelser er

dermed gældende for dem både under og efter opholdet på sikrede institutioner. Ophold på en sikret institution opfattes som en anbringelse uden for hjemmet (SL § 52, stk. 3, nr. 7).

De kommunale socialrådgiveres kontakt med kriminelle unge kan opstå på forskellig vis, fx via henvendelser fra forældre eller den unge selv, underretninger fra skole eller andre professionelle og afhøringer eller indkaldelse til retten i forbindelse med den unges begåede kriminalitet. Sagsforløbet for en ung kan variere. I nogle sager har den kommunale socialrådgiver allerede sager kørende på de vedkommende og i andre sager møder den kommunale socialrådgiver den unge for første gang efter begået kriminalitet. Under hele sagsforløbet skal den kommunale socialrådgiver systematisk inddrage den unges familie og netværk (SL § 47).

Idet en ung har begået kriminalitet, skal politiet underrette den pågældende kommune ved at tilsende dokumentation, der beskriver den begåede kriminalitet. I den forbindelse skal den kommunale socialrådgiver inden den endelige handleplan (SL § 140) udarbejde en foreløbig handleplan senest syv dage efter, kommunen har modtaget dokumentation fra politiet om den begåede kriminalitet (SL § 57 c). Denne handleplan skal have fokus på at nedtrappe kriminaliteten og yde den nødvendige støtte til den unge.

Når det antages, at en ung har behov for særlig støtte, fx på grund af begået kriminalitet, skal den kommunale socialrådgiver udarbejde en børnefaglig undersøgelse, som skal tage udgangspunkt i den unges forhold (SL § 50). I undersøgelsen skal det fremgå om, der er grundlag for at iværksætte foranstaltninger og hvilke foranstaltninger. Den kommunale socialrådgiver kan træffe afgørelse om foranstaltninger, hvis det er vurderet i den børnefaglige undersøgelse, at den unge har særligt behov for støtte (SL § 52). Den kommunale socialrådgiver skal, inden der træffes afgørelse om foranstaltninger (SL § 52 og § 76), udarbejde/revidere en handleplan i samarbejde med den unge og dens familie (SL § 140).

I henhold til Servicelovens § 48 skal den kommunale socialrådgiver, inden der træffes afgørelse efter fx § 52, holde en samtale med den unge. Den unge skal ligeledes inddrages i den børnefaglige undersøgelse og handleplanen.

Når en ung er idømt Ungdomssanktion efter Straffelovens § 74 a, skal den kommunale socialrådgiver også sørge for, at der tilknyttes en koordinator til den unge gennem hele forløbet. Koordinatoren skal rådgive den unge, sikre sammenhæng i faserne og afholde møder (SL § 54 a).

I henhold til Servicelovens § 55 har den kommunale socialrådgiver og institutionens personale pligt til at tilbyde den unge omsorg, personlig støtte, socialpædagogisk rådgivning og behandling under anbringelsen. Derfor skal den kommunale socialrådgiver i samarbejde med institutionens personale afdække den unges behov og iværksætte foranstaltninger, der tilgodeser disse under og efter anbringelsen. Disse tiltag skal fremgå i en handleplan (SL § 140). Det er dog den kommunale socialrådgiver, som har den endelige beslutningskompetence.

Den kommunale socialrådgiver skal ifølge Servicelovens § 69 løbende føre tilsyn med den unge under anbringelsen. Formålet med tilsynet er at sikre den unge et anbringelsessted, der tager højde for den unges vanskeligheder. Hvis dette ikke er tilfældet, har den kommunale socialrådgiver mulighed for at ændre anbringelsessted eller foreslå alternativer i forhold til behandling, undervisningstilbud m.v. Senest tre måneder efter iværksættelse af en foranstaltning skal den kommunale socialrådgiver vurdere om indsatsen skal ændres, og om handleplanen skal revideres. Derefter skal vurdering foretages med højst seks måneders mellemrum (SL § 70).

Den kommunale socialrådgiver skal give unge under atten år tilbud om udslusning i forbindelse med endt afsoning eller efter anbringelse i varetægtssurrogat. Udslningsforløbet skal som minimum indeholde en kontaktperson efter § 52, stk. 3 nr. 7. Denne foranstaltning skal igangsættes inden løsladelse og skal som minimum vare seks måneder efter løsladelsen (SL § 57c). Endeligt skal kommunen tilbyde efterværn til alle unge, som har været anbragt udenfor hjemmet, herunder også kriminelle unge, som har været placeret i sikret regi.

Ud fra ovenstående bestemmelser har den kommunale socialrådgiver en central rolle, både under og efter anbringelsen på en sikret institution. Den kommunale socialrådgiver er organisatorisk placeret i en myndighedsrolle med tilhørende beslutningskompetencer i forhold til de anbragte unge og indholdet af behandlingen på de sikrede institutioner. Samtidig skal den kommunale socialrådgiver sørge for at bestemmelserne i Serviceloven og andre relevante love bliver overholdt under kontakten med den unge. Den kommunale socialrådgiver skal ligeledes være koordinerende

i forhold til samarbejdet med andre professionelle, herunder politiet, de sikrede institutioner, jobcenter, boligselskaber m.v.

Institutionens arbejdsopgaver, rolle, ansvar og myndighed

Sikrede institutioner er oprettet efter bestemmelser i Servicelovens § 66 om anbringelsessteder for børn og unge. De overordnede rammer for de sikrede institutioners funktion og virke forefindes i Magtanvendelsesbekendtgørelsen (MAB). Vi vil præsentere institutionernes overordnede virke og slutte af med en indkredsning af de institutionelle socialrådgiveres specifikke arbejdsopgaver, rolle, ansvar og myndighed.

Magtanvendelsesbekendtgørelsen er rammesættende for alle socialpædagogiske opholdssteder i Danmark. Det betyder, at den er gældende for såvel åbne som lukkede institutioner og opholdssteder. Særlig relevant for vores problemstilling er kapitel 3, der omhandler de særlige bestemmelser, som gør sig gældende på sikrede institutioner. I denne defineres, hvad der forstås ved en sikret institution/sikret afdeling, på hvilket grundlag unge kan placeres i sikret regi, opholdets tilladte varighed, og hvilke særlige foranstaltninger eller tilbud den unge kan eller skal tilbydes. Bekendtgørelsen fastsætter desuden de nærmere regler for anvendelsen af magt overfor børn og unge, herunder bestemmelser i forhold til undersøgelse af opholdsrum og personer, kontrol med brevveksling, telefonsamtaler og anden kommunikation, m.m.

Der er syv særskilte kriterier som en ung kan placeres i sikret regi på baggrund af; 1) farlighed, 2) pædagogisk observation, 3) længerevarende behandling, 4) varetægtssurrogat, 5) afsoning, 6) idømt foranstaltning (Ungdomssanktion) og 7) udlændinge under 14 år med ulovligt ophold i Danmark (MAB § 29). I nærværende speciale fokuserer vi udelukkende på samarbejdet omkring unge, der er placeret efter kriterium 4, 5 og 6 – det vil sige unge, der er placeret i sikret regi, fordi de er mistænkt eller dømt for at have begået kriminalitet.

Unge der har begået kriminalitet og dømmes til afsoning, dømmes i henhold til Straffeloven (herunder afhænger paragraffen af den begåede kriminalitets karakter) og placeres i sikret regi på baggrund af bestemmelser i Straffuldbyrdslovens § 78, 3 stk. 2. Unge, der er mistænkt for begået kriminalitet og forventes dømt i forhold til Straffeloven, er placeret i varetægtssurrogat på

baggrund af bestemmelser i Retsplejelovens § 768a stk. 2, mens unge, der er idømt Ungdomssanktion er dømt i henhold til Straffelovens § 74a.

Varigheden af ophold i sikret regi må maksimalt være tre måneder, medmindre der foreligger dispensation, den unge er idømt Ungdomssanktion eller den unge begår nye lovovertrædelser, som kan medføre en forlængelse af opholdets varighed (MAB § 31).

Endeligt indeholder bekendtgørelsen muligheder for ledsaget udgang, beskæftigelse udenfor institutionens rammer, m.m., såfremt det skønnes formålstjenligt af myndighederne og institutionen (Magtanvendelsesbekendtgørelsens § 32), og endeligt er det lovpligtigt, at alle unge tilbydes screening for psykologiske og psykiatriske problemstillinger under deres ophold i sikret regi (Magtanvendelsesbekendtgørelsens § 33).

Sikrede institutioner har en dobbelt funktion; på den ene side fungerer de som en del af et sanktionssystem overfor kriminelle unge, og på den anden side er de socialpædagogiske institutioner, der varetager både kriminelle og andre udsatte unge. Siden Danmark ratificerede FNs Børnekonvention tilbage i 1991, har vi ved lov, forpligtet os til at bygge indsatsen på rehabilitering frem for straf, hvorfor den socialpædagogiske funktion må anses for institutionernes kernefunktion (Danske Regioner, 2011). De nærmere bestemmelser for den socialpædagogiske funktion og praksis er ikke bestemt ved lov, men udviklet af institutionerne selv. Dog bør institutioner tilrettelægge deres praksis ud fra bestemmelser i Servicelovens Kapitel 11 om særlig støtte til børn og unge. Dette betyder, at den pædagogiske praksis institutioner lægger for dagen, skal være i overensstemmelse med Servicelovens formålsbestemmelser (SL § 46).

De sikrede institutioners primære ansvarsområde og arbejdsopgaver må defineres som værende: at yde omsorg, støtte, socialpædagogisk rådgivning og socialpædagogisk behandling. Af supplerende ydelser bør nævnes mulighederne for psykiatrisk/psykologisk screening, behandling af misbrugsproblemer og kognitiv behandling (Danske Regioner, 2011). Institutionerne besidder ingen myndighedsfunktion i forhold til de unge og indholdet af deres ophold, men de pålægges ansvar for at sikre en meningsgivende dagligdag for de unge, som placeres i deres varetægt.

Socialrådgiverne er underlagt de samme bestemmelser som institutionens øvrige personale og indgår langt hen ad vejen som en del af det pædagogiske personale. Socialrådgivernes særlige

virke i institutionsregi er at varetage de mere juridiske og formelle aspekter vedrørende de unges sagsakter og sagsbehandling. De agerer tovholder mellem institutionen og den kommunale socialrådgiver. Derudover fungerer rådgiverne som juridiske, praktiske og administrative konsulenter i forhold til den øvrige personalegruppe.

Opsamling

De kommunale socialrådgivere har den centrale rolle, når en unge anbringes på en sikret institution, hvorfor de har pligt til at gennemføre anbringelsen ud fra den unges behov for støtte. I Servicelovens bestemmelser defineres de kommunale socialrådgiveres arbejdsopgaver i forbindelse med en sag om kriminelle unge, samt hvilke muligheder socialrådgiveren kan tage i anvendelse. De kommunale socialrådgivere fungerer som kontrollør, beslutningstager og rådgiver under anbringelserne af unge på sikrede institutioner.

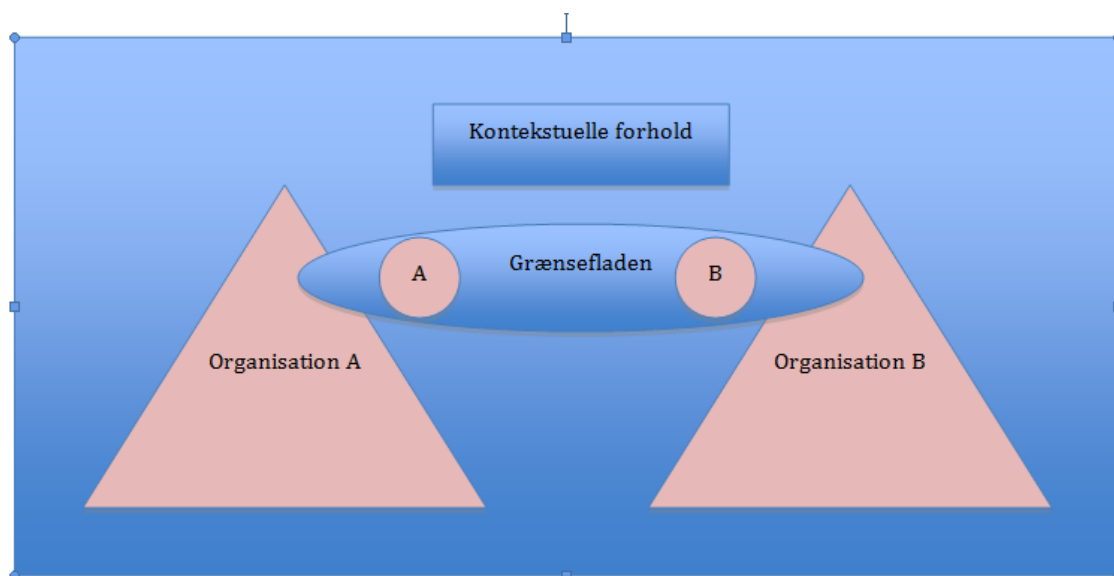
De sikrede institutioner handler primært på baggrund af Magtanvendelsesbekendtgørelsen. Den enkelte institution skal i sit daglige virke tilrettelægge praksis, således at denne ikke kolliderer med lovgrundlaget. Derudover har institutionerne forholdsvis frie tøjler i forhold til teorigrundlag, metodetilgang, redskaber, mv. Institutionerne og medarbejderne står for den daglige drift og varetagelse af de unge i sikret regi og udfører både aktivering, omsorg, kontrol, evaluering, mv. af og med de unge. Det er kommunerne, der står for udarbejdelsen af handleplaner eller målsætninger for arbejdet med den enkelte unge og institutioner skal arbejde hen imod at opfylde disse mål. De professionelle på sikrede institutioner fungerer således som behandler, rådgiver og støtteperson for de anbragte unge.

Vi har nu tegnet konturerne for de to organisationer, der udgør grænsefladeparterne i den grænseflade, vi studerer. Intentionen har været at tydeliggøre intraorganisatoriske og kontekstuelle forhold, som influerer arbejdet i den interorganisatoriske grænseflade mellem sikrede institutioner og kommuner. Denne dimension er væsentlig for at forstå de følgende afsnit, der omhandler selve grænsefladen, hvor vi diskuterer grænsefladens formål og målet for samarbejdet i grænsefladen, samt det indbyrdes afhængighedsforhold, der knytter de to grænsefladeparter sammen.

6.2 Grænsefladen og dens formål

En grænseflade er: "The meeting grounds where social units come face to face and parties interact" (Brown, 1983: 1). Grænsefladen er derfor ikke kun en egentlig fysisk arena, men en sfære, hvori to eller flere sociale enheder interagerer med hinanden. Nedenstående model er gengivet fra Browns bog og viser, hvordan en interorganisatorisk grænseflade kan illustreres (Brown, 1983: 14).

Model 1. Interorganisatorisk grænseflade

En interorganisatorisk grænseflade placerer sig imellem to (eller flere) organisationer og er et fælles interaktionsrum, hvori repræsentanter fra parterne kommunikerer og interagerer (Brown, 1983: 1ff). Grænsefladen er på en og samme tid en del af begge organisationer og et særskilt rum, der etableres mellem organisationerne. Derfor skal grænseflader studeres som både influeret af og influerende på de parter, der optræder i grænsefladen. Studiet af en af en interorganisatorisk grænseflade kan derfor både strække sig over studiet af de enkelte organisationer, der indgår i grænsefladen og af det fælles interaktionsrum mellem disse.

Grundlaget for dannelsen af en interorganisatorisk grænseflade kan have forskellig karakter. Interorganisatoriske grænseflader opstår og opretholdes, fordi to eller flere organisationer har haft og til stadighed har behov for og/eller incitament til at samarbejde: *"The definition of an interface depends on the shared goals and interdependencies that press parties to continue to interact"* (Brown, 1983: 22). Grundlaget for dannelsen af en grænseflade hviler således på de fælles mål og den gensidige afhængighed. Man kan derfor tale om to dimensioner af grænsefladen; en værdiorienteret (et fælles mål) og en mere praktisk orienteret (gensidig afhængighed). Nogle interorganisatoriske grænseflader baserer sig primært på den første dimension, andre primært på den anden. Fælles for interorganisatoriske grænseflader er dog, at de besidder elementer af begge dimensioner, for kun på denne baggrund kan de defineres som grænseflader.

Grænsefladen mellem sikrede institutioner og kommuner kan defineres som en grænseflade, der er kendetegnet ved at have et fælles mål i kraft af organisationernes fælles opgave: at håndtere kriminelle unge (Brown, 1983: 22). Grænsefladen er derfor et udtryk for, at de to organisationer i fællesskab har til opgave at løfte den samfundsmæssige opgave, der omhandler landets kriminelle unge. Denne fælles opgave er konstituerende for grænsefladens rammer og for hvilke parter, der indgår i grænsefladen: *"It is tasks that define boundaries and the individuals and resources that are relevant to task accomplishment"* (Brown, 1983: 23). Derfor er det de to parters fælles opgave, der knytter dem sammen i en interorganisatorisk grænseflade, og samarbejdet er derfor determineret af parternes fælles opgave.

Det overordnede formål med grænsefladen er at skabe rum og rammer for at udføre socialt arbejde med kriminelle unge i Danmark, sådan at man gennem en målrettet indsats kan rehabilitere og støtte disse unge i at føre et liv uden kriminalitet. Formålet er derfor at organisere den offentlige samfundsmæssige indsats mod ungdomskriminalitet som socialt problem. Kommuner og institutioner besidder en særskilt rolle i forhold til det sociale arbejde med denne gruppe, men den samlede opgaveløsning er fælles. Med andre ord er grænsefladen det rum, hvori det sociale arbejde, som hele, har til formål at løfte opgaven med landets kriminelle unge. Grænsefladens legitimitet beror på dens samfundsmæssige funktion og relevans, og er konstitueret på baggrund af politiske og retslige bestemmelser. Formålet eller målet med

grænsefladen er derfor samfundsmæssigt defineret, hvilket også betyder, at afhængigheden parterne imellem er samfundsmæssigt defineret.

6.3 Formel afhængighed

Afhængigheden mellem kommuner og sikrede institutioner består både på formelle og reelle niveauer. Formelt er afhængigheden defineret ud fra eksisterende lovgivning, hvor arbejdsdelingen i nogen grad er udspecificeret – særligt for kommunernes vedkommende. Man kan overordnet tale om to former for eller niveauer af afhængighed, der er centrale i forståelsen af grænsefladen og samarbejdet heri. Disse afhængighedsniveauer kan defineres udelukkende på baggrund af de kontekstuelle forhold, som er rammesættende for grænsefladen.

Politisk og kontekstuel afhængighed

Når kriminelle unge placeres på en sikret institution sker, som tidligere nævnt, på baggrund af flere forskellige lovbestemmelser. Den grundlæggende fællesnævner er dog, at de unge anbringes på baggrund af en dom eller som led i varetægtssurrogat med udsigt til domsfældelse. Fordi de unge er under 18 år, er de omfattet af Servicelovens bestemmelser og derfor anskues placering i sikret regi som en anbringelse, og er underlagt de samme bestemmelser som andre former for anbringelser. Det er derfor ikke kommunen, der bestemmer om de kriminelle unge skal placeres på en sikret institution, men domstolene. Kommunen er bestemmende i forhold til valget af institution og indholdet af opholdet, men har ingen myndighed eller beslutningskompetence i forhold til hvorvidt den unge skal placeres i sikret regi. Kommunens ansvar er at finde en egnet og mulig institution, strukturere og føre tilsyn med den unges ophold og betale for opholdet. Kommunen er derfor afhængig af de sikrede institutioner i den forstand, at kommunen skal følge domstolenes afgørelser, og dermed er de tvunget til at anvende landets sikrede institutioner, såfremt en af kommunens unge dømmes hertil. Kommunen har intet alternativ til anvendelsen af sikrede institutioner og dermed står de i et stærkt afhængighedsforhold til institutionerne.

Omvendt er institutionerne afhængige af at få anvist kriminelle unge, idet denne gruppe udgør deres primære målgruppe. Uden henviste kriminelle unge har institutionen intet klientgrundlag og

dermed ingen eksistensberettigelse. Afhængigheden de to parter imellem er derfor fundamental, idet begge parter kun kan udføre deres rolle, såfremt den modsatte part udfører sin. Dette stiller parterne i et stærkt og gensidigt afhængighedsforhold og gør samarbejde og interaktion nødvendigt, i forhold til at kunne indløse mål, både for grænsefladen som helhed, men også for parterne hver især. Institutionerne er afhængige af at der placeres unge i deres varetægt for at de kan udføre deres arbejde. Det egentlige lovgrundlag, som de unge dømmes og placeres ud fra, har derfor en direkte effekt på institutionernes rolle og arbejdsgrundlag. Jo flere unge, der dømmes, jo mere arbejde har institutionerne.

Selvom vi hidtil har redegjort for afhængigheden som gensidig, har vi alligevel antydnet, at afhængighedsforholdet er præget af en uligevægt. Institutionernes rolle og arbejdsområde er snævert i sammenligning med kommunerne, idet kommunens arbejdsopgaver strækker sig ud over alle områder af borgernes sociale liv. Kommunen har derfor mange og andre arbejdsopgaver end dem, der knytter sig til håndteringen af kriminelle unge. Selv indenfor "Ungeafsnittet" udgør denne gruppe en meget lille del af det samlede sociale arbejde. Omvendt forholder det sig for de sikrede institutioner. Om end de også modtager unge uden relation til kriminalitet (eks. pædagogisk observation), så udgør denne gruppe deres primære klientgrundlag. Som præsenteret i specialets indledende statistiske afsnit udgør kriminelle unge ca. 90 % af den samlede gruppe af unge, som er placeret på sikrede institutioner. Institutionens eksistensgrundlag beror derfor på denne gruppe af unge, og derfor kan man karakteriseres deres afhængighedsforhold som determinerende for deres selvopretholdelse.

Praktisk afhængighed

Denne form for afhængighed knytter sig til det konkrete sagsarbejde og praktiske arbejde med de unge. Det indeholder elementer omkring udvekslingen af oplysninger og informationer om den unge, samt henstillinger i forhold til det arbejde, der ønskes udført af institutionerne. Grundlæggende handler det om gensidig udveksling af informationer, hvilket er centralt for det sociale arbejde med de unge. Udvekslingen af informationer knytter sig til, at kommunen formidler relevante sagsakter og informationer om den enkelte unge til institutionen, og at de samtidig udfærdiger en handleplan, der beror på den unges problematikker, vanskeligheder,

behov m.m., som kan fungere som arbejdsredskab i forhold til den praksis og det pædagogiske arbejde, som institutionen skal udføre i relation til den konkrete unge. Det samme gør sig gældende den anden vej rundt, hvor institutionerne skal formidle deres arbejde med den konkrete unge til kommunen, sådan at kommunen har kontinuerlig føling med sagen og den unges udvikling, og således at den kommunale socialrådgiver kan iværksætte foranstaltninger, der tager udgangspunkt i den unges behov.

6.4 Delkonklusion

Kommuner og sikrede institutioner udgør grænsefladens to parter. Begge parter virke er reguleret ved lov og deres arbejdsopgaver, rolle, ansvar og myndighed er for mestendels beskrevet i henholdsvis Serviceloven og Magtanvendelsesbekendtgørelsen. Den enkelte parts selvstændige virke er derfor udpræget organiseret og på flere områder tydeligt beskrevet. Formålet med præsentationen af parterne har været at give et overblik over, hvordan kommunernes og de sikrede institutioners rolle, arbejdsopgaver, ansvar og myndighedsfunktion formelt er defineret, når en ung skal anbringes på en sikret institution. De professionelle rolle- og ansvarsfordeling er afhængig af deres organisatoriske placering og de love/bekendtgørelser, der sætter rammer for praksis i arbejdet med anbragte unge på sikrede institutioner.

Man kan definere samarbejdet mellem sikrede institutioner og kommuner som en interorganisatorisk grænseflade, idet organisationerne står i et afhængighedsforhold til hinanden i forhold til at kunne løse deres fælles samfundsmæssige funktion: at håndtere landets kriminelle unge. Fælles mål og afhængighed parterne imellem er konstituerende for dannelse og opretholdelsen af en interorganisatorisk grænseflade mellem kommuner og sikrede institutioner. Grænsefladeperspektivets anvendelighed og relevans synes derfor tydelig i forhold til at studere samarbejdet mellem kommuner og institutioner.

7.0 Socialrådgivernes interaktion i grænsefladen

Formålet med dette kapitel er at undersøge, hvordan socialrådgivere fra kommuner og sikrede institutioner interagerer i grænsefladen. Ifølge Brown er kommunikation og handlinger i en grænseflade med til at bestemme mønstret af gensidige relationer mellem repræsentanterne (Brown, 1983: 42ff). For at studere socialrådgivernes relationer og interaktionsmønstre vil vi undersøge, hvordan socialrådgiverne kommunikerer og handler i grænsefladen.

Relevansen af at beskrive hvordan de kommunale socialrådgivere (DKS) og socialrådgiverne fra de sikrede institutioner (SSI) interagerer i grænsefladen, er, at det vil give os mulighed for at forklare hvilke interaktionsmønstre, der er dominerende i interaktionen mellem socialrådgiverne og hvilket konfliktniveau de producerer. (Brown, 1983: 40ff).

7.1 Kommunikation i grænsefladen

Dette afsnit tager afsæt i de enkelte socialrådgiveres oplevelser af 1) hvad de kommunikerer om, 2) hvordan de selv kommunikerer og 3) hvordan de oplever, den anden part kommunikerer i grænsefladen. Idet Brown ikke beskriver begrebet *kommunikation* yderligere, selvom han anskuer begrebet som et centralt element for repræsentanternes interaktion, har vi valgt at afgrænse begrebet på anden vis. Kommunikationen mellem socialrådgiverne er en kontinuerlig proces, idet den enkelte repræsentant er med til at opretholde og forandre grænsefladen ved at kommunikere med den anden parts repræsentant. I den forbindelse handler kommunikationen i en interorganisatorisk sammenhæng om at sende eller udveksle information, hvorfor vi afgrænser os til indholdet af kommunikationen og hvordan disse informationer formidles. Vi har derfor ikke fokus på sprog og diskurser, som kommunikation også kan handle om (Jacobsen & Thorsvik, 2007: 240ff). Derfor er der i dette afsnit fokus på indholdet af kommunikationen og de kommunikationsmidler, socialrådgiverne anvender for at komme i kontakt med den anden parts repræsentant. Information kan gives enten skriftligt eller mundtligt. Dette er afhængigt af de kommunikationsmidler, som socialrådgiverne har til rådighed. Foregår kommunikationen skriftligt, får socialrådgiverne sværere ved at formidle "rig" information, idet en skriftlig meddelelse begrænser socialrådgiverne i forhold til hvor meget information, der kan sendes til den anden

part. Tilbage melding på skriftlige meddelelser kan ofte tage længere tid end mundtlige meddelelser, som også giver bedre muligheder for at formidle "rig" information. Ifølge Jacobsen & Thorsvik kan kommunikationsmidler være formel rapport, brev, e-mail, telefonsamtale, videokonference eller ansigt-til-ansigt samtale. Disse kommunikationsmidler har forskellige formidlingsgrader, der afgør omfanget af informationerne. De sidstnævnte kommunikationsmidler antages at være de mest effektive, hvis man er interesseret i en hurtig og rig information (Jacobsen & Thorsvik, 2007: 243ff). På baggrund af ovenstående vil vi se nærmere på socialrådgivernes kommunikation. Vi beskriver de enkelte socialrådgivernes udsagn særskilt og afslutter med en fælles opsamling af beskrivelserne.

Socialrådgiver A (SA)

Beskrivelsen af hvordan SA kommunikerer med SSI, tager udgangspunkt i to oplevelser, som SA har haft i forbindelse med anbringelse af en ung på to sikrede institutioner. Kommunikationen mellem SA og den første institution foregik telefonisk. SA havde en hyppig telefonkorrespondance med socialrådgiveren derfra, da SA var forhindret i at møde personligt op på institutionen: *"Jeg var ikke derovre. Jeg havde fornøjelsen af at skrive om alt det, de andre foretog sig"* (SA, Bilag 11: 2). SA havde ikke mulighed for at møde personligt op af flere årsager. Fx mente SA, at den geografiske afstand mellem kommunen og institutionen var alt for stor og SA kunne ikke køre den lange vej, fordi selve anbringelsen skete i en periode, hvor de fleste kommunale socialrådgivere holdt sommerferie, inklusiv SA selv, hvorfor tingene blev en smule rodet i starten. SA havde først mulighed for at møde institutionens socialrådgiver ved det første retsmøde, ca. en måned efter den unges placering på institutionen (SA, Bilag 11: 2ff).

I forbindelse med tilbageførelse af den unge fra åbent til sikret regi, havde SA besluttet at placere den unge på en anden institution end den tidligere. Denne gang havde SA mulighed for at møde personligt op på institutionen: *"Det er så den rigtige årstid (griner) og vi kan nå at få samarbejdet. Der tager familieplejekonsulenten og jeg forholdsvis hurtigt derop for at aftale, hvad der så skal ske"* (SA, Bilag 11: 3). SA valgte at møde op, idet den geografiske afstand var kortere end i det tidligere eksempel, og at tilbageførelsen skete på et passende tidspunkt, nemlig udenfor en ferieperiode (SA, Bilag 11: 4).

Socialrådgiver B (SB)

Opstarten af samarbejde mellem SB og SSI foregår ofte ved, at SB får besked om, at det forventes, at en ung skal anbringes på en sikret institution. I denne forbindelse skal SB tage kontakt til en sikret institution: *"Så der ringer du til den sikrede afdeling og snakker med deres socialrådgiver og spørger om, der er plads på deres afdeling"* (SB, Bilag 12: 7). Formålet med en telefonisk kontakt er at informere SSI om den unges situation, og at de skal forvente en mulig anbringelse af den unge på den sikrede institution indenfor den nærmeste fremtid (SB, Bilag 12: 7). Udover den telefoniske kontakt med SSI, møder SB også personligt op på den sikrede institution for at besøge den unge og holde et møde med SSI med henblik på at lave aftaler om fokuspunkter for en handleplan. Afhængigt af hvordan det går med den unge, skal SB løbende vurdere om, der er behov for flere besøg, møder eller hyppigere telefonisk kontakt: *"Går det ikke så godt [med den unge], er man deroppe lidt oftere og har lidt flere snakke i telefonen. Man snakker om, hvad der kan gøres anderledes og om han måske skal rykkes til en anden afdeling. Er han sikret godt nok under de her forhold? Meget af det foregår telefonisk"* (SB, Bilag 12: 8). Generelt har SB haft nogle gode snakke med SSI, og at SSI har været samarbejdsvillige under kontakten med SB (SB, Bilag 12: 13).

Socialrådgiver C (SC)

På samme måde som ovenstående har SC valgt at besøge den unge og at holde et møde med SSI og den unge: *"Det var egentlig fint nok, vi havde sådan en trekantssamtale, hvor han [socialrådgiveren] også fik nogle informationer i forhold til det arbejde, der havde været med XXX [den unge] og jeg kunne beskrive nogle af hans vanskeligheder, så de var opmærksomme på, hvad der var svært for ham og under hvilke rammer, han har det bedst og udvikler sig bedst"* (SC, Bilag 13: 9). Kontakten har efterfølgende foregået telefonisk, hvor SC har ringet til SSI og den unge en gang om ugen. Derudover har SC også haft ringet til SSI i forhold til den unges besøgstilladelser og andre praktiske opgaver. SC har ikke foretaget sig yderligere. SC har haft en forventning om, at SSI vil kontakte SC, hvis de får brug for SCs hjælp (SC, Bilag 13: 9).

Socialrådgiver D (SD)

Det meget korte samarbejde, SD har haft med SSI, startede ved, at SD sendte en foreløbig handleplan til SSI (SD, Bilag 14: 2). SD giver udtryk for, at samarbejdet kun har handlet om udveksling af oplysninger mellem SD og SSI (SD, Bilag 14: 5). SD fik aldrig holdt et møde med SSI: *"Vi var ovre at besøge den unge, moren og jeg. Jeg har faktisk ikke rigtig holdt nogen møder (...) Men de var gode til at ringe og sende mails og var hurtige til at efterspørge, de ting, som de har brug for, og der var også en fin kontakt med socialrådgiveren"* (SD, Bilag 14: 5). Kommunikationen mellem SD og SSI har foregået skriftligt og telefonisk. Selvom SD har haft en fin kontakt med SSI, mener SD stadig, at der er behov for at mødes: *"Ideelt set, hvis man snakker om samarbejdet, og det er ligeså meget herfra, så kunne man godt have holdt et samarbejds møde (...) Hvordan kan vi sammen strukturere det sådan, at når han ikke skal være hos jer mere, hvad skal der så ske, og hvordan kan vi komme videre herfra. Kan vi gøre nogle ting på forhånd, og sådan nogle ting"* (SD, Bilag 14: 2). Kommunikationen mellem SD og SSI skal, ifølge SD, ikke kun foregå skriftligt og telefonisk, men også ved personlig fremmøde. For SD har samarbejdet ikke været optimalt, idet der ikke er blevet afholdt et samarbejds møde.

Socialrådgiver E (SE)

Den første kontakt mellem SE og DKS sker, ifølge SE, når SE tager kontakt til DKS med henblik på at indhente oplysninger om den unge: *"Det første, vi gør, er at tage kontakt til kommunen for at finde ud af, hvad der allerede ligger af sagsmateriale"* (SE, Bilag 15: 2). Som udgangspunkt skal SE og DKS holde et møde indenfor fjorten dage, når en ung bliver anbragt på en sikret institution, men dette sker sjældent, idet DKS ikke altid kan deltage (SE, Bilag 15: 4). Derfor foregår meget af samarbejdet mellem SE og DKS telefonisk eller pr. mail (SE, Bilag 15: 8).

Socialrådgiver F (SF)

Meget af kommunikationen mellem SF og DKS foregår via telefon- og mailkorrespondance: *"Vi kontakter kommunen for at indhente oplysninger, så vi ved, hvad det er for en ung"* (SF, Bilag 16: 5). I forhold til afholdelse af møder med DKS på den sikrede institutioner, oplever SF, at DKS

prioriterer møderne forskelligt. For nogen er møderne irrelevante, idet den unges ophold er kortvarigt og for andre er møderne højt prioriteret (SF, Bilag 16: 4). SF giver udtryk for, at kommunikationen mellem SF og DKS afhænger af, hvor højt den prioriteres af DKS og den kan svinge fra hyppig til slet ingen kontakt.

Opsamling

Socialrådgivernes beskrivelser af hvordan de kommunikerer, tegner et billede af, at kommunikationen mellem DKS og SSI oftest sker, når den unge skal indskrives på den sikrede institution. I den forbindelse er der behov for, at de udveksler informationer om den unge, og i de fleste tilfælde indhentes disse telefonisk eller pr. mail. Afholdelse af møder på de sikrede institutioner prioriteres forskelligt af DKS, hvorfor DKS og SSI ikke altid får mulighed for at mødes ansigt til ansigt. Ifølge SSI er det ikke kun møderne, som bliver nedprioriteret af DKS. SSI har oplevet, at nogle DKS ikke ringer eller skriver tilbage, når SSI har kontaktet dem. SSI har også oplevet, at andre DKS er relativt hurtige til at ringe eller skrive tilbage. Ifølge SSI er kommunikationen mellem DKS og SSI sparsom, og primært foregår i den indledende periode, hvor institutionen efterspørger sagsakter og handleplaner.

DKS oplever, at der efter den indledende kommunikation og kontakt i henhold til udvekslingen af informationer om den unge, ikke er behov for at have en hyppigere kontakt, hvorfor de kun kommer i kontakt med SSI, hvis SSI kontakter dem i forbindelse med akutte situationer, fx hvis den unges trivsel er i fare, eller i forbindelse med bevillinger, fx psykologisk behandling. I situationer hvor den unge ikke kan tilpasse sig eller mistrives på den sikrede institution, vælger de fleste DKS at have hyppigere kontakt med den unge og SSI, typisk via telefon og mail.

Overordnet kan det konstateres, at DKS og SSI oftest anvender e-mail og telefonsamtale som kommunikationsmidler. Dette betyder, at de har gode forudsætninger for at formidle rig information hyppigt og hurtigt. Dog synes begge grupper at hæfte sig ved manglen på direkte kommunikation i form af møder.

7.2 Handlinger i grænsefladen

Fokus i dette afsnit er socialrådgivernes handlinger i grænsefladen. Det har ikke været muligt for os at definere begrebet *handling* yderligere ud fra Browns begrebsapparat, idet han kun forholder sig overordnet til begrebet. Derfor vil vi her beskrive, hvordan socialrådgiverne selv oplever, de handler og hvordan de oplever, den anden part handler i grænsefladen. Vi er ikke styret af en egentlig definition eller opfattelse af begrebet, men har ladet det være op til den enkelte socialrådgiver, hvad denne forstår ved handlinger. Afsnittet er struktureret på samme måde som det foregående.

Socialrådgiver A (SA)

I forbindelse med den unges anbringelse på en anden institution, jf. afsnittet om kommunikation, beslutter SA sig for at besøge den unge og socialrådgiveren med henblik på at lave aftaler om den unges forløb på institutionen (SA, Bilag 11: 3). Under dette besøg/møde oplever SA, at socialrådgiveren fra institutionen ikke er samarbejdsvillig: *"Jeg har sjældent oplevet så dårligt et møde. Det var rystende. Når jeg tænker tilbage, kan jeg ikke rigtig se, hvad det egentlig var der skete, men der var dannet en alliance, føler jeg, mellem institutionen og den unge, mod kommunen"* (SA, Bilag 11: 4). SA tror, at socialrådgiveren fra institutionen har ment, at SAs vurderinger af den unges forhold ikke har stemt overens med deres vurderinger: *"De så nogle ressourcer, som vi havde svært ved at få øje på. Og de synes, at vi skulle havde handlet på andre måder, end dem vi så vi kunne handle på"* (SA, Bilag 11: 6). Alliancen mellem socialrådgiveren fra institutionen og den unge giver SA et indtryk af, at SSI løbende sætter spørgsmålstejn ved SAs beslutninger og handlinger (SA, Bilag 11: 6). Dette har medført, at SA efterfølgende ikke har haft lyst til at have kontakt med denne socialrådgiver og heller ikke ønsker at samarbejde med denne igen (SA, Bilag 11: 8).

Socialrådgiver B (SB)

Når SB får at vide, at en ung skal på en sikret institution, skal SB videreformidle det til SSI og holde kontakten indtil, den unge udskrives af anbringelsen på den sikrede institution (SB, Bilag 12: 7-8).

I situationer, hvor en ung mistrives på en sikret institution, tager SB kontakt til socialrådgiveren fra den sikrede institution for at snakke om, hvordan de kan støtte den unge i en positiv udvikling (SB, Bilag 12: 3). Dog er det op til SSI om, de vil inddrage SBs forslag eller ej: *"Men i bund og grund er det jo deres plan og det er dem, der bestemmer det. Jeg kan jo ikke komme ind og sige, at jeg vil bestemme det hele. Jeg kan komme med forslag til, hvad jeg synes, ville være gode ideer"* (SB, Bilag 12: 4). Dog oplever SB ikke, at SSI afviser SBs forslag, men virker til at være interesserede og anvender disse i arbejdet med den unge (SB, Bilag 12: 10). Til gengæld har SB ikke oplevet, at SSI selv kommer med forslag. SB har en forestilling om, at SSI arbejder under svære betingelser, hvorfor SB ikke stiller store krav til dem i forhold til hvad de skal arbejde med, når en af SBs unge er placeret der. SB giver udtryk for, at den unge bare skal udstå perioden (SB, Bilag 12: 11).

Generelt oplever SB, at SSI handler tilfredsstillende og samarbejdsvillige, men de er mindre gode til at videreformidle oplysninger til resten af personalet, hvilket kan mærkes, når SB kommer på besøg. Fx har SB oplevet at SSI har glemt at oplyse det pædagogiske personale om, at SB kommer på besøg, hvilket medførte, at SB mødte op, hvor den unge ikke var informeret om SBs besøg og var ude at gå en tur (SB, Bilag 12: 13-14).

SB formår ikke altid at sende handleplanen til tiden, og er derfor klar over, at SSI ikke får de ønskede informationer, når de har behov for dem (SB, Bilag 12: 14). Derudover skal SB hele tiden prioritere opgaverne i sit arbejde, hvorfor SB nogle gange vælger andre opgaver og ikke får tid til at lave en handleplan: *"Man er nødt til at prioritere. Så det er et spørgsmål om prioritering. Det handler om ressourcer, både hos dem og hos os"* (SB, Bilag 12: 14). De manglende ressourcer afspejles derfor i SBs handlinger.

Socialrådgiver C (SC)

SCs egne handlinger i grænsefladen er præget af oplevelsen af ikke at skulle træffe beslutninger, når SC har en ung på en sikret institution. SC mener ikke at have en særlig stor indflydelse på den unges hverdag under opholdet (SC, Bilag 13: 5). SC har ringet og besøgt en ung hyppigere, idet den unge har været mere skrøbelig end resten af de indsatte unge og derfor havde behov for at have kontakt med sin kommunale socialrådgiver flere gange under opholdet. Her har SC også haft mødt SSI for at videregive informationer om den unge (SC, Bilag 13: 9).

Herudover får SC også sendt en handleplan til SSI, som de selv skal læse og sørge for at anvende. Det er SCs indtryk, at SSI har iværksat de aktiviteter for den unge, som er beskrevet i handleplanen: *"Ja, det gør de jo, i forhold til at de har sat det der anger management i gang og i forhold til hans afvænning af stoffer. Jeg har haft kontakt med dem i forhold til at sikre noget med hans skolegang, hvor jeg har givet dem numret til hans skolelærere, så de kan ringe til dem og få at vide, hvad han mangler i forhold til pensum og sådan nogle ting. Så de følger jo de store linjer i handleplanen"* (SC, Bilag 13: 10). SC har derfor en positiv oplevelse af SSI, idet de formår at handle tilfredsstillende over for SC.

Socialrådgiver D (SD)

SDs beskrivelser af handlingerne i grænsefladen mellem SD og SSI er baseret på et meget kort samarbejde. Som de fleste kommunale socialrådgivere, har SD også haft sendt en handleplan til SSI (SD, Bilag 14: 2). SD oplever, at SSI kører deres eget løb med den unge, da de tilrettelægger og gennemfører arbejdet ud fra de givne rammer, som på forhånd er bestemt af de sikrede institutioner. Derfor har SD svært ved at se formålet med at sende en handleplan til SSI, når de alligevel ikke bruger den i arbejdet med den unge (SD, Bilag 14: 2-3). SD giver udtryk for, at SSI har et stort kendskab til disse unge, hvorfor de også ved, hvad der skal til for at hjælpe den unge bedst muligt. Til gengæld oplever SD også, at SSI ikke virker til at være interesseret i at inddrage SDs erfaringer i deres arbejde med den unge (SD, Bilag 14: 6). Ifølge SD, handler både DKS og SSI, som de gør, fordi samarbejdet ikke er planlagt på forhånd, hvorfor deres handlinger får karakter af en lappeløsning (SD, Bilag 14: 5).

Socialrådgiver E (SE)

Det er SEs oplevelse, at DKS har svært ved at overholde reglen om at sende en handleplan indenfor syv dage, da SE meget sjældent modtager en. I sådanne situationer plejer SE at kontakte DKS for at minde dem om, at de skal sende en snarest. Ydermere mener SE, at det vil være bedst for den unge, hvis DKS besøger dem eller holder et møde indenfor fjorten dage: *"Som regel når de unge kommer her, så er de varetægtsfængslet for mellem 14 dage og fire uger, så derfor kunne vi godt tænke os, at de kom indenfor 14 dage. Men det er meget sjældent, at de gør det"* (SE, Bilag 15: 4). Ved disse møder deltager SE også og formålet er at de får snakket om den unges forløb:

”Det er ikke alle, men de fleste kommuner kommer inden, så vi lige kan få en snak om, hvad de unge er indstillet til – er det en afsoning, en behandlingsdom, en ungdomssanktion, eller hvad er de indstillet til” (SE, Bilag 13: 5). Her oplever SE, at de er gode til at supplere hinanden. SE oplever ikke at have tilstrækkelig viden om, hvad DKS kan tilbyde i forhold til den unge, hvorfor det er vigtigt for SE, at de får snakket sammen med henblik på at få afklaret eventuelle uklarheder eller spørgsmål (SE, Bilag 15: 9).

Socialrådgiver F (SF)

Det er SFs oplevelse, at DKS ikke altid sender handleplanen til tiden: *”Vi presser sagsbehandlerne, kontakter dem igen og igen, og gør dem opmærksomme på, at de skal lave den her handleplan. Men mange gange får vi den ikke og det kan vi ikke gøre noget ved”* (SF, Bilag 16: 7).

I forbindelse med at SF skal indhente sagens akter, oplever SF, at nogle DKS ikke svarer på SFs henvendelser og ikke ringer eller skriver tilbage. Dog oplever SF også, at der er andre DKS, som er ret gode til at handle hurtigt *”Andre gange så ringer man, nogle gange får man endda papirerne samme dag, som den unge kommer, hvis det er en sagsbehandler, som bare er på – en sagsbehandler, der følger op på tingene og er med på sidelinjen hele vejen igennem. En, der har tid, og en, der tager tid, og interesserer sig for den unge”* (SF, Bilag 16: 8-9). SFs oplevelse af DKSs handlinger kan derfor enten være positiv eller negativ, afhængigt af om de responderer på SFs henvendelser eller ej og afhængigt af det engagement de ligger i arbejdet med den unge og samarbejdet med SF.

Opsamling

Samlet set kan det konstateres, at socialrådgivernes oplevelse af egne og den anden parts handlinger i grænsefladen er præget af forskellige elementer. Ser vi nærmere på DKSs oplevelser, kan det fremhæves, at deres handlinger bestemmes ud fra deres interesser og prioriteringer, hvorfor de har en tendens til at læne sig tilbage, når de har udført deres opgaver. DKSs oplevelse af SSIs handlinger har også en betydning for deres egne handlinger. DKS oplever, at de ikke kan bestemme, hvad SSI skal iværksætte, hvorfor DKS vælger at holde sig i baggrunden, når SSI tilrettelægger et program for den unge. Nogle DKS oplever, at SSI kører deres eget løb med den

unge, mens andre DKS oplever, at SSI iværksætter aktiviteter for den unge, som DKS har været med til at beskrive i handleplanen. Derudover giver nogle DKS også udtryk for, at de ikke stiller store krav til SSI, idet DKS oplever, at SSI arbejder under svære betingelser.

For SSI har egne interesser og prioriteringer også en betydning for, hvordan de vælger at handle i grænsefladen. Da SSI er langt mere afhængige af DKS end omvendt, har de en tendens til at handle hyppigere og hurtigere. Ligesom DKS, er SSIs handlinger også præget af deres oplevelse af DKS handlinger. SSI har givet udtryk for, at DKS ikke altid får sendt handleplanen eller møder personligt op på den sikrede institution. Ydermere oplever SSI også, at DKS ikke altid svarer tilbage på deres mails eller ringer tilbage. Dette gælder dog ikke alle DKS, da SSI også har oplevet andre kommunale socialrådgivere, som er gode til at følge op deres henvendelser. I situationer, hvor SSI ikke har fået handleplaner, plejer SSI at kontakte DKS og rykke dem for det.

7.3 Interaktionsmønstre i grænsefladen

I de foregående afsnit viste vi, hvordan DKS og SSI kommunikerer og handler i grænsefladen. Formålet med dette afsnit er at få et samlet billede af, hvordan DKS og SSI interagerer i grænsefladen, og karakteriserer deres interaktion med hjælp fra Browns interaktionsmønstre. Ifølge Brown udløser de enkelte interaktionsmønstre forskellige grader af konflikt, hvorfor vi starter med at karakterisere socialrådgivernes interaktion og derefter ser nærmere på om denne skaber for meget, produktiv eller for lidt konflikt (Brown, 1983: 40ff).

Interaktionsmønstret mellem SA og SSI kommer til udtryk ved, at SA vælger at trække sig tilbage og ikke ønsker at gøre noget ved den ubehagelige oplevelse, SA har haft med socialrådgiveren fra institutionen. SA møder op med en forestilling om, at både SA og SSI arbejder hen imod det samme, og at de herunder har fælles interesser, men det viser sig, at de langt fra er enige. Ifølge Brown handler SA tilbagetrukket, idet SA ignorerer uenighederne og tager afstand fra socialrådgiveren. I dette interaktionsmønster har repræsentanter, som SA, en tendens til at ignorere de forskelle, der anses for problematiske. Repræsentanterne er tilbagetrukne ved at tage direkte afstand fra den anden part, hvorfor de ikke er interesseret i at diskutere og løse problemerne. De repræsentanter (SSI), som påpeger på problemerne i grænsefladen, bliver ofte

ignoreret af den anden part (SA), da denne repræsentant ikke vil indse eller ikke er interesseret i at være vidende om problemerne. De forudindtagne interesser, repræsentanternes personlige egenskaber i forhold til at indgå i et samarbejde og den reducerende kommunikation mellem repræsentanterne er med til at skabe interaktionsmønstret tilbagetrækning og producerer derved for lidt konflikt mellem repræsentanterne (Brown, 1983: 42). Interaktionsmønstret ses også hos SD. SD oplever, at SSI kører deres eget løb med den unge og SD opfatter SI som uinteresserede i forhold til at modtage input fra andre. SD vælger også at trække sig tilbage, idet SD ikke vil diskutere og løse problemerne med SSI. SDs beskrivelser af samarbejdet giver et indtryk af, at hans interesser ikke fremstår lige så tydeligt som SSIs og SD formår derfor ikke at tilgodese sine interesser, når han er i kontakt med SSI. Kommunikationen mellem SD og SSI er ligeledes begrænset, da SD trækker sig tilbage. Dette er med til at nedsætte graden af konflikter imellem dem, idet de ikke konfronterer eventuelle uoverensstemmelser med hinanden.

Et andet eksempel på hvordan DKS og SSI interagerer i grænsefladen er interaktionen mellem SE og DKS. Eftersom SE møder både samarbejdsvillige og ikke-samarbejdsvillige DKS, er der tale om to forskellige interaktionsmønstre. Det først interaktionsmønster kommer til udtryk ved, at SE oplever DKS som afstandstagende, idet DKS ikke holder tidsfristen i forhold til fremsendelse af handleplaner, og at de ikke besøger den unge indenfor fjorten dage. Dette får SE til at tage kontakt til DKS for at minde dem om, at de skal sende handleplanen. Umiddelbart vil vi mene, at denne interaktion har visse elementer, der svarer til interaktionsmønstret *Eskalering*. Dette sker, når DKS ikke udfører de opgaver, som har en væsentlig betydning for SEs arbejde, hvorfor SE bliver vedholdende og forsøger at få løst problemet. Dette interaktionsmønster er med til at udvikle for meget konflikt mellem SE og DKS (Brown, 1983: 41).

I de situationer, hvor SE møder samarbejdsvillige DKS, interagerer de problemløsende, idet de har fælles interesser og vil løse opgaverne i fællesskab. SE og DKS fremstår begge som tillidsfulde og venlige overfor hinanden, hvorfor de er åbne og præcise med hensyn til at udveksle informationer. Konflikterne i dette interaktionsmønster kan virke produktive på SE og DKS, men interaktionsmønstret kan også skabe for lidt konflikt. De er produktive, såfremt konflikterne resulterer i, at SE og DKS får løst problemerne uden de store uenigheder. Repræsentanterne med

et problemløsende interaktionsmønster er oftere mindre kritiske, når de møder den anden part, da de er interesseret i at løse opgaverne/problemerne (Brown, 1983: 40).

Både SB og SC har tendens til at afvise forskellene mellem dem og SSI og i stedet vælge at tro, at de har fælles interesser. Hverken SB og SC engagerer sig i samarbejdet med SSI, hvorfor en undertrykkelse af konflikt opstår i interaktionen mellem dem. Graden af konflikt i dette interaktionsmønster er lav og med til at reducere udveksling af informationer (Brown, 1983: 42).

Opsamling

Interaktionerne mellem DKS og SSI har forskellige mønstre og producerer forskellige grader af konflikter. Der er tale om interaktionsmønstrene; *tilbagetrækning*, *eskalering*, *problemløsning* og *undertrykkelse*, hvor *tilbagetrækning* og *undertrykkelse* er de dominerende interaktionsmønstre.

7.4 Delkonklusion

Kommunikationen mellem DKS og SSI foregår primært telefonisk og pr. mail. Dog har de fleste mødt hinanden personligt en eller to gange i løbet af en ungs ophold. Generelt er handlingerne mellem DKS og SSI et resultat af, at de hver især har nogle forventninger og interesser, som de ønsker at varetage. DKS får ikke altid sendt handleplaner og prioriterer andre arbejdsopgaver i perioder. SSI virker ikke altid interesseret i at inddrage handleplanerne i deres arbejde.

Interaktionen mellem DKS og SSI kan have enten tilbagetrækkende, eskalerende, problemløsende eller undertrykkende mønstre, der kan give udslag i forskellige grader af konflikt. Overvejende er interaktionen præget af interaktionsmønstrene; *tilbagetrækning* og *undertrykkelse*, og skaber dermed for lidt konflikt.

Interaktionen mellem DKS og SSI er begrænset, idet de vælger at være tilbagetrukne og undertrykkende i forhold til deres behov for at samarbejde. Bortset fra interaktionsmønstret *eskalering*, har de tre øvrige interaktionsmønstre en tendens til at skabe for lidt konflikt.

Del 4. Forståelses- og Forklaringsrammer

Introduktion

I kapitel 7 har vi beskrevet, hvordan henholdsvis kommunens og institutionens socialrådgivere oplever samarbejdet i grænsefladen. Kommende kapitler vil tage afsæt i disse beskrivelser og udsagn og ved anvendelse af specialets teoretiske apparat vil vi opstille forskellige forklaringsrammer, som kan være med til at analysere og diskutere samarbejdet. Intentionen er at anvende teorien som analyseredskab i forhold til at forstå og forklare samarbejdet ud fra Browns begreber og begrebssammenhænge og at vise, hvordan teorien kan bidrage til en dybere forståelse og forklaring af empirien. Dermed vil vi vise, hvordan teori og empiri i samspil nuancerer forståelsen af samarbejdet mellem sikrede institutioner og kommuner i forhold til planlægning og gennemførelse af sikrede institutionsforløb for kriminelle unge.

Kapitlerne er struktureret i forskellige temaer og skal forstås som separate komplementerende forståelses- og forklaringsrammer.

8.0 Perceptioner og forventninger som forståelses- og forklaringsramme

De kommende afsnit indeholder en teoretisk diskussion af elementer, som er med til at påvirke samarbejdet i grænsefladen. Brown skriver: *"Since interfaces are between social units, authority, responsibility and appropriate behavior are often unclear"* (Brown, 1983: 16). Vi vil tage afsæt i fire elementer, som synes at have forståelses- og forklaringskraft i forhold til at forstå samarbejdet; socialrådgivernes 1) ansvars- og rollefordeling, 2) selvopfattelse, 3) opfattelse af den anden part og 4) forventninger til hinanden.

8.1 Opfattelser af ansvars- og rollefordeling

Vi har tidligere præsenteret, hvordan socialrådgivernes ansvar og rolle formelt er defineret, når en ung anbringes på en sikret institution (jf. kapitel 6). Vi har fra de foregående kapitler erfaret, at ansvars- og rollefordelingen ikke fremgår tydeligt for den enkelte socialrådgiver, hvorfor vi finder det relevant mere indgående at studere, hvordan deres opfattelse af ansvars- og rollefordelingen påvirker samarbejdet. Ifølge Brown indtræder de enkelte socialrådgivere i en grænserolle: *"Representatives at organizational interfaces occupy boundary roles, so they must represent their parties to the external world"* (Brown, 1983: 33). Dette betyder, at kommunale og andre offentlige sagsbehandlere har begrænsede muligheder i forhold til at handle ud fra et selvstændigt skøn, idet deres roller, ansvar og opgaver ofte er defineret ved love, som den repræsenterede organisation ønsker at overholde. Derfor bliver mange af deres handlinger i en grænseflade rutiner, idet de skal tilrettelægge og gennemføre opgaver ud fra bestemte forudsætninger og idet de ikke har egen kompetence i forhold at beslutte, hvordan de ønsker at udføre opgaverne (Brown, 1983: 33).

Kommunen

Ser vi nærmere på DKSS opfattelser af deres ansvars- og rollefordeling, er der uklarheder i forhold til deres beslutningskompetence og rolle i grænsefladen. I og med at det ikke er DKS, der afgør, om den unge skal på sikret institution, giver de fleste udtryk for, at de ikke skal træffe beslutninger

undervejs i den unges sikrede institutionsforløb: *"Jeg tænker, at lige præcis med sådan nogle sager her så træffes der ikke beslutninger undervejs. Den kører bare. Han får en dom, hvor han kommer på sikret afdeling, så har jeg, som jeg har i alle mine sager, en opfølgingsforpligtigelse (...) Så jeg beslutter egentlig ikke noget undervejs"* (SC, Bilag 13: 5). Dette eksempel giver indtryk af, at det kun er opfølgningspligten, SC har ansvar for, men det er lidt uklart, hvorvidt SC forholder sig til sin rolle som myndighedsperson, idet SC giver udtryk for, at der ikke skal træffes beslutninger undervejs, hvilket ikke stemmer overens med Servicelovens bestemmelser. De fleste DKS træffer først beslutninger og igangsætter foranstaltninger, når den unge ikke længere er på den sikrede institution. SC begrundet dette med, at den unge er placeret på en sikret institution ud fra Straffelovens bestemmelser. Da anbringelsen bestemmes af en anden instans, og opholdets varighed er kort, oplever SC, at der ikke er behov for at samarbejde yderligere med den sikrede institution (SC, Bilag 13: 9).

Kendskabet til de sikrede institutioner fremstår hos de fleste DKS lavt, idet de giver udtryk for, at de ikke har nok viden til at skelne mellem de sikrede institutioner (SC, Bilag 13: 10). Derudover oplever de også, at de ikke har nok kendskab til Straffelovens bestemmelser. De har ligeledes ikke fuldt overblik over det lovgrundlag, den unge er anbragt efter. To DKS giver udtryk for, at opholdet på sikret institution ikke er en anbringelse efter Servicelovens § 52, da de ikke har truffet afgørelsen (SB, Bilag 12: 13).

DKS ser, at det er SSIs ansvar at sikre den unges trivsel, mens denne er i sikret regi og dermed ser de, at det er institutionen, der har det daglige ansvar for opholdet (SB, Bilag 12: 12).

DKS giver udtryk for, at deres rolle i den unges anbringelse indbefatter opfølgingspligt, men at de qua anbringelsens karakter indtager end mindre aktiv rolle i forhold til indholdet af anbringelsen. De begrundet deres manglende deltagelse og engagement i, at de unge er placeret efter andre bestemmelser end Serviceloven, hvorfor disse sager på sin vis adskiller sig fra det øvrige anbringelsesområde. Denne opfattelse af sikrede institutionsforløb som særlige anbringelser, der ikke kræver samme engagement fra kommunens side, virker hæmmende på samarbejdet.

I forhold til SSIs ansvar og rolle ser DKS at det er institutionens rolle at sikre den unges trivsel og at de har det daglige ansvar for den unge. Derfor ser DKS, at det er SSIs ansvar at kontakte DKS, såfremt de har brug for dennes hjælp. DKS opfatter det ikke magtpålæggende, at det er dem, der

skal agere centralt i samarbejdet, men ser, at det er SSI, der skal initiere kontakt. Dette påvirker samarbejdet negativt.

DKS giver udtryk for at mangle generel juridisk viden i forhold til håndteringen af kriminelle unge. Det betyder, at de i nogle henseender er usikre eller uvidende om deres egentlige rolle i grænseflade, og derfor indtager en passiv rolle i den unges sag og forløb og samarbejdet generelt. Samarbejdet prioriteres derfor ikke af DKS.

Institutionen

SSI opfatter DKSs myndighed og rolle på samme vis. I situationer, hvor SSI vurderer, at den unge fx skal screenes for psykiatrinære problemstillinger eller har behov for psykologisk behandling, skal de i kontakt med DKS for at få en bevilling, da SSI ikke har kompetence til at træffe beslutninger herom (SE, Bilag 15: 9). En SSI understreger, at det grundlæggende ansvar er hos kommunen og forklarer: *"Vi ikke er nogen myndighed. Man kan på en måde sige, at der ikke er nogen egentlig grund til, at jeg er her, andet end, at det er for at hjælpe kommunen og vores egen institution"* (SF, Bilag 16: 9). Det er DKSs rolle og ansvar at træffe beslutninger. SSI betragter sin egen rolle som tovholder og tolk mellem DKS og institutionens pædagogiske personale, idet det er dem, der skal indhente oplysninger og deltage i møder med advokater, forsvarer og DKS. SSI giver udtryk for, at deres rolle går ud på at samle trådene omkring den unge (SE, Bilag 15: 9 & SF, Bilag 16: 9).

SSIs opfattelse af DKSs rolle som myndighedsperson rummer forventninger om, at DKS engagerer sig mere indgående i den unge og opholdet, fordi DKS i sidste ende har den fulde beslutningskompetence i forhold til at iværksætte tiltag for den unge. Derfor ser SSI, at kommunen har pligt til at indtage en mere aktiv rolle i den unges forløb og i samarbejdet som hele. Denne opfattelse af rolle- og ansvarsfordelingen fordrer et tæt og løbende samarbejde mellem DKS og SSI.

Opsamling

Ovenstående viser tydeligt, at DKS og SSI har forskellige opfattelser af deres ansvars- og rollefordeling. DKS legitimerer deres tilbagetrukne rolle i anbringelsens grundlag og karakter. DKS reducerer deres rolle og ansvar til udelukkende at knytte sig til de konkrete myndighedsopgaver. Det daglige og mere praktiske ansvar i forhold til den unge og dennes ophold, placerer de hos SSI og institutionen. DKS opfatter det som SSIs rolle at initiere kontakt, når de har brug for DKSs hjælp eller myndighed. Omvendt opfatter SSI DKSs ansvar og rolle som værende central i det daglige arbejde med den unge, hvor DKS bør indtage en mere aktiv rolle. Kommunens opfattelse af rollefordelingen virker dermed hæmmende på samarbejdet, mens SSIs opfattelse af DKS mere aktive rolle fordrer mere samarbejde mellem DKS og SSI.

Som afsluttende refleksioner skal der knyttes nogle overvejelser til et væsentligt dilemma i forhold til DKSs og SSIs opfattelse af rolle- og ansvarsfordelingen i grænsefladen. DKS giver udtryk for, at SSI skal initiere kontakt, såfremt de føler behov herfor. Hertil udtrykker SSI, at det er meget vanskeligt at komme i kontakt med DKS (SE, Bilag 15: 7). At det er SSI som fordres at etablere kontakt, mens DKS samtidigt er svært tilgængelige, virker hæmmende på samarbejdet. DKSs opfattelse af SSIs rolle virker dermed som en barriere for samarbejdet, da SSI ikke har mulighed for at initiere kontakt, idet DKS ikke er tilgængelige. DKS forestilling om, at SSI kontakter dem ved behov, har derfor svære betingelser i praksis. At DKS pålægger SSI kontaktinitiativet, virker legitimerende på DKS egen tilbagetrukne rolle, men resulterer i at information går tabt mellem DKS og SSI, og det virker hæmmende på samarbejdet.

8.2 Selvopfattelser

Relevansen af at studere repræsentanternes selvopfattelse beror på forestillingen om, at urealistiske opfattelser af sig selv og det arbejde man udfører, det være sig positive såvel som negative, kan have en afgørende indflydelse på interaktionen og samarbejdet i en grænseflade (Brown, 1983: 32).

Kommunen

Generelt har DKS en relativt positiv opfattelse af den kommune, de arbejder i. De ser, at kommunen qua sin størrelse har og har haft mange sager og derfor har et stort erfaringsgrundlag. DKS oplever, at kommunens medarbejdere besidder et højt fagligt niveau, og at det er muligt at få kompetent sparring på sagerne (SC, Bilag 13: 7). Denne selvopfattelse giver de enkelte en følelse af, at de repræsenterer en organisation, der har gode forudsætninger for at udføre en god indsats.

Ser vi nærmere på DKSs selvopfattelse, har DKS en relativ positiv opfattelse af det arbejde, som de selv udfører. Fx er SC tilfreds med de handleplaner, som SC udarbejder, idet målene i handleplanen og den unges problemer har en tydelig sammenhæng (SC, Bilag 13: 3). SC mener ikke, at der er behov for, at tingene bliver udført anderledes, idet de redskaber SC har, er passende og den indsats, SC yder, er tilfredsstillende.

DKS selvopfattelse giver indtryk af, at de som udgangspunkt har et positivt selvbillede. De er tilfredse med den indsats, de leverer og ser, at de som kommune har gode forudsætninger for at udføre deres arbejde på en tilfredsstillende måde. Denne selvopfattelse rummer en anerkendelse og accept af det arbejde, kommunen udfører og dermed er deres selvopfattelse med til at legitimere den eksisterende måde at agere på i grænseflade. Selvopfattelsen kan dermed virke hæmmende på udviklingen af interaktionen mellem grænsefladens parter, idet DKS ikke anser dette som nødvendigt og/eller ønskeværdigt.

Institutionen

SSI beskriver sig selv positivt og de opfatter deres og resten af personalets indsats som rigtig god. SSI mener, at institutionens medarbejdere har forskellige kompetencer og derfor kan rumme forskellige typer af unge. Sammenlignet med andre sikrede institutioner mener SE, at deres institution ikke er det værste sted for de unge at opholde sig, da institutionen på mange måde minder om et almindeligt socialpædagogisk opholdssted. SSI opfatter ikke deres arbejde som et klassisk socialrådgiverarbejde, men mere som konsulentarbejde, hvor de både skal udføre pædagogisk og administrativt arbejde (SE, Bilag 15: 7). SSI giver udtryk for de, i kraft af deres funktion og stilling som socialrådgivere er bedre gearet til at kommunikere med DKS end

pædagogerne, fordi de oplever, at de deler sprogkodeks med DKS. Derfor er SSI bedre rustede til at formulere og videregive relevante oplysninger, der tilgodeser DKSs interesser (SF, Bilag 16: 2).

Ifølge SSI har mange mennesker et begrænset kendskab til de sikrede institutioners virke, hvorfor mange har et billede af de sikrede institutioner som ungdomsfængsler. SSIs opfattelse af institutionens afdelinger er, at der ikke er tale om et fængsel, men om et opholdssted for unge, hvor der er udførlige regler for de unge og hvor det daglige arbejde varetages af pædagogisk personale (SF, Bilag 16: 2).

Institutionen har, ligesom kommunen, et positivt selvbillede, hvor de oplever deres arbejde og indsats som tilfredsstillende. SSI ser, at deres personalesammensætning sætter dem i stand til at favne alle typer af unge, og at de som institution fremstår positivt. Institutionen oplever sig dermed godt rustet til at varetage kriminelle unge og ser, at de har særlige rammer og kompetencer, som gør dem relevante at inddrage mere i arbejdet med de kriminelle unge. Det positive selvbillede indvirker på interaktion, idet SSI ser sig som en relevant samarbejdspartner for kommunen. SSI oplever, at de har særlige kompetencer og muligheder, som legitimerer deres relevans i grænsefladen. Deres selvopfattelse understøtter samarbejdet med kommunen, idet kommunen har den endelige myndighed og beslutningskompetence i forhold til den unge og dennes ophold.

I forlængelse heraf udtrykker SSI, at de oplever sig som bedre gearet end det pædagogiske personale i forhold til at varetage kontakten med kommunen. SSI indtræder derfor som en tolk mellem det kommunale og det institutionelle regi, hvorfor interaktionen mellem parterne reduceres til i højere grad kun at foregå mellem DKS og SSI. Dette kan påvirke samarbejdet positivt, idet det bliver nemmere for institutionen og kommunen at kommunikere, idet de taler samme sprog.

Opsamling

Begge repræsentantgrupper giver udtryk for et udpræget positivt selvbillede, hvorfor de anser sig selv som relevante parter i grænsefladen. Dette påvirker samarbejdet på forskellig vis. Kommunens incitament til at indgå i samarbejdet reduceres, idet de ser sig selv som kompetente

og derfor ikke prioriterer inddragelse af SSI højt. Omvendt virker SSI selvbillende motiverende på deres indgåelse i samarbejdet, idet de kun gennem samarbejde kan gøre deres meninger og ønsker gældende i forhold til den unges ophold og de tiltag de ser iværksat. Et gennemgående træk ved repræsentanternes selvopfattelse er deres mangel på refleksion over egne begrænsninger eller svagheder. Deres positive selvbillende kan virke hæmmende for et kritisk reflekterende samarbejde og derved kan en urealistisk selvopfattelse påvirke samarbejdet i den forstand, at repræsentanter ikke ser deres egen andel i de faktiske problemer eller mangler.

8.3 Opfattelser af den anden part

I dette afsnit vil vi rette fokus mod socialrådgivernes opfattelser af den anden part og hvordan disse kan influere samarbejdet. På samme måde som med socialrådgivernes selvopfattelse, mener Brown, at det vil være muligt at se om socialrådgiverne har et urealistisk positivt eller negativt billede af det arbejde, den anden part udfører og hvordan dette kan påvirke samarbejdet (Brown, 1983: 32).

Kommunen

De fleste DKS oplever, at SSI har et stort kendskab til de unge, som bliver anbragt på de sikrede institutioner. Derfor ser DKS, at SSI har nogle kvalificerede bud på, hvordan disse unge skal hjælpes (SD, Bilag 14: 6).

Ifølge DKS har de sikrede institutioner nogle meget faste rutiner og en fast dagsrytme, som de unge skal følge. SB beskriver de sikrede institutioner som fængsler omgivet af pigtråd og hegn, og som oftest placeret ude på landet (SB, Bilag 12: 15).

SB oplever, at de sikrede institutioner er præget af stor personaleudskiftning (SB, Bilag 12: 9). SB forestiller sig, at det er hårdt at arbejde på de sikrede institutioner, idet deres målgruppe tit er voldsomt udadreagerende, hvorfor personalet udsættes for fysisk og psykisk belastning. På trods af at dette, mener SB, at de sikrede institutioner kunne gøre deres arbejde med de unge bedre, og tror også, at institutionerne selv er klar over og enige i dette (SB, Bilag 12: 10).

DKS anerkender SSI særlige viden om og kompetencer i forhold til at arbejde med kriminelle unge. Denne positive opfattelse af SSI virker motiverende på samarbejdet, idet DKS kan se en fordel i at inddrage SSI i arbejdet omkring den unge.

DKS har en opfattelse af institutionerne som meget rutineprægede, hvor indholdet i den unges dagligdag er nøje struktureret og tilrettelagt. Dette får nogle af DKS til at indtage en tilbagelænet position i forhold til deres indflydelse på indholdet af anbringelsen. Hvis SSIs arbejdsopgaver opfattes som særligt rutineprægede, påvirker det samarbejdet negativt, idet DKS ikke har interesse i at samarbejde omkring opholdet (Brown, 1983: 33).

I forlængelse heraf udtrykker nogle DKS at de opfatter de sikrede institutioner som fængsler. Heri ligger en manglende anerkendelse af institutionernes socialpædagogiske funktion og DKS reducerer institutionernes virke til sanktionerende. Dette kan betegnes som en urealistisk negativ opfattelse af institutionerne (Brown, 1983: 32ff). Denne opfattelse rummer en grad af mistillid, som virker hæmmende på samarbejdet. DKSs manglende tiltro til institutionernes arbejde svækker deres vilje til at influere eller lade sig influere af institutionen, hvorfor samarbejdet nedprioriteres (Brown, 1983: 34).

DKS giver udtryk for forståelse i forhold til institutionernes rammer og ser, at de har vanskelige vilkår. Alligevel mener de, at institutionerne burde kunne udføre deres arbejde bedre. Dette vidner om en negativ opfattelse af institutionernes virke og fungerer dermed hæmmende for interaktionen.

Institutionen

SSI oplever to typer af DKS: *"Der er kommuner, hvor man virkelig godt kan mærke, at de vil hvad som helst for, at her skal lykkes, og at de unge skal komme hele ud på den anden side. Og så er der kommuner, hvor man sidder tilbage med fornemmelsen af, at de er lidt ligeglade"* (SE, Bilag 15: 7). SE skønner at have haft positive oplevelser med DKS i ca. 60 procent af sagerne. SE oplever, at det er svært at samarbejde med resten af DKS, fordi de ikke prioriterer samarbejdet (SE, Bilag 15: 7).

SSI giver udtryk for, at DKS ikke altid sender en foreløbig handleplan og at nogle af de handleplaner, de modtager, mere fremstår som standardplaner, der ikke er udarbejdet på baggrund af den enkelte unges problemstillinger, behov, mv. (SE, Bilag 15: 4ff).

Det er SSIs indtryk, at nogle DKS betragter de unges ophold på sikrede institutioner som en tid, hvor DKS kan handle i andre sager: *"Det virker lidt som om, at nogle tænker, at nu sidder de unge her, og så kan man lige puste lidt ud og få gjort nogle andre ting færdige. Kommunerne er ikke så aktive, mens de unge sidder her"* (SE, Bilag 15: 10). SSI fornemmer, at DKS har en tendens til at læne sig tilbage, når de unge placeres på sikrede institutioner, da de tror, at de ikke kan gøre særlig meget for de unge under opholdet. SF føler, at DKS ikke inddrager dennes vurderinger af den unge i deres beslutninger og dette kan frustrere SF. DKS tilsidesætter SFs viden om den unge og anvender kun deres egen (SF, Bilag 16: 11).

Endeligt udviser SSI forståelse for DKSs situation og anerkender, at det er vanskeligt for DKS at indgå aktivt i samarbejdet, idet DKSs arbejdspress er stort (SF, Bilag 16: 10). SSI ser dette som et argument for, at DKS burde anvende og inddrage SSI mere, fordi de i nogle henseender kan lette DKSs arbejdsbyrde.

SSI har blandede erfaringer med at samarbejde med DKS. Nogle tager samarbejdet meget alvorligt og prioriterer dette højt, mens andre placerer sig i den helt anden grøft. I flere tilfælde modtager SSI ikke handleplaner fra kommunerne og i nogle tilfælde har handleplanerne meget ringe karakter. Det er SSIs oplevelse, at DKS derfor i udpræget grad ikke prioriterer samarbejdet, men læner sig tilbage og lader institutionen stå med ansvaret for indholdet af den unges ophold. På den måde opfattes DKSs tilbagetrukne rolle begrænsende for samarbejdet mellem SSI og DKS. SSI føler ikke, at DKS ønsker at samarbejde og føler, at DKS tilsidesætter SSI viden, i kraft af det manglende samarbejde.

Opsamling

Både DKS og SSI udtrykker negative opfattelser af hinanden. Idet kommunen er myndighed og har beslutningskompetence, er DKSs incitament til at indgå i samarbejdet ikke lige så udtalt som SSIs. Samtidig har flere DKS en udtalt negativ opfattelse af institutionernes mulighedsbetingelser og virke, hvilket påvirker DKS motivation til at samarbejde, idet de ikke ser det formålstjenligt.

Begge repræsentantgrupper udtrykker en forståelse for, at den anden part arbejder under vanskelige vilkår. Samlet set bidrager SSIs og DKSs opfattelser af hinanden samarbejdet i forskellige retninger, hvor kommunen indtager en begrænsende rolle, mens institutionen forsøger at øge samarbejdet.

8.4 Forventninger

Socialrådgivernes forventninger vil, ifølge Brown, være afhængige af de roller de indtræder i: *"Such roles [boundary roles] inevitably create conflict and ambiguity, for individuals must respond both to expectations of their own parties and to expectations of representatives of other parties"* (Brown, 1983: 33). De enkelte socialrådgivere skal indfri forventninger fra både deres egen organisation og den anden repræsentant. Forventninger til den anden part og hvordan disse imødekommes, er centralt for interaktionen og samarbejdets udvikling.

Kommunen

DKS mener, at det ideelle samarbejde bør starte med et samarbejds møde. DKS har derfor en forventning om at se den anden repræsentant ansigt til ansigt, da de anser det for nødvendigt i forhold til at planlægge et sammenhængende forløb for den unge (SD, Bilag 14: 2).

DKS forventer, at SSI løbende skal være reflekterende i forhold til, hvad de kan gøre anderledes for at optimere den unges fremtid (SD, Bilag 14: 5). Derfor forventer DKS, at de kan blive enige og have en fælles problemforståelse i forhold til indholdet i handleplanerne (SD, Bilag 14: 6). Til dette forventes det, at SSI er åbne for at medtage kommunernes viden og erfaringer i deres arbejde med de unge (SD, Bilag 14: 6).

Varigheden af institutionsforløbene er også med til at bestemme hvilke forventninger, DKS har til SSI. Da institutionsforløbene ofte er korte, har DKS ikke særlig store forventninger til indholdet af den unges ophold, hvorfor DKS ikke stiller spørgsmål til det, SSI iværksætter for over de unge (SB, Bilag 12: 11).

DKS forventer, at samarbejdet omkring en ung tager udgangspunkt i et møde mellem DKS og SSI, hvorfor samarbejdet mellem DKS og SSI bør stå centralt i arbejdet med den unge. DKS forventer, at SSI komme med relevante inputs i forhold til den unges forløb, men også at SSI forholder sig åbne i forhold til den viden DKS besidder. Forventningen fordrer, at gensidig vidensdeling og udveksling af erfaringer bør stå centralt, hvorfor samarbejde omkring disse ting bør prioriteres. Dermed udtrykker DKS ønske om at samarbejde med SSI.

Idet mange af de unge ofte anbringes i korte perioder på de sikrede institutioner, har DKS svært ved at stille krav til SSI. Varigheden af de unges ophold og opfattelsen af hvad det er muligt at opnå indenfor denne periode, påvirker DKS forventninger og krav til SSI, hvilket reducerer motivationen til at indgå i et konstruktivt samarbejde. Dermed optræder anbringelsestiden som en barriere for samarbejdet.

Institutionen

SSI forventer, at der bliver holdt et samarbejds møde inden for de første fjorten dage af den unges ophold (SE, Bilag 15: 4). Ydermere forventes det også, at DKS giver sig tid til at lave nogle udførlige og anvendelige handleplaner, idet det er lettere for SSI at hjælpe den unge, når fokuspunkterne er skræddersyede til den enkelte unge og ikke er en standardplan (SE, Bilag 15: 5). Til dette har SSI en forventning om, at DKS overholder de forskellige deadlines (SE, Bilag 15: 10).

DKS skal sørge for, at SSI bliver informeret i forhold til, hvad der skal ske med den unge efter endt ophold. Det forventes også, at DKS er tilgængelige, hvis SSI får brug for dennes hjælp (SF, Bilag 16: 7). Det er SSIs oplevelse, at DKS ikke altid får informeret den unge og SSI heller ikke altid er tilgængelige, hvorfor vigtige oplysninger går tabt.

Idet kommunen er med til at betale den unges ophold, forventer SSI, at DKS sætter sig ind i, hvad det er for en institution, den unge er på og lærer den unge bedre at kende. SSI forventer også, at DKS stiller krav til de metoder og tilbud, som institutionen anvender (SF, Bilag 16: 10ff). Heller ikke her ser SSI, at DKS handler som ønsket, da SSI oplever, at DKS ikke altid har kendskab til institutionerne eller stiller krav til metoder og tilbud.

Samlet set forventer SSI, at DKS engagerer sig mere i den unge og den unges ophold, og at DKS bidrager mere konstruktivt hertil. SSI ser, at DKS bør indtage en mere central og aktiv rolle, og dermed understøtter SSIs forventninger relevansen af og behovet for samarbejdet.

Opsamling

Det samlede forventningsniveau lægger op til en kontinuerlig interaktion mellem parterne og dermed er forventningsniveauet motiverende for samarbejdet i grænsefladen. De ser det som meningsfuldt og udbytterigt at have et velfungerende samarbejde og de forventer begge, at den anden part er lydhør og åben overfor dem.

Samlet set har repræsentanterne svært ved at leve op til de forventninger de stiller til hinanden. Vi ser, at DKS eksempelvis stiller krav til SSI, som de ikke engang selv kan efterleve. Denne kontinuerlige mangel på indfrielse af hinandens (og egne) forventninger påvirker samarbejdet negativt.

8.5 Delkonklusion

Det kan konkluderes, at DKSs og SSIs opfattelser af ansvar- og rollefordelingen i grænsefladen er divergerende, hvilket skaber konflikt mellem parterne. Det påvirker samarbejdet negativt, at der ikke er en fælles forståelse for repræsentanternes ansvar og rolle.

Begge repræsentantgrupper besidder et positivt selvbillede og et negativt billede af den anden part. Dette harmonerer med Browns fordringer om, at: *"Parties in conflict develop unrealistically positive perceptions of themselves and unrealistically negative perceptions of the other party"* (Brown, 1983: 32). Dette virker hæmmende på samarbejdet, idet parterne har vanskeligt ved at forholde sig kritisk reflekterende til sig selv og det arbejde, de udfører. Dermed har de sværere ved at indgå i en konstruktiv dialog med den anden part om samarbejdet. Det negative billede af den anden part udstyrer parternes med en kritisk tilgang til denne og til samarbejdet som hele. Samtidig underminerer det relevansen af at indgå i et samarbejde, idet den anden parts værdi og kompetencer, i forhold til det arbejde, som skal udføres, undervurderes.

Endelig fordrer forventningsniveauet i grænsefladen et konstruktivt samarbejde, men idet ingen af parterne er i stand til at imødekomme hinandens forventninger, forbliver dette et normativt ideal, der ikke gør sig gældende i praksis. At repræsentanternes forventninger tilskynder samarbejde, synes derfor ikke at gøre sig gældende i praksis, hvorfor forventningsniveauet ikke har en positiv indflydelse på interaktionen. Tværtimod kommer forventninger til at virke hæmmende, idet de ikke opfyldes af den anden part, og dermed kan bidrage til en yderligere negativ opfattelse af denne.

9.0 Afhængighed som forståelses- og forklaringsramme

Ifølge Brown er det relevant at studere afhængighedsforholdet mellem parterne i en grænseflade, fordi dette har afgørende betydning for det samarbejde som udøves i grænsefladen. Afhængighedsforholdet har en afgørende indflydelse på parternes motivation og incitament til at prioritere samarbejdet som meningsfuldt og vigtigt, og i forlængelse heraf at afsætte de nødvendige ressourcer til at opnå et tilfredsstillende samarbejde. Afhængighedsforholdet har derfor en direkte indflydelse på parternes umiddelbare motivation til at indgå i grænsefladen og i samarbejdet som udgangspunkt. Dernæst har afhængighedsforholdet en indflydelse på den løbende og kontinuerlige interaktion mellem parterne, og endeligt har afhængighedsforholdet en indflydelse på kvaliteten af det arbejde, der udføres i grænsefladen og det outcome som grænsefladen leverer. Afhængighedsforholdet spiller derfor en central rolle i alle aspekter og etaper af samarbejdet.

Vi har i kapitel 6 tydeliggjort hvordan afhængighed parterne imellem er grundlæggende for at kunne definere samarbejdsplatformen mellem sikrede institutioner og kommuner, som en interorganisatorisk samarbejde. Der berørte vi de politiske og juridiske forhold, der knyttede parterne sammen i et afhængighedsforhold, og vi berørte en afhængighed, der knyttede sig til udvekslingen af viden og informationer parterne imellem, som essentielt i forhold til at samarbejde omkring de unge kriminelle. Nærværende afsnit vil tage afsæt i dette og viderediskutere andre elementer i samarbejdet, der kan knyttes til afhængighedsforholdet mellem parterne.

Politisk og kontekstuel afhængighed

I kapitel 6 berørte vi, hvordan institutionerne er afhængige af gældende lovgivning, domstole og kommuner i henhold til at få unge placeret i deres regi. Omvendt er kommunen afhængig af institutionerne, idet disse varetager en særlig opgave og anvendelsen af disse er bestemt ved lov. Vi indledte ligeledes en diskussion omkring kriminelle unge som arbejdsområde og tegnede et billede af, hvordan den gruppe er det primære grundlag for sikrede institutioners arbejde, mens samme gruppe kun udgør en meget lille del af kommunens arbejdsområde. Vi tydeliggjorde

dermed, at afhængighedsforholdet parterne imellem, som udgangspunkt, er defineret ved lov, og dermed udspringer det gensidige afhængighedsforhold af retslige bestemmelser. Men den juridiske dimension er ikke alene om at yde indflydelse på institutionernes klientgrundlag. Politiske prioriteringer viser sig i praksis også at have stor indvirkning på institutionernes arbejde og på antallet af unge, som placeres i sikret regi. En rådgiver eksemplificerer denne problematik: *"Fx kan vi det ene øjeblik være fuld belagt og der er ventelister i hele landet, og så den næste måned har vi svært ved at få nogle unge. Så ser man, at kommunerne i en periode bliver bedt om at skære ned på de pædagogiske observationer, og så gør de tingene på en anden måde. Det gør, at vi ikke får nogle af den type anbringelser. Almindelig afsoning kan man vælge at gøre på et almindeligt opholdssted, som er meget billigere end os. I forhold til Ungdomssanktionen har de ikke noget valg, der skal de unge være i sikret regi i fase 1, men det er 1-2 måneder, så det er ikke det store"* (SF, Bilag 16, s. 4-5). SF udpensler parternes afhængighedsforhold og inddrager samtidigt andre dimensioner end de retslige, som influerende på særligt institutionernes praksis og arbejdsbyrde. Kommunernes politiske prioriteringer på området har stor indflydelse på de sikrede institutionernes arbejde, idet de er afgørende for antallet af unge, som placeres i institutionernes varetægt. At afhængighedsforholdet mellem kommuner og sikrede institutioner er konstitueret ved lov, er derfor kun delvist afgørende i forhold til, hvordan afhængighedsforholdet opleves i praksis. Kommunerne kan derfor i højere grad præge omfanget af samarbejdet i den interorganisatoriske grænseflade mellem kommuner og sikrede institutioner – hvorimod institutionerne ikke har samme muligheder: *"Det er det risikable ved at være sådan en institution her – vi er så afhængige af nogle andre"* (SF, Bilag 14, s. 5).

Praktisk afhængighed

I kapitel 6 forklarede vi, hvordan parterne er gensidigt afhængige i forhold til udveksling af viden og information om den unge. For kommunens vedkommende handler det om at videregive relevante sagsakter på den unge, handleplan for det sikrede institutionsforløb og hvilke mål institutionen skal arbejde hen imod – herunder hvad de særligt skal prioritere under den unges ophold. For institutionens vedkommende handler det om at informere kommunen om det arbejde de løbende udfører med den unge, den unges udvikling, trivsel og behov, m.m. Begge parter er

afhængige af denne viden fra den anden part, for at kunne udføre deres arbejde optimalt. Kontinuerlig udveksling af viden er derfor essentielt i samarbejdet mellem kommuner og sikrede institutioner. Det kræver en gensidig vilje hos begge parter og det kræver en åbenhed overfor den anden part og dennes henstillinger (SD, Bilag 14: 6). Får institutionen ikke de nødvendige informationer om den enkelte unge, er det vanskeligt for dem at tilrettelægge deres arbejde og at imødekomme de ønsker, som kommunen har i forhold til den unge og dennes ophold i sikret regi (SF, Bilag 16: 11). Omvendt kan DKS hurtigt miste følingen med den unge og dennes udvikling, såfremt institutionen ikke løbende formidler dette tilbage til kommunen. Idet institutionen har det daglige ansvar for den unges dagligdag og indholdet heri kan DKS hurtigt føle sig koblet af sagen og miste overblikket over den unges trivsel og udvikling. Dette kan i sidste instans medføre, at DKS ikke udfører noget egentligt arbejde i den periode, hvor den unge er placeret på en sikret afdeling. En SSI udtaler sig omkring nødvendigheden af vidensudveksling: *"Det er det som ligger til grund for en socialrådgivers arbejde i kommunen – får kommunen ikke de her oplysninger, så har de ikke noget at lave"* (SF, Bilag 16: 11). Udvekslingen af informationer er derfor essentiel for samarbejdet omkring den unge og vidensdeling er en nødvendighed for at udføre et tilfredsstillende socialt arbejde hos begge parter.

Kvalitetsmæssig afhængighed

Den sidste form for afhængighed knytter sig til kvaliteten af det sociale arbejde, som udføres af grænsefladens repræsentanter. Særligt én SSI adresserer denne dimension og uddyber, hvordan både processen i og produktet af det sociale arbejde afhænger af parternes samarbejdsevner (SF, Bilag 16: 2).

Den første sontring udspringer af en professionsteoretisk optik. Idet denne dimension ikke behandles af Brown, har vi her valgt at inddrage andet teori. Den grundlæggende forståelse er, at folk med samme profession deler værdier og taler samme sprog og derfor har nemmere ved at interagere, kommunikere og samarbejde. Dette sker som følge af, at folk qua deres uddannelsesbaggrund tilegner sig: *"Ikke bare kundskaber, men også værdier, holdninger og sociale identifikationer"* (Jacobsen & Thorsvik, 2008: 138). Omvendt har forskellige faggrupper sværere ved at samarbejde, idet de ikke har samme professionelle baggrund og referenceramme. På

sikrede institutioner, som ellers er domineret af pædagogisk personale, har man ansat egne socialrådgivere. Disse rådgivere har forskelligartede funktioner, men grundlæggende karakteriseres deres rolle som følgende: *"At være socialrådgiver på en institution er en form for service både for institutionen, men også for forvaltningen"* (SF, Bilag 16: 2). Institutionens socialrådgivere hjælper institutionen med juridiske og retslige arbejdsopgaver og fungerer desuden som bindeled mellem institutionen og DKS. Institutionens socialrådgiver kan vejlede institutionens øvrige medarbejdere og sagsbehandle på vegne af institutionen, og samtidig fungere som primær kontaktperson til kommunen: *"Vi ved, hvad det er, man godt vil høre noget om i en forvaltning og vi kender sproget. Man taler meget anderledes, når man er pædagog, så der hjælper vi med at formulere tingene, men også til at tage fat i det relevante, som kommunerne har brug for at høre. Der er mange ting, som pædagogerne kan tænke, er relevant, men som kommunerne ikke synes er relevante"* (SF, Bilag 16: 2). Fordelene ved at institutionen har sin egne socialrådgivere, er derfor umiddelbare, men kan også have negative eller utilsigtede konsekvenser. Jacobsen & Thorsvik fremhæver i deres bog, at fagfolk har tendens til primært at identificere sig med deres profession frem for deres organisation (Jacobsen & Thorsvik, 2008: 139f). Dette betyder i praksis, at institutionens socialrådgivere vil være tilbøjelige til at identificere sig med socialrådgiverprofessionen og dennes værdier, holdninger, m.m. frem for institutionens værdigrundlag og normer. Dette kan skabe en tilbøjelighed til, at SSI i højere grad arbejder på kommunens og DKS' præmisser, frem for på institutionens. Dette kan betyde, at institutionen og dens øvrige personale, som ikke deler socialrådgivernes professionskultur, hægtes af i samarbejdet mellem organisationerne. Samarbejdet mellem kommuner og institutioner reduceres derfor til i høj grad at være et samarbejde mellem henholdsvis kommunens og institutionens socialrådgivere, og der sker hermed en reducere af grænsefladerepræsentanternes professionskultur. Dette kan enten ses som et udtryk for institutionernes ønske om at styrke samarbejdet med kommunen ved at imødekomme kommunens professionskultur, eller institutionens nødvendighed i at gøre sådan. Resultatet bliver, at samarbejdet koncentrerer sig mellem socialrådgiverne, mens andre professionsgrupper udelades i den konkrete interaktion i grænsefladen, hvilket en SSI også påpeger (SF, Bilag 16: 13). Dette betyder, at samarbejdet imellem parterne i højere grad defineres på socialrådgivernes præmisser og institutionens værdier, normer og procedurer vil have sværere ved at gøre sig gældende i grænsefladen. Dette er

altså både en konsekvens af og bidragende til at opretholde et uligevægtigt afhængighedsforhold, hvor institutionen må indordne sig under kommunen for at sikre mest muligt samarbejde og herunder sikre sin egen eksistens.

Endeligt fremhæves afhængigheden af samarbejdet som havende afgørende indflydelse på de unges udvikling og trivsel. En SSI fremhæver, at institutionens oplevelse af og med de unge tit er markant anderledes end kommunens. De unge agerer anderledes i sikret regi, end de gør udenfor. Rådgiveren tydeliggør dilemmaet i forhold til manglende samarbejde: *"Hvis vi kun arbejder med dem, som de er her, så får vi ikke fat i alle de ting, som de er, når de er ude på gaden – og vi får ikke fat i det, som gør, at de laver kriminelle handlinger"* (SF, Bilag 16: 8). Der er en direkte og tydelig sammenhæng mellem kvaliteten af det arbejde, som institutionen kan yde i forhold til den unge og succesen med den unges ophold og samarbejdet mellem de to grænsefladeparter. Kun gennem fælles forståelse og konkret samarbejde kan den samlede indsats styrkes. Der er således et afhængighedsforhold parterne imellem i forhold til at sikre den bedst mulige sociale indsats overfor kriminelle unge. Samarbejdet er ikke kun væsentligt i forhold til den tid, hvor den unge er placeret på den sikrede institution. Samarbejdet omhandler også de fremadrettede perspektiver og indsatser, som skal sikre, at den unge får den nødvendige hjælp og støtte efter ophold i sikret regi. Det er kommunen, som har ansvaret for den unges videre forløb efter opholdet, fx i form af efterværn, men denne indsats bør være snævert forbundet med det arbejde, som er påbegyndt under institutionsopholdet. Kvaliteten af den samlede indsats, afhænger derfor også af parternes evne til at samarbejde i forhold til den unges videre forløb og udvikling (SE, Bilag 15: 8).

9.1 Prioritering og ressourcer

De tre foregående afsnit har givet en dybere forståelse og mere nuanceret forklaring af de afhængighedsproblematikker, som parterne oplever i grænsefladen. De er hver især udtryk for afhængighedsforhold på forskellige niveauer, men der er et klart gennemgående tema i alle dimensionerne. Et tema, der knytter sig til prioriteringen af samarbejdet og ressourcetildeling.

I forhold til den politiske og juridiske afhængighed var vi tidligere inde på, hvorvidt arbejdet med og samarbejdet omkring kriminelle unge udgjorde (d)en primær(e) arbejdsopgave for

grænsefladens parter. Her blev det tydeligt, at det for landets sikrede institutioner er deres altovervejende hovedopgave at varetage denne gruppe, mens selvsamme gruppe kun udgør en meget lille del af kommunens samlede arbejdsområde. Dette afføder, at institutionerne har et naturligt hovedfokus på denne gruppe unge og arbejdet med dem, mens det samme ikke kan siges at gøre sig gældende for kommunerne. Ifølge Brown har afhængighedens karakter en direkte indflydelse på partens interesser og prioritering af et arbejdsområde: *"Analysis of parties' interests includes how important interdependencies are to them. Some interfaces are important to both, so each will commit resources and power to representatives. Other interfaces are important only to one party, and so the other may not invest resources in representatives and interface management"* (Brown, 1983: 32). Jo vigtigere afhængigheden af part B opleves, jo større interesse har part A i at prioritere samarbejdet. Omvendt har afhængigheden mindre betydning for part A's arbejde, vil part A også prioritere arbejdet derefter. Sat i relation til institutionernes og kommunernes samarbejde i grænsefladen, ser vi dette tydeligt. At samarbejdet og grænsefladen som hele prioriteres forskelligt af kommuner og sikrede institutioner, kan derfor forklares ud fra et afhængighedsperspektiv. Parternes formelle gensidige afhængighed kan karakteriseres som reciprok, men i praksis fremstår den mere sekventiel (Winther & Nielsen, 2008: 88ff). Parterne er gensidigt afhængige, men ikke i samme grad og netop afhængigheden er afgørende i forhold til parternes incitament til at indgå i et kontinuerligt og forpligtende samarbejde i grænsefladen. Selvom kommunernes og institutionernes overordnede mål er sammenfaldende, kan den manglende prioritering af samarbejdet fra kommunens side, forklares ud fra et mindre determinerende afhængighedsforhold.

Kernen i at forstå samarbejdet ud fra et afhængighedsperspektiv formuleres af Brown således: *"Organization interfaces bring together organizations whose goals and assumptions may be very diverse, though they depend on each other for critical information or resources. The survival of one or both organizations may be at stake at their interface"* (Brown, 1983: 13). Vi har vist, hvordan parterne er afhængige ud fra en formel optik, og vi har vist, hvordan parterne oplever afhængigheden i praksis i forhold til forskellige dimensioner af deres arbejde. På baggrund af dette kan vi konkludere, at den interorganisatoriske grænseflade mellem sikrede institutioner og kommuner er præget af et asymmetrisk afhængighedsforhold, hvor institutionen står langt svagere end kommunen. Magtbalancen i samarbejdet er derfor skæv, og det stiller institutionerne

i en underlegen position (Brown, 1983: 214ff). Kommunen er omvendt overlegen i forhold til samarbejdet, fordi de ikke i samme grad er afhængige af institutionerne i forhold til deres selvopretholdelse og daglige virke.

9.2 Afhængighedsproblematikkens betydning for grænsefladen

Vi har ovenfor diskuteret og analyseret forskellige dilemmaer eller problemstillinger, der knytter sig til afhængighedsforholdet mellem sikrede institutioner og kommuner. Vi har beskrevet, hvordan det konkrete samarbejde udfolder sig og har ved inddragelse af vores teoretiske apparat forsøgt at nuancere forståelsen og forklaringen af de problematikker, der knytter sig til den gensidige afhængighed mellem parterne. Den følgende diskussion vil fokusere på disse problematikkers indvirkning på grænsefladen og parternes samarbejde. Vi ønsker at diskutere, hvordan afhængighedsproblematikker har indflydelse på arbejdet i grænsefladen, og hvordan denne indflydelse kommer til udtryk. Endeligt vil vi lave en opsamlende diskussion af, hvorfor samarbejdet ikke fungerer bedre til trods for, at afhængighedsforholdet er så stærkt.

Vi brugte afhængighedsperspektivet til at forstå og forklare den adfærd og interaktion, som vores repræsentanter oplever i grænsefladen og vi konkluderede, at afhængighedsperspektivet kan forklare det begrænsede samarbejde mellem sikrede institutioner og kommuner.

Afhængighedsperspektivet har dog også en anden dimension, der kan være med til at problematisere samarbejdet. Vi har hidtil befundet os på et forklarende niveau i forsøget på at tydeliggøre, hvordan repræsentanterne oplever samarbejdet, og hvordan dette samarbejde kan forstås og forklares ud fra Browns teori. Formålet med nærværende afsnit er at bevæge os ind på et andet niveau ved at diskutere afhængighedsforholdet, som ikke bare et forklarende teoretisk værktøj, men som et værktøj, der også kan anvendes i en diskussion af det fremadrettede samarbejde, og hvordan afhængighed således er konstituerende for grænsefladens udvikling. Samtidigt vil vi diskutere, hvorfor et begrænset samarbejde i en interorganisatorisk grænseflade er problematisk og dermed understrege projektets relevans. Afhængighedsperspektivet kan derfor både bruges som en forklaringsramme, men også som en kritisk ramme med et udviklingsorienteret sigte der kan bruges som afsæt for styrkelse af samarbejdet i grænsefladen.

I kapitel 7 konkluderede vi, at grænsefladen er domineret af interaktionsmønstrene *tilbagetrækning* og *undertrykkelse*. Altovervejende betyder dette, at der i grænsefladen er tendens til, at der produceres for lidt konflikt. I sig selv kan dette lyde fornuftigt, idet konflikter oftest frembringer negative associationer. Ifølge Brown er konflikter dog ikke udelukkende negative, men kan have konstruktiv karakter (Brown, 1983: 6ff). Konflikter er problematiske såfremt, de influerer samarbejdet på en negativ måde, enten ved at der produceres for meget konflikt eller for lidt konflikt. I grænsefladen mellem sikrede institutioner og kommuner produceres der for lidt konflikt, hvilket er hæmmende for samarbejdet. Vi har tidligere konkluderet, at det eksisterende samarbejde ikke opleves optimalt, og at den måde samarbejdet fungerer på, er med til kontinuerligt at svække samarbejdet og interaktionen mellem grænsefladens parter.

Det vi vil forsøge nu, er at vende diskussion på hovedet, så at sige. Vi har behandlet afhængighedsforholdet som en forklaring på samarbejdet i grænsefladen. Nu ønsker vi at diskutere, hvordan det eksisterende samarbejde influerer det fremadrettede afhængighedsforhold, og hvilke konsekvenser afhængighedsrelaterede konflikter har for grænsefladen, dens parter og repræsentanter. Brown fremhæver at: *"The more interdependence between parties, the higher the cost of poorly managed conflict at their interfaces"* (Brown, 1983: 14). Vi har i det foregående analyseret det eksisterende afhængighedsforhold og samarbejde, og kan herudfra konkludere, at afhængighedsforholdet formelt er reciprokt og at samarbejdet er præget af for lidt konflikt. Med udgangspunkt i Browns ræsonnement er der grundlag for at konkludere, at konfliktniveauet i grænsefladen er problematisk, idet parterne er gensidigt afhængige. Det samarbejde som udfolder sig i grænsefladen, er således undergravende for både det nuværende og det fremadrettede samarbejde mellem parterne. Man kan derfor argumentere for, at selvom repræsentanterne ikke oplever samme grad af konflikt, som vores teoretiske apparat gør os i stand til at vise, så kan man med henvisning til Brown argumentere for, at samarbejdet i grænsefladen ikke er tilfredsstillende. Vi kan derfor med udgangspunkt i teorien tydeliggøre, at dårligt samarbejde mellem gensidigt afhængige organisationer har en negativ indflydelse på interaktionen i og udviklingen af grænsefladen. Afhængighedsoptikken sætter os dermed i stand til at udpensle specialets relevans og påpege, at det eksisterende samarbejde i grænsefladen producerer et konfliktniveau, der er med til at påvirke grænsefladen negativt.

9.3 Delkonklusion

Vi er på nuværende tidspunkt i stand til at argumentere for, at afhængighedsforholdet mellem parterne er 1) grundlæggende for dannelsen og opretholdelsen af grænsefladen, 2) afgørende for den interaktion og det samarbejde, der udfoldes i grænseflade og 3) legitimerende i forhold til at kritisere det eksisterende samarbejde ud fra Browns konfliktteoretiske begrebsapparat. Med afsæt i Browns teori har kommunerne og de sikrede institutioner forudsætningerne for et meningsfuldt samarbejde, og de har en kontinuerlig motivation for at opretholde og styrke samarbejde med henvisning til parternes afhængighedsforhold. Vi har dog løbende vist, at dette ikke gør sig gældende i praksis. En del af forklaringen kan hentes i afhængighedsforholdet, der trods den reciproke karakter, har et asymmetrisk islæt, hvor kommunen ikke prioriterer samarbejdet i samme grad som institutionerne. Afhængighedsforholdet fremstår i praksis derfor mere som sekventielt, hvilket svækker samarbejdet og prioriteringen af det.

10.0 Organisering som forståelses- og forklaringsramme

Dette kapitel vil tage afsæt i en forklaringsramme, der knytter sig til organiseringen af grænsefladen, og vi vil løbende trække paralleller fra de foregående kapitler i forhold til at tydeliggøre, hvordan grænsefladen er organiseret. I mange henseender kan man derfor både betragte dette kapitel som et opsamlende kapitel, hvor tidligere behandlede problematikker relateres til deres betydning for grænsefladens organiseringsgrad og som et selvstændigt kapitel, hvor nye elementer tages op til diskussion.

Brown skriver: *"Interfaces vary substantially in how much they are organized, but previous interaction and future interdependence encourage the evolution of an interface as an autonomous linking system"* (Brown, 1983: 20). Grundantagelsen er, at jo længere tid et samarbejde mellem organisationer har eksisteret, og jo længere tid samarbejdet forventes at fortsætte og organisationerne vil være gensidigt afhængige, jo større er incitamentet til og sandsynlighed for at grænsefladen vil udvikle sig til og fungere som et selvstændigt system. Dette ræsonnement giver anledning til en forventning om, at grænsefladen mellem sikrede institutioner og kommuner har en høj organiseringsgrad.

10.1 Grænsernes gennemtrængelighed og intern regulering

En grænseflades organiseringsgrad bestemmes, ifølge Brown, ud fra to dimensioner: *"Interface organization reflects its capacity to constrain or guide events within it, through varying boundary permeability or regulation of internal activity"* (Brown, 1983: 23). For at kunne diskutere hvordan og i hvilken grad den interorganisatoriske grænseflade mellem kommuner og sikrede institutioner er organiseret, må vi undersøge grænsernes gennemtrængelighed og den interne regulering i grænsefladen. Grænsernes gennemtrængelighed knytter sig til udvekslingen af information, personer, ressourcer og materiale – dvs. hvordan input og output i, til og fra grænsefladen reguleres (Brown, 1983: 23f). Den interne regulering knytter sig til formel og uformel organisering af arbejdet og arbejdsgangene, herunder ledelse, autoritetsstruktur, interne retningslinjer, politikker og cirkulærer, normer og uskrevne standarder, værdier og teorier, m.m. Den interne regulering rummer således både strukturelle og kulturelle elementer, som er med til at forme den

enkelte medarbejders adfærd. Endeligt indeholder denne dimension også teknologiske og pragmatiske elementer, som yder indflydelse på repræsentanternes adfærd i grænsefladen (Brown, 1983: 25f).

Grænsernes gennemtrængelighed

Vi har tidligere i analysen tydeliggjort, at kommunikationen mellem grænsefladerepræsentanterne er yderst begrænset og primært knytter sig til udvekslingen af de unges sagsakter og anden relevant information om de unge. Kommunikationen begrænser sig derfor oftest til den indledende fase i den unges anbringelse i sikret regi og foregår typisk telefonisk eller via mailkorrespondance. Flere SSI påpeger i den forbindelse, at de i mange sager ikke får tilsendt en handleplan indenfor de pålagte syv dage, og at de ofte må rykke DKS herfor. I flere sager oplever SSI, at de slet ikke modtager en handleplan fra DKS. I forlængelse heraf udtrykker SSI desuden frustration over DKS tilgængelighed. Dette vidner ikke blot om manglende kommunikation og udveksling af informationer, men påpeger, et grundlæggende problem med informationsflowet i grænsefladen. Grænsernes gennemtrængelighed fremstår svagt (grænserne er lukkede), idet repræsentanterne ikke har mulighed for at erhverve sig den nødvendige viden, som danner forudsætning for, at de kan gennemføre deres arbejde på den bedst mulige måde (Brown, 1983: 23f). Scenariet gør sig også gældende den anden vej rundt. SSI giver udtryk for, at de oplever, at DKS ikke altid anvender den viden, institutionen besidder. Dette kommer til udtryk ved DKSs manglende generelle viden om institutionernes kompetencer, der gør placeringen af de unge og anvendelsen af institutionerne tilfældig frem for en mere målrettet og bevidst anvendelse af de sikrede institutioner. Det kommer dog også til udtryk ved, at DKS i flere sammenhænge ikke anvender institutionens generelle viden om og erfaring med håndteringen af kriminelle unge og ej heller anvender det konkrete kendskab til den unge, som institutionen opbygger i løbet af den unges anbringelse. Mange af de erfaringer eller henstillinger, som institutionen har, går derfor tabt i grænsefladen, fordi kommunikationen ikke fungerer optimalt. Grænsernes gennemtrængelighed er derfor ikke kun væsentlige i den indledende periode af den unges anbringelse, men har en betydning for den kontinuerlige kontakt og vidensdeling mellem de to grænsefladeparter. En styrkelse af kommunikationen (forstået som mere åbne grænser) vil skabe

bedre forudsætninger for arbejdet med kriminelle unge, idet man herigennem kan styrke det fælles vidensgrundlag ved at udveksle og anvende den anden parts viden i eget arbejde.

Grænsernes gennemtrængelighed knytter sig også personers mulighed for at indtræde i en grænseflade og fungere som grænsefladerepræsentanter. I den forbindelse ser vi det væsentligt at knytte nogle refleksioner til, hvorledes og i hvilken grad personer indtræder i grænsefladen. De sikrede institutioner er præget af stor personaleudskiftning, hvilket i høj grad tilskrives arbejdets belastende karakter. Det betyder, at der er hyppig udskiftning af grænsefladerepræsentanter, hvorfor grænserne fremstår åbne. Dette gør det sværere at regulere adgangen til grænsefladen (Brown, 1983: 28). Konsekvenserne heraf bliver, at relationerne mellem repræsentanterne fremstår svagt og samarbejdet har svære forudsætninger under sådanne kår. Stor personaleudskiftning påvirker de enkelte repræsentanters relationer til den anden part, idet relationerne bliver skrøbelige og flygtige, og dette påvirker det samlede samarbejde i grænsefladen negativt.

Intern regulering

Den interne regulering knytter sig til både strukturelle og kulturelle elementer ved grænsefladen og udgør dermed et komplekst net af mekanismer, som alle påvirker interaktionen mellem grænsefladerepræsentanterne. Grænsefladens strukturelle elementer er berørt i specialets indledning og analysens første kapitel, hvor vi har fokuseret på de formelle strukturer, der sætter rammerne for grænsefladen. Vi vil nedenfor diskutere, hvordan strukturelle og kulturelle mekanismer virker sammen i reguleringen af grænsefladerepræsentanternes adfærd.

Brown udtrykker, at: *“Formal structures constrain behavior: Unit members follow rules and policies, role and job definitions, incentives or rewards systems, and patterns established by “standard operating procedures”* (Brown, 1983: 25). De centrale formelle strukturer i grænsefladen mellem kommuner og sikrede institutioner udgøres af de juridiske rammer, som definerer parternes arbejdsopgaver og dermed definerer arbejdsdelingen i grænsefladen. De rammer suppleres desuden af parternes egne formelle interne retningslinjer, procedurer og arbejdsgange. Vi har tidligere argumenteret for, at parternes virke er beskrevet i henholdsvis

Serviceoven og Magtanvendelsesbekendtgørelsen og vi har konkluderet, at rollefordelingen formelt er tydelig. Vi har dog løbende i analysen erfaret, at denne tydelighed ikke optræder i praksis, og at repræsentanterne udtrykker modstridende eller uklare opfattelser af deres rolle- og ansvarsfordeling. En forklaring på dette kan findes i den interne regulering af grænsefladen. Idet rammerne for parternes arbejde er beskrevet løsrevet fra hinanden og der ikke i lovbestemmelserne optræder retningslinjer for grænsefladen som hele, er den formelle struktur i selve grænsefladen meget svagt beskrevet. Strukturen knytter sig udelukkende til parterne, men sætter ikke rammer for den konkrete interaktion og samarbejdet mellem parterne. Dette kan i sig selv virke hæmmende for incitamentet til at prioritere samarbejdet, da vi har erfaret, at særligt DKS har overholdelse af lovgrundlaget som kvalitetsstandard. Idet samarbejdets nødvendighed som sådan ikke er legitimeret i loven, kan dets hjemmel ikke findes heri. Det betyder, at samarbejdet bliver sekundært i forhold til den enkelte parts selvstændige arbejdsopgaver i grænsefladen. Samtidig er den manglende formelle struktur for grænsefladen, som hele, problematisk, idet det ikke udstyrer parterne med fælles mål og retningslinjer for interaktionen og samarbejdet, men lader det være op til den enkelte organisation at definere disse. Dette svækker samarbejdets forudsætninger, idet den grundlæggende forståelse mellem parterne ikke nødvendigvis er til stede, og idet grundlaget for det udførte arbejde ikke nødvendigvis tager afsæt i samme mål, interesser og metoder. Heri bliver det tydeligt, hvordan kulturelle elementer påvirker grænsefladen, idet de indtræder som konsekvens af den manglende strukturelle organisering af grænsefladen. Kulturelle elementer former repræsentanternes adfærd, idet: *"Unit members obey unwritten standards and norms (...) shared values, and theories and beliefs about appropriate behavior"* (Brown, 1983: 25). Manglen på formel struktur efterlader et vakuum i forhold til reguleringen af grænsefladerepræsentanternes interaktion, hvorfor parternes egne kulturelle normer og værdier bliver konstituerende for den måde, de agerer på i grænsefladen. Dette medfører samarbejdsvanskeligheder, idet parterne ikke har en fælles forståelse af og tilgang til (sam)arbejdet.

I forlængelse af ovenstående kan den manglende organisering af grænsefladen også bidrage til en polarisering mellem parterne, hvor deres roller bliver konkurrerende frem for komplementerende. Idet parterne lader deres organisationskultur indtræde som substitut for en fælles kultur, svækkes den fælles referenceramme, som grænsefladen burde udgøre. Dette kan medføre, at

repræsentanternes selvopfattelse og opfattelse af den anden part, som vi berørte i kapitel 7, influeres af den manglende fælles forståelse. Grænsefladens svage organiseringsgrad kan derved bidrage til udpræget selvhævdelse og manglende anerkendelse af den anden part. Det positive selvbillede og det negative billede af den anden part forstærkes herved og dette svækker mulighedsbetingelserne for et konstruktivt samarbejde.

Ovenfor behandlede vi strukturelle og kulturelle mekanismer, som kan influere samarbejdet mellem institutioner og kommuner, men Brown sætter os også i stand til at diskutere andre mekanismer, som kan udgøre en forklaringsramme i forhold til interaktionen i grænsefladen. Han skriver: *“Technologies and physical arrangements also constrain activity: Unit members act within limits set by space and technical requirements”* (Brown, 1983: 25). Interaktionen påvirkes dermed også af de teknologier, som er til rådighed i grænsefladen. Vi har tidligere berørt dette element i forbindelse med kommunikationen mellem DKS og SSI (jf. kapitel 7). Her blev det tydeligt, at meget interaktion foregår telefonisk eller via mail, hvorfor disse teknologier må betragtes som de dominerende i grænseflade. Selvom vi argumenterer for, at disse kommunikationsmidler giver repræsentanterne gode forudsætninger for at formidle ”rig” information, påpeger vi samtidig, at de fungerer som alternativ til personlig interaktion. At disse teknologier er til rådighed i grænsefladen, er dermed reducerende i forhold til en direkte kommunikation mellem DKS og SSI. En forklaring på den begrænsede interaktion mellem grænsefladerepræsentanterne kan derfor findes i de midler, som er til rådighed i forhold til kommunikationen og som repræsentanterne opfatter legitime at anvende. I forhold til sidste del i ovenstående citat: *“limits set by space”* har vi i kapitel 7 givet et eksempel på, hvordan SA argumenterer for, at den geografiske afstand har spillet en rolle i forhold til interaktionen mellem SA og SSI.

10.2 Delkonklusion

Vi har ovenfor analyseret, hvordan forskellige organisatoriske begreber kan anvendes i forhold til at forstå og forklare interaktionen i grænsefladen mere indgående. På baggrund heraf er det muligt for at definere organiseringsgraden af den interorganisatoriske grænseflade mellem kommuner og sikrede institutioner. Elementer ved grænsernes gennemtrængelighed peger både

på områder af grænsefladen, som er præget af en lav grad af gennemtrængelig, fx i forhold information, mens der er en høj grad af gennemtrængelighed i forhold til personer. Overordnet må grænsernes gennemtrængelighed dog betragtes som lav; grænserne er lukkede. Den interne regulering peger entydigt på, at grænsefladens parter er præget af en stram intern regulering, mens grænsefladen som hele, er løst regulering.

10.3 Afsluttende betragtninger

Brown opererer med fem organiseringsgrader; overorganiserede, underorganiserede og to typer af inkongruent organiserede grænseflader med henholdsvis åbne grænser og stram intern regulering og lukkede grænser og løs intern regulering. Endelig taler Brown om grænseflader med en passende organisering, hvilket er grænseflader, der placerer sig imellem de to ydre punkter overorganiseret og underorganiseret (Brown, 1983: 26ff).

Selv om visse dele af grænsernes gennemtrængelighed peger i retning af, at grænsefladen er overorganiseret, vil vi på baggrund af den foregående analyse karakterisere den interorganisatoriske grænseflade mellem sikrede institutioner og kommuner som underorganiseret. Underorganiserede grænseflader er typisk domineret af interaktionsmønstrene *eskalering* og *tilbage tiltrækning* (Brown, 1983: 28). Set i relation til vores konklusioner i kapitel 7 omkring socialrådgivernes interaktionsmønstre i grænsefladen ser vi, at netop *tilbage tiltrækning* er et af de to dominerende interaktionsmønstre, som kan karakteriseres i grænsefladen, mens *eskalering* også optræder, dog i mindre omfang. Det andet dominerende interaktionsmønster er *undertrykkelse*, som typisk er kendetegnende for overorganiserede grænseflader (Brown, 1983: 29). At vi derfor har lokaliseret tendenser i grænsernes gennemtrængelig, der taler for, at grænsefladen på visse områder er overorganiseret, viser sig også i repræsentanternes interaktion. Vores konklusioner synes derfor at være konsistente og de forskellige analysedeles konklusioner supplerer og underbygger hinanden.

Del 5. Konklusion og perspektivering

11.0 Konklusion

Specialets problemstilling er analyseret ud fra en filosofisk hermeneutisk optik. Vores begrebsapparat udgøres af Browns interorganisatoriske teori om grænseflader og vi har anvendt en kvalitativ metodetilgang til indsamlingen af empiri. Med baggrund heri vil vi præsentere vores konklusioner i forhold til besvarelsen af specialets problemformulering: *Hvordan oplever kommunale socialrådgivere og socialrådgivere fra sikrede institutioner deres samarbejde i forhold til planlægning og gennemførelse af sikrede institutionsophold for kriminelle unge og hvordan kan dette samarbejde forstås og forklares?*

Grænsefladen mellem sikrede institutioner og kommuner er reguleret ved lov, idet begge parter selvstændige arbejdsopgaver, rolle, ansvar og myndighed beskrives i henholdsvis Serviceloven og Magtanvendelsesbekendtgørelsen. Det formelle fundament for samarbejdet bygger derfor på disse juridiske bestemmelser. Bestemmelserne er desuden determinerende for parternes gensidige afhængighed, idet de cementerer afhængighedsforholdet som reciprok.

Interaktionen mellem grænsefladerepræsentanterne er præget af utilstrækkelig kommunikation og handlen. De dominerende interaktionsmønstre i grænsefladen er *tilbagetrækning* og *undertrykkelse* og grænsefladen er dermed præget af at for lavt konfliktniveau, hvor forskelle i interesser og adfærd negligeres eller ignoreres. Dette afføder en tilbagetrukket adfærd fra kommunernes side, mens institutionen forsøger at etablere et mere proaktivt samarbejde.

Der er klar enighed omkring at kommunen har al beslutningskompetence og myndighed i forhold til at træffe beslutninger. Samme enighed findes dog ikke i forhold til hvem der har ansvar for indholdet af den unges ophold. Kommuner lader det i udbredt grad være op til institutionen at tilrettelægges den unges institutionsforløb og i mange tilfælde får kommunen ikke udarbejdet den lovpligtige handleplan til tiden, som ellers skal udgøre fundamentet for den socialpædagogiske indsats. Denne usikkerhed virker hæmmende på samarbejdet, idet ingen af parterne tager ansvar for kvaliteten af den indsats som ydes overfor de unge.

Parterne har et positivt selvbillede og ser deres indsats som tilfredsstillende. Omvendt har begge organisationer et negativt billede af den anden part og hvordan denne udfører sin rolle i samarbejdet. Begge parter synes at have forståelse for hinandens kontekstuelle og struktur-

mæssige placering og hvilken barriere det kan udgøre for den indsats de yder. Deres opfattelser virker hæmmende på samarbejdet, idet incitamentet til at indgå i et meningsfuldt og forpligtende samarbejde svækkes ved et positivt selvbillede og et negativt billede af den anden part.

Endeligt kan vi pege på manglende forventningsafstemning parterne imellem, hvilket betyder at krav og forventninger til den anden part forbliver usagte. Dette resulterer ofte i at krav og forhåbninger ikke imødekommes. Denne tendens virker som en negativ spiral i forhold til et vedvarende negativt billede af den anden part, samtidig med at forventningerne til parten og samarbejdet udfases. Den manglende afstemning af forventninger påvirker samarbejdet negativt, fordi dette fordrer mindre forpligtigelse overfor og krav til den anden part.

Afhængighedsforholdet er trods sin reciproke karakter kendetegnet ved asymmetri, idet kommunen ikke i samme grad er afhængig af institutionen, for at kunne udføre sine væsentligste daglige funktioner. Grænsefladeparterne har forudsætningerne for og motivation til at prioritere samarbejdet i relation til deres afhængighedsforhold, men pragmatiske (ressourcemæssige) hensyn synes at veje tungere i praksis, hvorfor samarbejdet ikke prioriteres tilstrækkeligt af kommunerne. Dette har en negativ indflydelse på samarbejdet.

Endelig kan vi på baggrund af analyse af grænsernes gennemtrængelighed og grænsefladens interne regulering konkludere at den interorganisatoriske grænseflade mellem kommuner og sikrede institutioner kan karakteriseres som underorganiseret, dog peger elementer af grænsernes gennemtrængelig imod en overorganiseret struktur. Idet underorganiserede grænseflader typisk er prægede af interaktionsmønstret tilbagetrækning og overorganiserede grænseflader typisk er præget af interaktionsmønstret undertrykkelse ser vi at vores analysedele og delkonklusioner underbygger hinanden.

Alle analysedele bidrager dermed til en samlet besvarelse af specialets problemformulering, og delene sætter os i stand til at bevæge os i forskellige sfærer og på forskellige niveauer af grænsefladen mellem kommuner og sikrede institutioner. Delene bidrager til en mere udtømmende og komplementerende besvarelse af vores problemformulering, idet vi har vist hvordan samarbejdet kan forklares ud fra forskellige perspektiver og forklaringsrammer. At vores resultater underbygger hinanden, synes at styrke specialets troværdighed og gyldigheden af vores konklusioner. I den forstand udgør helheden mere end summen af de enkelte dele.

12.0 Perspektivering

Brown er optaget af den nuværende interaktion, fordi det fungerer som afsæt for udviklingen af samarbejdet og dermed er hans fokus også proaktivt og udviklingsorienteret. Konfliktperspektivet skal ikke forstås i kritisk forstand, men ses som fundamentet for hans forandringsperspektiv. Med udgangspunkt i dette vil vi, med afsæt i Browns konflikthåndteringsperspektiv, komme med fremadrettede henstillinger til, hvordan samarbejdet mellem kommuner og sikrede institutioner kan styrkes.

Brown opererer med fire forandringsniveauer, der knytter sig til 1) grænsefladen, 2) grænsefladeparterne, 3) grænsefladerepræsentanterne og 4) grænsefladens større kontekst (Brown, 1983: 251ff). I det følgende vil vi med afsæt i vores analyse, empiriske fund og teoriapparat komme med konkrete forslag til, hvordan samarbejdet mellem institutioner og kommuner kan styrkes gennem strategisk og systematisk konflikthåndtering. Vi vil udelukkende forholde os til interventioner, som med fordel kan anvendes i en grænseflade præget af for lidt konflikt, da disse er relevante i forhold til grænsefladen mellem kommuner og sikrede institutioner. Endeligt har vi kun medtaget interventioner der knytter sig til grænsefladen, grænsefladeparterne og –repræsentanterne, da disse niveauer er i fokus i dette speciale. Præsentationen er ikke udtømmende, men er tænkt som inspiration.

Interventioner i forhold til grænsefladen

At intervenere i forhold til selve grænsefladen betyder at redefinere grænsefladens interne regulering og grænsernes gennemtrængelighed (Brown, 1983: 254ff). At åbne grænserne i en lukket grænseflade kan stimulere debat, fordi ny viden og nye repræsentanter for mulighed for at gøre sig gældende i debatten. Omvendt, kan grænseflader med åbne grænser have fordel af at stramme grænserne, fordi det skaber mere fokus og begrænser antallet af repræsentanter og viden, som bliver sat i spil i grænsefladen. Dette vil medføre, at grænseflader med et for lavt konfliktniveau kan fostre mere debat og dermed forbedre mulighedsbetingelserne for et konstruktivt konfliktniveau (Brown, 1983: 254ff).

En anden metode at italesætte og formulere fælles mål og visioner for grænsefladen og samarbejdet. Dette bør suppleres med en fælles formulering af regler, roller og procedurer for samarbejdet. Dette er med til at styrke afhængighedsforholdet og incitamentet til samarbejde, og det gør det desuden nemmere at regulere og kontrollere det konkrete samarbejde, fordi der er formuleret fælles retningslinjer. Den interne regulering kan derfor med fordel strammes i grænseflader med for lavt konfliktniveau, fordi dette forudsætter en større prioritering af samarbejdet (Brown, 1983: 255ff).

Interventioner i forhold til grænsefladeparterne

En måde at intervenere i forhold til grænsefladens parter er ved at forandre afhængighedsforholdet gennem strategiske ændringer i en eller begge parters mål, marked, teknologi, m.m. (Brown, 1983: 256ff). På den måde kan man styrke eller svække afhængigheden og dermed fordre mere eller mindre interaktion. Man kan desuden sikre en tydeligere arbejdsdeling og rollefordeling i forhold til det arbejde, som skal udføres i grænsefladen. Dette kan suppleres med en tydeliggørelse af parternes forskelle, fordi dette styrker afhængigheden blandt parterne, idet de komplementerer hinanden frem for at konkurrere mod hinanden (Brown, 1983: 256ff).

I forhold til at fokusere på parternes forskellighed, kan man med fordel eliminere eventuelle "buffere" eller udglattende elementer imellem parterne. Dette vil tydeliggøre forskellene mellem parterne og stille større krav til interaktionen og samarbejdet, fordi dette vil fremtræde mere konfliktfyldt (Brown, 1982: 256). Som eksempel på dette, kunne det overvejes hvorvidt ansættelsen af institutionelle socialrådgivere fungerer som en sådan buffer mellem institutioner og kommuner, og dermed er med til at reducere konfliktniveauet i grænsefladen i en sådan grad at samarbejdet negligeres.

Interventioner i forhold til grænsefladerepræsentanterne

At intervenere i forhold til grænsefladerepræsentanterne kan ske i forhold deres perceptioner, kommunikation og handlen (Brown, 1983: 251). I forhold til deres perceptioner er det væsentlig at få italesat repræsentanternes interesser. Dette har to formål; 1) det vil få den enkelte part/repræsentant til at reflektere over og blive bevidst om egne (hidtil uerkendte) interesser og 2) italesættelsen af interesser vil tydeliggøre fælles og modstridende interesser. Det vil tydeliggøre uerkendte forskelle eller overdrevne ligheder og det vil tydeliggøre de fælles interesser og fordelene ved at samarbejde mod et fælles gode. Endelig vil det tydeliggøre afhængighedsforholdet som værende baseret på et sammenfald i interesser, og denne erkendelse kan i sig selv virke forpligtende og motiverende på samarbejdet (Brown, 1983: 251ff).

En forbedring af kommunikationen i grænsefladen sker gennem kontinuerlig motivering af repræsentanternes kontakt. Dette gøres bl.a. ved at tydeliggøre relevansen af samarbejdet og den anden part ved at tydeliggøre afhængighedsforholdet og ved at styrke et positivt billede af den anden part som nødvendig og relevant. Dette gøres ved at fokusere på parternes fælles mål for arbejdet i grænsefladen, men også ved at fokusere på parternes forskellighed, idet netop forskelligheden tydeliggør begge parter relevans for samarbejdet og den samlede indsats (Brown, 1983: 252ff).

Endeligt kan man intervenere i forhold til repræsentanternes handlen. I forlængelse af ovenstående om at italesætte interesser og forskelle konstruktivt, kan man nedbryde eventuelt opbyggede stereotype forestillinger af den anden part. Ved at fokusere på frugtbarheden i parternes forskellighed kan man skabe rum for konstruktiv debat med udgangspunkt i parternes komplementerende virke (Brown, 1983: 253ff). Desuden kan en tydeliggørelse af konsekvenserne ved dårlig konflikthåndtering og dårlig samarbejde bevidstgøre repræsentanterne om relevansen af og gevinsterne ved at samarbejde bedre.

13.0 Litteraturliste

Bøger

Brown, L. David (1983) *Managing conflict at organizational interfaces*. Addison Publishing Company, United States of America

Brinkmann, Svend & Tanggaard, Lene (2010) *Kvalitative metoder – En grundbog*. Gyldendal Akademisk

Bryman, Alan (2008) *Social Research Methods*. Third edition. Oxford University Press

Fuglsang, Lars & Olsen, Poul Bitsch (red.) (2007) *Videnskabsteori i samfundsvidenskaberne – på tværs af fagkulturer og paradigmer*. Roskilde Universitetsforlag

Fuglsang, Lars, Hagedorn-Rasmussen, Peter & Olsen, Poul Bitsch (2007) *Teknikker i samfundsvidenskaberne*. Roskilde Universitetsforlag

Gadamer, Hans-Georg (2004) *Sandhed og metode – grundtræk af en filosofisk hermeneutik*. Systime Academic

Højbjerg, Henriette i Fuglsang, Lars & Olsen, Poul Bitsch (2007) *Videnskabsteori i samfundsvidenskaberne*. 2. udgave, 3. oplag. Roskilde Universitetsforlag

Jacobsen, Dag Ingvar & Thorsvik, Jan (2008) *Hvordan organisationer fungerer – en indføring i organisation og ledelse*. 2. udgave. Hans Reitzels Forlag

Jørgensen, Torben Beck (1977) *Samspil og konflikt mellem organisationer – Introduktion til interorganisatorisk analyse*. Nyt fra Samfundsvidenskaberne

Kristensen, Catharina Juul i Fuglsang, Lars, Hagedorn-Rasmussen, Peter & Olsen, Poul Bitsch (2007) *Teknikker i samfundsvidenskaberne*. Roskilde Universitetsforlag

Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend (2009) *Interview – introduktion til et håndværk*. 2. udgave. Hans Reitzels Forlag, København

Olsen, Henning (2002) *Kvalitative kvaler – kvalitative metoder og danske kvalitative interviewundersøgelers kvalitet*. Akademisk Forlag, København

Olsen, Poul Bitsch & Pedersen, Kaare (2006) *Problemorienteret projektarbejde – en værktøjsbog*. Roskilde Universitetsforlag

Rasmussen, Erik S & Østergaard, Per & Andersen, Helle (2010) *Samfundsvidenskabelige metoder – en introduktion*. 3. udgave. Syddansk Universitetsforlag, Odense

Thaagaard, Tove (2004) *Systematik og indlevelse – En indføring i kvalitativ metode*. Akademisk Forlag

Winter, Søren C. & Nielsen, Vibeke Lehmann (2008) *Implementering af politik*. 1. udgave. 1. oplag. Gyldendal Akademisk

Rapporter

Andersen, Marie Brøgger, Henriksen, Klaus Goldschmidt & Horst, Marlene Na-yung (2011) *Det gode efterværn – Tidligere anbragtes unge positive fortællinger om efterværn*. SPUK på vegne af Servicestyrelsen

Andersen, Svend Aage (2010) *Social arv – set i et kritisk realistisk perspektiv*. Tryk: Socialrådgiveruddannelsen i Århus, VIA University College

Andreassen, Tore (2003) *Behandling av ungdom i institusjoner: hva sier forskningen?* Oslo Kommuneforlaget

Andrews, D. A. Unger & Hage (1990) Does Correctional Treatment Work? A Clinically-Relevant and Psychologically-Informed Meta-Analysis. Criminology Volume 28

Ankestyrelsen (2006) *Praksisundersøgelse om anbringelse af børn og unge*

Ankestyrelsen (2008) *Praksisundersøgelse om anbringelse af børn og unge*

Ankestyrelsen (2009) *Praksisundersøgelse om anbringelse af børn og unge*

Ankestyrelsen (2009) *Praksisundersøgelse om ophør af anbringelse ved det fyldte 18. år*

Ankestyrelsen (2011) *Inddragelse af børn og forældre i sager om frivillige foranstaltninger*

Christoffersen, Mogens Nygaard, Olsen, Peter Skov, Vammen, Katrine Schjødt, Nielsen, Sarah Sander, Lausten Mette & Brauner Jacob (2011) *Tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge – risiko- og beskyttelsesfaktorer*. SFI

Danske regioner (2010) *Statistik for de sikrede institutioner i 2010*

Danmarks Statistik (2011) *Nyt fra Danmarks Statistik nr. 606, Tilbagefald til kriminalitet 2007-2009*.

Donkoh, Charles, Underhill, Kristen & Montgomery, Paul (2006). *Independent Living Programmes for Improving Outcomes for Young People Leaving the Care System*. The Campbell Collaboration

Espersen, Laila Dreyer (2004) *Fra Anbringelse til efterværn – en pilotundersøgelse blandt sagsbehandlere*. Socialforskningsinstituttet

Jakobsen, Turf Böcker, Hammen, Ida & Steen, Lena (2010) *Efterværn – Støtte til tidligere anbragte unge. Midtvejsevaluering af forsøg med efterværn under handlingsprogrammet 'Lige muligheder'*. SFI

Mølholt, Anne-Kirstine, Stage, Sofie, Pejtersen, Jan Hyld & Thomsen, Pia (2012) *Efterværn for tidligere anbragte unge – En videns- og erfaringsopsamling*. SFI

Nissen, Maria Appel (2007) *Det sociale indikatorprojekt*. Danske Regioner

Socialministeriet (2005) *Rapport fra ekspertgruppen om ungdomssanktionen*

Søbjerg, Lene Mosegaard (2010) *Sammenhængende forløb for ungdomssanktionsdømte – recidiv-opfølgning vedrørende ungdomssanktionsdømte med anbringelse på den sikrede institution Grenen*. Center for Kvalitetsudvikling, Region Midtjylland

Whitehead, John T. & Lab, Steven P. (1989) *A Meta-Analysis of Juvenile Correctional Treatment*

Zobbe, Karen & Hansen, Lisbeth (2006) *Projekt Fokus*. Teori og Metodecentret, UCC

Lovtekster

Bekendtgørelse om magtanvendelse over for børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet (Magtanvendelsesbekendtgørelsen) - BEK nr. 1093 af 21/09/2010

Lov om ændring af lov om social service og lov om retssikkerhed og administration på det sociale område (Anbringelsesreformen) - LOV nr. 1442 af 22/12/2004

Lov om ændring af lov om social service, lov om retssikkerhed og administration på det sociale område og forældreansvarsloven (Barnets Reform) - LOV nr. 628 af 11/06/2010

Bekendtgørelse af straffeloven (Straffeloven) - LBK nr. 1062 af 17/11/2011

Bekendtgørelse af lov om social service (Serviceloven) - LBK nr. 904 af 18/08/2011

FN's Børnekonvention (Børnekonventionen)

Bekendtgørelse af lov om rettens pleje(Retsplejeloven). LBK nr. 1063 af 17. november 2011

Bekendtgørelse af lov om fuldbyrdelse af straf m.v. (Straff fuldbyrdelsesloven) - LBK nr. 435 af 15/05/2012

Lov om behandling af forbryderiske og forsømte børn og unge personer af 1905 (Børneloven)

Internetartikler

Danske Regioner (2011) *Statistikken for anvendelse af de sikrede institutioner 2009* (Notat)

http://www.regioner.dk/Aktuelt/Nyheder/2010/Juni/~/_media/Filer/Social%20og%20psykiatri/Statistik%20for%20anvendelse%20af%20de%20sikrede%20institutioner%20%20%20notat.ashx

Danske regioner (2011) *Bilag 1. Statistik om de sikrede institutioner* (Notat)

http://www.regioner.dk/Om+Danske+Regioner/Dagsordener/Dagsordener+for+bestyrelsesm%C3%B8der+i+2011/Dagsorden+for+bestyrelsesm%C3%B8de+den+23,-d-+juni+2011/~/_media/DanskeRegionerInternet/Bestyrelsesm%C3%B8der/Bestyrelsesm%C3%B8de%2023-06-2011/4.%20Statistik%20om%20de%20sikrede%20institutioner%20juni%202011.ashx

Ritzau (2012) *Tal for unge i fængsel stærkt overdrevet*

<http://www.dr.dk/Nyheder/Politik/2012/04/20/0420060406.htm>

Socialpædagogen (2004) *Kommuner svigter unge kriminelle*

<http://www.socialpaedagogen.dk/da/Arkiv/2004/04-2004/Ungdomssanktion%20-%20Kommuner%20svigter%20unge%20kriminelle.aspx>

14.0 Bilagsliste

Bilag 1. Oversigt over pladser og anbringelser på de syv sikrede institutioner i perioden 2000-2010.

Bilag 2. Oversigt over udviklingen i anbringelsesgrundlag i perioden 2006-2010.

Bilag 3. Oversigt over antal anbringelser i perioden 2000-2003

Bilag 4. Oversigt over antallet af opholdsdage (gennemsnitligt) i perioden 2000-2003

Bilag 5. Oversigt over kriminalitet begået før, under og efter ophold i sikret afdeling i 2002

Bilag 6. Litteratursøgning

Bilag 7. Filosofisk hermeneutik – en præsentation

Bilag 8. Interviewguide til Roskilde Kommunes socialrådgivere

Bilag 9. Interviewguide til Institutionen Bakkegårds socialrådgivere

Bilag 10. Startkodeliste

Bilag 11. Transskribering af interview med socialrådgiver SA – Roskilde Kommune

Bilag 12. Transskribering af interview med socialrådgiver SB – Roskilde Kommune

Bilag 13. Transskribering af interview med socialrådgiver SC – Roskilde Kommune

Bilag 14. Transskribering af interview med socialrådgiver SD – Roskilde Kommune

Bilag 15. Transskribering af interview med socialrådgiver SE – Institutionen Bakkegården

Bilag 16. Transskribering af interview med socialrådgiver SF – Institutionen Bakkegården

Bilag 17. Kodning, kodetræ og analysestruktur